

Глоссарий банковских и финансовых терминов

Уважаемые читатели,

Предлагаемый вашему вниманию Глоссарий направлен на унификацию банковской и финансовой терминологии. Он включает в себя около 600 терминов на кыргызском и русском языках, применяемых в деятельности ФКО и операторов платежных систем/платежных организаций, лицензируемых и регулируемых Национальным банком. Глоссарий также содержит разъяснения значений приведенных терминов.

Термины утверждены протокольным решением Методологической комиссии Национального банка от 13 июля 2016 года №1 и дополнены решением Методологической комиссии Национального банка от 11 марта 2021 года №1. Данные термины рекомендованы к использованию в деловом обороте на государственном и официальном языках.

Банк жана финансы терминдеринин глоссарийи

Урматтуу окурмандар,

Кароого сунушталып жаткан глоссарий банк жана финансы терминдерин бирдейлештирүү максатын көздөйт. Анда Улуттук банктан лицензияланган жана иши ал тарабынан жөнгө салынган финансы-кредит уюмдарын, төлөм системасынын операторлорунун/төлөм уюмдарынын ишинде колдонулган 600гө жакын терминдер жана алардын мамлекеттик жана расмий тилде чечмелениши камтылган.

Терминдер, Улуттук банктын Методологиялык комиссиясынын 2016-жылдын 13-июлундагы №1 протоколдук чечими менен бекитилген жана Улуттук банктын Методологиялык комиссиясынын 2021-жылдын 11-мартындагы №1 протоколдук чечими менен толукталган. Бул терминдер иш чөйрөсүндө мамлекеттик жана расмий тилде колдонуу үчүн сунушталган.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Методологиялык комиссиясынын
2016-жылдын 13-июлунда кабыл алынган чечими менен бекитилген
жана 2021-жылдын 11-мартында кабыл алынган чечими менен толуктоолор бекитилген

Утверждено решением Методологической комиссии
Национального банка Кыргызской Республики от 13 июля 2016 года,
внесены дополнения решением Методологической комиссии
Национального банка Кыргызской Республики от 11 марта 2021 года

Глоссарий банковских и финансовых терминов Банк жана финансы терминдеринин глоссарийи

№ п/п	Терминдер Термины		Терминдердин түшүндүрмөсү Разъяснения значений терминов	
	кыргыз тилинде на кыргызском языке	орус тилинде на русском языке	кыргыз тилинде на кыргызском языке	орус тилинде на русском языке
1.	Авторизация (authorisation)	Авторизация (authorisation)	Белгилүү бир жакка системада аткарган ролуна ылайык кандайдыр бир аракеттерди көрүүгө укук берүү процесси, ошондой эле бул иш-аракеттерди аткарууда аталган укуктарды текшерүү (тастыктоо) процесси. Маалымат технологияларында авторизациялоо аркылуу ресурстардан жана маалыматтарды иштеп чыгуу системаларынан пайдалануу укуктары белгиленет жана ишке ашырылат. Финансылык чөйрөдө авторизациялоо банктык төлөм карттарды, кредиттик жана башка карттарды пайдалануу учурунда жүргүзүлөт. Авторизациялоо – бул, эмитенттин карт ээсине банктык төлөм карттын пайдалануу менен операцияны жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктарын же авторлугун тастыктоо жол-жобосун түшүндүрөт, анын натыйжасында жогоруда аталган эмитенттин карттын пайдалануу менен түзүлгөн эсептешүү документтерин аткаруу жагында эмитенттин эквайер алдындагы милдеттенмелери келип чыгат.	Процесс предоставления определенному лицу прав на выполнение некоторых действий в соответствии с выполняемой ролью в системе, а также процесс проверки (подтверждения) данных прав при попытке выполнения этих действий. В информационных технологиях посредством авторизации устанавливаются и реализуются права доступа к ресурсам и системам обработки данных. В финансовой сфере авторизация проводится при использовании банковских платежных, кредитных и иных карт. Авторизация означает процедуру подтверждения эмитентом полномочий или авторства держателя карты на проведение им операции с использованием банковской платёжной карты, в результате которой возникает обязательство эмитента перед эквайером исполнить расчётный документ, составленный с использованием карты вышеуказанного эмитента.
2.	Акча топтому (Monetary aggregate)	Агрегат денежный (Monetary aggregate)	Ликвиддүүлүк даражасы боюнча классификацияланган акча массасынын компоненти. Ар бир кийинки акча топтому мурункусун камтыйт. Акча топтомдорун аныктоо үчүн ар кайсы өлкөлөрдүн өз критерийлери бар. Акча топтомдору акча массасын эсептөө үчүн же	Компонент денежной массы, классифицированный по степени ликвидности. Каждый последующий агрегат включает в себя предыдущий. В различных странах существуют собственные критерии определения денежных агрегатов. Денежные

			өлкөнүн экономикасына акча сунушун аныктоо үчүн колдонулат.	агрегаты используются для расчета денежной массы или для определения предложения денег в экономику страны.
3.	M0 акча топтому (Monetary aggregate M0)	Агрегат M0 (Monetary aggregate M0)	Банктардан тышкары нак акча. Кыргыз Республикасында: Улуттук банктын жана коммерциялык банктардын кассаларында жайгашкан улуттук валютадагы нак акча суммасын эске албаганда, Улуттук банк тарабынан жүгүртүүгө чыгарылган нак акча.	Наличные деньги вне банков. В Кыргызской Республике: выпущенные в обращение Национальным банком наличные деньги за исключением суммы наличности, находящиеся в кассах Национального банка и в коммерческих банках в национальной валюте.
4.	M1 акча топтому, “гар” мааниде колдонулуучу акча (Monetary aggregate M1)	Агрегат M1, узкие деньги (Monetary aggregate M1)	Кыргыз Республикасында: M0 акча топтому плюс резиденттердин улуттук валютадагы которулма депозиттери (<i>Которулма депозиттерди карагыла</i>)	В Кыргызской Республике: денежный агрегат M0 плюс переводные депозиты резидентов в национальной валюте (<i>см. Депозиты переводные</i>)
5.	M2 акча топтому, кеңири мааниде колдонулуучу акча (Monetary aggregate M2, Broad money)	Агрегат M2, широкие деньги (Monetary aggregate M2, Broad money)	Кыргыз Республикасында: M1 акча топтому плюс резиденттердин улуттук валютадагы мөөнөттүү депозиттери.	В Кыргызской Республике: Денежный агрегат M1 плюс срочные депозиты резидентов в национальной валюте.
6.	M2X акча топтому, кеңири мааниде колдонулуучу акча (Monetary aggregate M2X, Broad money)	Агрегат M2X, широкие деньги (Monetary aggregate M2X, Broad money)	Кыргыз Республикасында: M2 акча топтому плюс резиденттердин эсептешүү (күндөлүк) эсептери жана чет өлкө валютасындагы депозиттери.	В Кыргызской Республике: Денежный агрегат M2 плюс расчетные (текущие) счета и депозиты резидентов в иностранной валюте.
7.	“Кеңири мааниде колдонулуучу акча” топтому (Broad money)	Агрегат «широкие деньги» денежная масса (Broad money)	Төлөм жана топтоо каражаты катары колдонула турган финансылык активдер. Кыргыз Республикасында “кеңири мааниде колдонулуучу акча” (акча массасы) банктардан тышкары нак акчаларды жана резиденттердин коммерциялык банктардагы улуттук жана чет өлкө валютасындагы депозиттерди камтыйт.	Финансовые активы, которые могут использоваться в качестве средства платежа и накопления. В Кыргызской Республике в состав «широких денег» (денежной массы) входят наличные деньги вне банков и депозиты резидентов в коммерческих банках в национальной и иностранной валютах.
8.	Капиталдын шайкештиги (Capital Adequacy)	Адекватность капитала (Capital Adequacy)	Депозиттик мекемелердин капиталынын шайкештигин өлчөөгө мүмкүндүк берген, ошондой эле депозиттик мекемелердин секторунун ишенимдүүлүгүнө жана анын туруктуулук деңгээлине жалпы баа берүүнү чагылдырган индикатор. Ал ченемдик капиталдын активдерге карата катышы катары эсептелинет.	Индикатор, который измеряет адекватность капитала депозитных учреждений, а также отражает общую оценку надежности сектора депозитных учреждений и степень его устойчивости. Рассчитывается как отношение нормативного капитала к активам.

9.	Ички контролдук шайкештиги (Adequacy of the internal control)	Адекватность внутреннего контроля (Adequacy of the internal control)	Бул, тобокелдиктерди тескөө натыйжалуу жүзөгө ашырылып жаткандыгына бекем ишенимди камсыз кылган контролдук. Ал эми уюмдун максаттары жана милдеттери эң эле алгылыктуу жана экономикалык жактан өзүн-өзү актай алган ыкмаларда аткарылат.	Это контроль, обеспечивающий разумную уверенность в том, что управление рисками осуществляется эффективно, а цели и задачи организации будут выполнены наиболее эффективным и экономически оправданным способом.
10.	Активдер (Assets)	Активы (Assets)	(Латын тилинен алынган <i>activus</i> деген сөз – таасирдүү). 1) бул аларга ээлик кылуучулардын, ээ болгондордун каражаттары жумшалган, чарба жүргүзүүчү субъектке тиешелүү мүлктөрдүн жана акча каражаттардын (имарат, курулма, машиналар жана жабдуулар, материалдык запастар, банктык аманаттар, баалуу кагаздарга салымдар, патенттер, автордук укуктар ж.б.) жыйындысы. Активдер материалдык (көзгө көрүнгөн) жана материалдык эмес (көзгө көрүнбөгөн) болуп бөлүнөт. Материалдык эмес активдерге интеллектуалдык эмгектер, патенттер, башка чарба жүргүзүүчү субъекттердин карыздык милдеттенмелери, ресурстарды пайдаланууга өзгөчө укуктар кирет; 2) Баланс активи – бул, чарба жүргүзүүчү субъектке тиешелүү акча түрүндөгү материалдык жана материалдык эмес баалуулуктарды, алардын курамын жана жайгаштырылышын чагылдырган, ишкананын бухгалтердик балансынын бөлүгү; 3) Финансылык талап же нарктын сакталып турушун камсыз кылган каражат катары кызмат кылган менчик үлүшү.	(От лат. <i>activus</i> действенный) – 1) Совокупность имущества и денежных средств, принадлежащих хозяйствующему субъекту (здания, сооружения, машины и оборудование, материальные запасы, банковские вклады, вложения в ценные бумаги, патенты, авторские права и др.), в которые вложены средства владельцев, хозяев. Активы принято делить на материальные (осязаемые) и нематериальные (неосязаемые). К последним относятся интеллектуальные продукты, патенты, долговые обязательства других хозяйствующих субъектов, особые права на использование ресурсов; 2) Актив баланса – часть бухгалтерского баланса предприятия, отражающая в денежном выражении материальные и нематериальные ценности, принадлежащие хозяйствующему субъекту, их состав и размещение; 3) Финансовое требование или доля собственности, служащие средством сохранения стоимости.
11.	Кредиттерге теңештирилген активдер (Assets equal to credits)	Активы, приравненные к кредитам (Assets equal to credits)	Кредиттерге теңештирилген активдер – бул, өзүндө кредиттик тобокелдикти камтыган, сом түрүндө сыяктуу эле, чет өлкө валютасындагы активдер, ошондой эле баланстан тышкаркы милдеттенмелер.	Активы, приравненные к кредитам, – это активы, а также забалансовые обязательства, как в сомах, так и в иностранной валюте, которые несут в себе кредитный риск.
12.	Тобокелдик боюнча салмактанып алынган активдер (Risk-weighted assets)	Активы, взвешенные по риску (Risk-weighted assets)	Тобокелдикке дуушарлануу деңгээлин жана дефолт орун алышы ыктымалдуулугун чагылдырган төмөндөтүүчү коэффициенттерди пайдалануу менен эсептелинген активдер.	Активы, рассчитанные с использованием понижающих коэффициентов, отражающих уровень их рискованности и вероятность дефолта.
13.	Ликвиддүү активдер (Liquid assets)	Активы ликвидные (Liquid assets)	Нак акча, алтын, талап боюнча төлөнүүчү эсептердеги каражаттардын калдыгы, депозиттер (бир айга чейинки мөөнөттөгү), мамлекеттик баалуу кагаздар, коммерциялык векселдер жана банктын нак акчага жеңил айландырылуучу башка каражаттары.	Наличные деньги, золото, остатки средств на счетах до востребования, депозиты (сроком до одного месяца), государственные ценные бумаги, коммерческие векселя и другие средства банка, легко конвертируемые в наличные деньги.

14.	Акция (Share)	Акция (Share)	Акционердик коомдун капиталына белгилүү бир үлүштүн салынгандыгын тастыктаган жана акция ээсине акционердик коомдун пайдасынан дивиденддер түрүндө пайданын бөлүгүн, ошондой эле акционердик коом жоюлган шартта, мүлктүн бөлүгүн алууга укук берген баалуу кагаз.	Ценная бумага, свидетельствующая о внесении определенной доли в капитал акционерного общества и дающая право владельцу акции на получение части прибыли акционерного общества в виде дивидендов, а также части имущества при ликвидации акционерного общества.
15.	Тобокелдиктерди талдап-иликтөө (Risk analysis)	Анализ рисков (Risk analysis)	Тобокелдиктердин маанилүүлүгүн аныктаган тобокелдиктерди талдап-иликтөө процесси жана аларды азайтуу/четтетүү боюнча зарыл чараларды тандоо.	Процесс изучения рисков, определяющий их значимость и выбор необходимых мер по их минимизации/исключению.
16.	Андеррайтер (Underwriter)	Андеррайтер (Underwriter)	Андеррайтер: 1) баалуу кагаздарды жайгаштыруунун гаранты; 2) камсыздандыруу тобокелдигин өзүнө алган жак.	Андеррайтер: 1) гарант размещения ценных бумаг; 2) тот, кто принимает на себя страховой риск.
17.	Андеррайтинг (Underwriting)	Андеррайтинг (Underwriting)	Андеррайтинг – 1) андеррайтер менен түзүлгөн келишим шарттарында рынокко баалуу кагаздарды алгачкы жайгаштыруу; 2) камсыздандырууда: тобокелдикке баа берүү.	Андеррайтинг – 1) первичное размещение ценных бумаг на рынке на условиях договора с андеррайтером; 2) в страховании: оценка риска.
18.	Андеррайтинг (кредиттик иште) (Underwriting)	Андеррайтинг (в кредитной деятельности) (Underwriting)	Банктык тобокелдиктерди төмөндөтүү максатында, кардардын төлөө жөндөмдүүлүгүнө баа берүү жол-жобосу.	Процедура оценки платежеспособности клиента с целью снижения банковских рисков.
19.	Аннуитет (Annuity)	Аннуитет (Annuity)	(Латын тилинен Annuitas – ар жылдык төлөм) Узак мөөнөткө алынган насыянын (займ) түрү, кредитор ал боюнча карыздын капиталдык суммасы менен кошо пайыздардын улам төлөнүп турушун эске алуу менен белгиленген, белгилүү бир өлчөмдөгү кирешени (рентаны) жыл сайын алып турат; белгиленген мезгил ичинде бирдей убакыт аралыгында ишке ашырылып турган бирдей өлчөмдөгү төлөмдөр. Компенсациялык келишимдер боюнча кредиттин ордунун мезгил-мезгили менен жабылып турушун, амортизациялык фонддун түзүлүшүн, камсыздандыруу боюнча төлөмдөрдү, карыздын төлөнүшүн ж.б. мындай төлөмдөргө чегерүүгө болот; бирдей өлчөмдөгү төлөмдөр менен камсыздандыруу полиси.	(От позд-лат. Annuitas – ежегодный платеж) Вид долгосрочного займа, по которому кредитор ежегодно получает определенный доход (ренту), устанавливаемый с расчетом на постепенное погашение капитальной суммы долга вместе с процентами по нему; равновеликие платежи, которые производятся (получаются) в равные промежутки времени в течение датированного временного периода. К таким платежам относятся периодические погашения кредита по компенсационным соглашениям, создание амортизационного фонда, взносы по страхованию, выплаты долга и т.д.;
20.	Арбитраж (Arbitrage)	Арбитраж (Arbitrage)	Баа айырмасынан пайда көрүү максатында, ар кайсы рыноктордо валюталарды, баалуу кагаздарды же товарларды бир эле учурда сатып алуу жана сатуу.	Одновременная покупка и продажа валюты, ценных бумаг или товаров на различных рынках с целью получения прибыли от разницы цен.
21.	Банктын ассоциацияланган компаниясы	Ассоциированная компания банка	Банктын ассоциацияланган компаниясы – бул, банк добуш берүү укугу менен төлөнгөн акцияларынын	Ассоциированная компания банка – это компания, в которой банк прямо или косвенно владеет от 10 до 50% оплаченных

	(Associated company)	(Associated company)	10%дан 50%га чейинкисине тике же кыйыр түрдө ээлик кылган жана банк ага олуттуу таасир эте алган компания.	акций с правом голоса и по отношению к которой банк имеет значительное влияние.
22.	Аудит (Audit)	Аудит (Audit)	Бул, чарба жүргүзүүчү субъекттердин отчетторунун, эсепке алуу системасынын тактыгын, алардын толук камтылышын жана колдонуудагы мыйзамдарга жана белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн аныктоо максатында, алардын бухгалтердик жана финансылык отчетторунун документтерине, баштапкы документтеринин, финансылык жана чарбалык ишине тиешелүү башка маалыматтардын эсепке алынышына көз карандысыз иликтөөлөрдү жүргүзүү. Аудит тышкы, ички, маалымат технологияларына жүргүзүлгөн аудит, адистештирилген аудит болушу мүмкүн.	Это независимое исследование документов бухгалтерской и финансовой отчетности, учета первичных документов и другой информации о финансово-хозяйственной деятельности хозяйствующих субъектов с целью определения достоверности их отчетности, учета, его полноты и соответствия действующему законодательству и установленным нормативам. Аудит может быть внешним, внутренним, информационных технологий, специализированным.
23.	Аудитор (The auditor)	Аудитор (The auditor)	Сертификатка ээ адис, ал стандарттарга ылайык аудитордук ишти жүзөгө ашырат жана аудитордук уюмдун аудит жүргүзүүсү үчүн жоопкерчиликтүү болуп саналат.	Сертифицированный специалист, осуществляющий аудиторскую деятельность согласно стандартам и несущий ответственность за проведение аудита аудиторской организацией.
24.	Аудитордук иш (Auditor activity)	Аудиторская деятельность (Auditor activity)	Аудиторлор/аудитордук уюмдардын бухгалтердик (финансылык) отчетторго, төлөм-эсептешүү документтерине, салык декларацияларына ж.б. финансылык милдеттенмелерге көз карандысыз текшерүүлөрдү жүзөгө ашыруу, ошондой эле башка аудитордук кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо иши.	Осуществление аудиторами/аудиторскими организациями деятельности по осуществлению независимых проверок бухгалтерской (финансовой) отчетности, платежно-расчетной документации, налоговых деклараций и других финансовых обязательств, а также оказанию иных аудиторских услуг.
25.	Аудитордук уюм (Audit company)	Аудиторская организация (Audit company)	Аудитордук ишти гана жүргүзгөн жана эгерде бул мамлекеттин мыйзамдарында белгиленген болсо, белгиленген тартипте ушул ишти жүзөгө ашырууга лицензия алган уюм.	Организация, ведущая исключительно аудиторскую деятельность и получившая в установленном порядке лицензию на осуществление этой деятельности, если это установлено законодательством государства.
26.	Аудитордук тапшырма (The auditor task)	Аудиторское задание (The auditor task)	Белгиленген планды аткаруу максатында, коюлган тапшырманын чегинде аткарылууга тийиш болгон аудит үчүн тапшырма. Мисалы, ички аудит, ички контролдук системасына баа берүү боюнча баяндама, алдамчылык фактыларына иликтөөлөрдү жүргүзүү, консалтинг. Аудитордук тапшырма ошондой эле, өз ара байланыштуу бир катар максаттарга жетишүүгө багытталган бир нече тапшырмалардын дароо аткарылышын карашы мүмкүн.	Задача для аудита, которая подлежит выполнению в рамках задания в целях выполнения плана задания. Например, внутренний аудит, обзор оценки системы внутреннего контроля, расследование фактов мошенничества, консалтинг. Аудиторское задание также может предусматривать выполнение сразу нескольких задач, направленных на достижение целого ряда взаимосвязанных между собой целей.
27.	Аудитордук далилдөөлөр (Auditor evidences)	Аудиторские доказательства (Auditor evidences)	Аудитордун пикири негизденген, анын корутундуларын тастыктаган маалымат. Баштапкы документтер жана финансылык отчеттун негизинде камтылган бухгалтердик жазуулар, ошондой эле башка булактардан алынган маалыматтар аудитордук далилдерге кирет.	Информация, подтверждающая выводы аудитора, на которой основывается мнение аудитора. К аудиторским доказательствам относятся первичные документы и бухгалтерские записи, лежащие в основе финансовой отчетности, а также иная информация, полученная из других источников.

28.	Финансылык отчет жөнүндө аудитордук корутунду (The auditor conclusion about the financial statements)	Аудиторское заключение о финансовой отчетности (The auditor conclusion about the financial statements)	Аудитордун белгиленген формада чагылдырылган бухгалтердик отчеттордун аныктыгы жана бухгалтердик эсепти жүргүзүү тартибинин белгиленген талаптарга ылайык келүүсү тууралуу пикирин камтыган документ. Аудитордук корутунду жылдык финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.	Документ, содержащий выраженное в установленной форме мнение аудитора о достоверности бухгалтерской отчетности и соответствии порядка ведения бухгалтерского учета установленным требованиям. Является неотъемлемой частью годовой финансовой отчетности.
29.	Аудитордук кызмат көрсөтүүлөр (Auditor services)	Аудиторские услуги (Auditor services)	Уюмдун ишине текшерүүлөрдү жүргүзүү, бул мыйзам актыларынын жана айрым ченемдик укуктук документтердин нормаларынын бузулушуна алып келиши ыктымал болгон чарбалык жана финансылык ишке байланыштуу каталарды аныктап, табууга мүмкүндүк берет.	Проведение проверок в организации, благодаря которым можно обнаружить ошибки, связанные с учетом хозяйственной и финансовой деятельности, наличие которых может привести к нарушению норм законодательных актов и отдельных нормативных правовых документов.
30.	Аукцион (Auction)	Аукцион (Auction)	Ачык тооруктун бир түрү, мында тоорук предмети сатуучунун көз карашы боюнча эң жогорку бааны жана/же эң эле алгылыктуу шартты сунуштаган жакка сатылат. Анда сатып алуучулар сыяктуу эле, сатуучулар да өз ара атаандашкан ушул рыноктук тоорукту уюштуруу ыкмасы адилет нарктын белгиленишин камсыз кылат. Мисалы: мамлекеттик баалуу кагаздар аукциону.	Разновидность публичного торга, при котором предмет торга продается тому, кто предлагает наивысшую цену и/или наилучшие с точки зрения продавца условия. Этот способ рыночной организации торговли, при котором как покупатели, так и продавцы конкурируют между собой, обеспечивает установление наиболее справедливых цен. Например, бывает аукцион государственных ценных бумаг.
31.	Маалыматты аутентификациялоо (Authentication)	Аутентификация информации (Authentication)	Документте камтылган маалыматтын аныктыгын жана бүтүндүгүн тастыктоо. Аутентификация документтин түзүмүнүн жана мазмунунун же анын реквизиттеринин негизинде сыяктуу эле, маалыматты өзгөртүүнүн криптографиялык алгоритмдери аркылуу жүзөгө ашырылат. Маалыматты далилдөө аутентификациясы, кагаз түрүндөгү документтердеги кызмат адамдардын кол тамгасына же мөөрлөрүнө талдап-иликтөөлөрдү (экспертиза) жүргүзөт же болбосо электрондук цифралык кол тамганын тууралыгын текшерет.	Подтверждение подлинности и целостности информации, содержащейся в документе. Аутентификация может осуществляться как на основе структуры и содержания документа или его реквизитов, так и путем реализации криптографических алгоритмов преобразования информации. Доказательная аутентификация информации осуществляется анализом (экспертизой) подписей должностных лиц и печатей на бумажных документах или проверкой правильности электронной цифровой подписи (ЭЦП).
32.	Маалымат базасы (Data base)	База данных (Data base)	1) Талдап-иликтөөлөрдү жана эсептешүүлөрдү жүргүзүүдө колдонулган маалыматтардын жана/же көрсөткүчтөрдүн сандык маанисинин жыйындысы; 2) колдонмо программалык системаларда колдонулган перманенттик (туруктуу сакталуучу) маалыматтардын айрым бир топтому.	1) Совокупность данных и/или числовых значений показателей, используемых при анализе и расчетах; 2) некоторый набор перманентных (постоянно хранимых) данных, используемых прикладными программными системами.
33.	Базистик пункт (Reference point)	Базисный пункт (Reference point)	Пайыздын жүздөн бир бөлүгү. Мындай бирдиктерде айырманы пайыздык чендерде өлчөө, мүнөздөө зарыл. Мисалы, эгерде пайыздык чен 6,3% -6,5% чейин жогоруласа, ал 20 базистик пунктка өзгөргөн болот.	Сотая часть процента. В таких единицах принято характеризовать, измерять разницу в процентных ставках. Например, если ставка процента повысилась с 6,3 до 6,5%, то она изменилась на 20 базисных пунктов.

34.	Базалык мезгил (Reference period)	Базовый период (Reference period)	Өсүш арымына, өзгөрүү чегине, экономикалык индекстерди ж.б. көрсөткүчтөрдү аныктоодо баштапкы база катары кабыл алынган мезгил (жыл, чейрек, ай).	Период (год, квартал, месяц), принимаемый за начальную точку отсчета (базу) при определении темпов роста, динамики изменения, экономических индексов и др. показателей
35.	Баланс (Balance, balance sheet)	Баланс (Balance, balance sheet)	Эки бөлүктөн турган сандык катыш, алар бири-бирине дал келүүгө тийиш, анткени ал бирдей сандагы акчанын, товардын келип түшүүсүн жана чыгымдалышын түшүндүрөт. Мисалы, товарлардын экспорту жана импорту бирдей болуп, алардын запасы сакталып турган шартта, белгилүү бир мезгил ичинде аларды өндүрүү менен керектөөнүн тең салмакта экендиги (балансы) байкалат. Баланс физикалык өлчөө жана акча формасында (нарктык өлчөө) түзүлөт. Ар түрдүү баланстар бүтүндөй өлкөнүн чарбалык ишине (бюджеттик баланс, төлөм балансы, тармактар аралык баланс), фирманын чарбалык ишине (бухгалтердик баланс, негизги каражаттар балансы, финансылык баланс), үй чарбаларына (үй-бүлөнүн кирешелери жана чыгашалар балансы, керектөө бюджетти) талдап-иликтөлөрдү жүргүзүү, эсепке алуу, пландаштыруу максатында колдонулат. Эгерде, келип түшүүлөр төлөмдөр көлөмүнөн артып кетсе баланс <i>активдүү</i> катары эсептелинет, б.а. алгылыктуу калдык байкалат, мындай деңгээлге жетишилбесе баланс <i>пассивдүү</i> катары саналат.	1) Количественное соотношение, состоящее из двух частей, которые должны быть равны друг другу, т.к. представляют поступление и расходование одного и того же количества денег, товара. Например, при равенстве экспорта и импорта товаров и сохранении их запасов наблюдается баланс производства и потребления в течение определенного периода времени. Балансы составляются в натуральной форме (в физическом измерении) и в денежной форме (в стоимостном измерении). Самые разнообразные балансы используются в целях анализа, учета, планирования хозяйства всей страны (бюджетный баланс, платежный баланс, межотраслевой баланс), хозяйства, фирмы (бухгалтерский баланс, баланс основных средств, финансовый баланс), домашнего хозяйства (баланс доходов и расходов семьи, потребительский бюджет). Баланс считают <i>активным</i> , если поступления опережают и превышают платежи, т.е. наблюдается положительный остаток. В противном случае баланс называют <i>пассивным</i> .
36.	Баланстык отчет (Balance sheet)	Балансовый отчет (Balance sheet)	Фирманын белгилүү бир мезгил ичиндеги активдери, пассивдери жана өздүк капиталынын таза наркы тууралуу жыйынтыкталган отчет; фирманын бухгалтердик балансы.	Сводный отчет об активах, пассивах и чистой стоимости собственного капитала фирмы на определенный период; бухгалтерский баланс фирмы.
37.	Банкноттор (нак акча) (Banknote)	Банкноты (наличные деньги) (Banknote)	Өлкөнүн мыйзамдарына ылайык пахтадан, зыгырдан жасалган кагаздын, пластиктин атайын түрлөрүнүн же аларды айкалыштыруунун негизинде даярдалган жана жүгүртүүгө чыгарылган ар башка номиналдагы акча белгилери.	Денежные знаки разного достоинства, изготовленные на основе бумаги из хлопка, льна, специальных видов пластика или их сочетания, и выпускаемые в обращение в соответствии с законодательством страны.
38.	Эскилиги жеткен банкноттор (Worn out banknotes)	Банкноты ветхие (Worn out banknotes)	Банкноттордун эскилиги жеткендигине баа берүү критерийлеринин чегинен чыккан кемчиликтерине байланыштуу нак акча жүгүртүүгө жараксыз болгон анык банкноттор.	Подлинные банкноты, которые не пригодны для налично-денежного обращения из-за имеющихся повреждений, выходящих за пределы утвержденных критериев оценки ветхости банкнот.
39.	Жарактуу банкноттор (Fit banknotes)	Банкноты годные (Fit banknotes)	Банкноттордун эскилиги жеткендигине баа берүү критерийлеринин чегинен чыкпаган бир аз кемчилиги жана жазуулары менен анык банкноттор.	Подлинные банкноты, которые содержат незначительные повреждения и надписи, не выходящие за пределы утвержденных критериев оценки ветхости банкнот.

40.	Жасалма банкноттор жана монеталар (Counterfeit banknotes and coins)	Банкноты и монеты поддельные (Counterfeit banknotes and coins)	Банкноттордун жана монеталардын техникалык мүнөздөмөлөрүнө ылайык келбеген жана экспертизанын натыйжасында жасалма катары таанылган улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар	Банкноты и монеты национальной валюты, которые не соответствуют техническим характеристикам банкнот и монет, и по результатам экспертизы признаны фальшивыми.
41.	Шектүү банкноттор жана монеталар (Doubtful banknotes and coins)	Банкноты и монеты сомнительные (Doubtful banknotes and coins)	Бир катар техникалык мүнөздөмөлөрү боюнча банкноттор жана монеталар Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан чыгарылгандыгынан күмөн жаратуучу банкноттор жана монеталар.	Банкноты и монеты, которые по ряду технических характеристик позволяют сомневаться в том, что банкноты и монеты эмитированы Национальным банком Кыргызской Республики.
42.	Банк (Bank)	Банк (Bank)	Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык уюштуруу-укуктук формасы (ачык, жабык) акционердик коом түрүндө түзүлгөн, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык Улуттук банктын тиешелүү лицензиясынын негизинде, жеке адамдардан жана юридикалык жактардан депозиттерди тартууну кошо алганда, банк ишин жүзөгө ашырууга укуктуу юридикалык жак, ошондой эле чет өлкө банкынын филиалы.	Юридическое лицо, создаваемое в соответствии с законодательством Кыргызской Республики в организационно-правовой форме акционерного общества (закрытого или открытого), а также филиал иностранного банка, правомочные осуществлять банковскую деятельность, включая привлечение депозитов от физических и юридических лиц на основании соответствующей лицензии Национального банка, согласно законодательству Кыргызской Республики.
43.	Жөнөтүүчү банк (Settlement bank)	Банк-отправитель (Settlement bank)	Төлөм системасынын катышуучусу болуп саналган жана төлөм документтерин же билдирүүлөрдү демилгелеген банк.	Банк, являющийся участником платежной системы и иницирующий платежный документ или сообщение.
44.	Алуучу банк (Beneficiary bank)	Банк-получатель (Beneficiary bank)	Төлөм системасынын катышуучусу болуп саналган жана төлөм документтерин же билдирүүлөрдү алуучу банк.	Банк, являющийся участником платежной системы и получающий платежный документ или сообщение.
45.	Төлөөчү банк (Payer bank)	Банк-плательщик (Payer bank)	Системанын каттодон өткөрүлгөн катышуучусу, ал кардардын көрсөтмөсү боюнча акча каражаттарын бул банкта ачылган анын эсебинен акча каражаттарын алуучунун эсебине которууну жүзөгө ашырат. Аталган алуучудан тике дебеттөө формасындагы төлөмдөрдү өткөрүүгө төлөм документтери келип түшкөндө төлөөчүнүн банк эсебинен акча каражаттарын алып салуу аркылуу тике дебеттөө формасында төлөмдөрдү өткөрүү жөнүндө төлөөчү менен макулдашма (келишим) түзгөн төлөөчүнүн эсеби ачылган банк.	1) Зарегистрированный участник системы, осуществляющий по указанию клиента перевод денежных средств с его счета, открытого в этом банке, на счет получателя денежных средств. 2) Банк, в котором открыт счет плательщика, заключивший соглашение (договор) с плательщиком о проведении платежей в форме прямого дебетования путем списания денежных средств с банковского счета плательщика при поступлении платежных документов на проведение платежей в форме прямого дебетования от указанного получателя.
46.	Банк-корреспондент (Correspondent bank)	Банк-корреспондент (Correspondent bank)	Банк-резиденттин тапшырма берүү келишиминин негизинде атайы ачылган корреспонденттик эсеп же банк-корреспонденттердин үчүнчү банктагы эсептери аркылуу төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү жүзөгө ашырган банк.	Банк, выполняющий на основе договора поручения банка-резидента, платежи и расчеты через специально открытые корреспондентские счета или через счета банков-корреспондентов в третьем банке.

47.	Банктык кепилдик (Bank guarantee)	Банковская гарантия (Bank guarantee)	Банк-гаранттын өз кардарынын акчалай милдеттенмесин аткаруусу үчүн кепилдиги; кардар мөөнөтүндө төлөбөй койсо, ал үчүн банк төлөөгө тийиш. Кепилдик тиешелүү камсыздоо алдында берилет.	Поручительство банка-гаранта за выполнение денежных обязательств своего клиента; при неуплате клиентом в срок это делает банк. Выдается под соответствующее обеспечение.
48.	Банктык кредиттер (Bank credit)	Банковские кредиты (Bank credit)	Кайтарып берүү жана кредиттик пайыздарды төлөө шарттарында банк тарабынан белгилүү бир мөөнөткө сунушталган акча каражаттары.	Денежные средства, предоставленные банком на определенный срок на условиях возвратности и оплаты кредитного процента.
49.	Банк тутуму (Banking system)	Банковская система (Banking system)	Бири-бири жана тышкы чөйрө менен өз ара иш алып барган, иши тиешелүү мыйзамдар аркылуу жөнгө салынган банктардын ж.б. кредиттик уюмдардын топтому.	Совокупность банков и других кредитных организаций, взаимодействующих друг с другом и внешней средой и регулируемых соответствующим законодательством.
50.	Банкноттук операциялар (banknotes operations)	Банкнотные операции (banknotes operations)	Финансы-кредит уюмдарынын (мындан ары – ФКУ) ортосундагы накталай улуттук же чет өлкө валютасын нак эмес эсептешүү боюнча сатып алуу жана сатуу операциялары.	Операции между финансово-кредитными организациями (далее – ФКО) по покупке и продаже наличной национальной или иностранной валюты посредством безналичного расчета.
51.	Банк-банкрот (Failed bank)	Банк-банкрот (Failed bank)	Белгиленген тартипте банкрот катары таанылган банк.	Банк, признанный в установленном порядке банкротом.
52.	Банкроттук (Bankruptcy)	Банкротство (Bankruptcy)	Юридикалык жактын төлөөгө жөндөмсүздүгү, б.а алган милдеттенмелеринин ликвиддүү активдерден ашып кетиши кесепетинен бюджетке жана бюджеттен тышкаркы фондуларга милдеттүү төлөмдөрдү камсыз кыла албаган жагдайды кошо алганда, өз кредиторлорунун акчалай милдеттенмелери боюнча негиздүү талаптарын мыйзамда жана келишимдерде белгиленген мөөнөттөрдө канааттандырууга жөндөмсүздүгү.	Несплатежеспособность юридического лица, т.е. неспособность в полном объеме в установленные законом или договором сроки удовлетворить обоснованные требования своих кредиторов по денежным обязательствам, включая неспособность обеспечить обязательные платежи в бюджет и внебюджетные фонды, вследствие превышения взятых на себя обязательств над его ликвидными активами.
53.	Банктык төлөм карты (Bank payment card)	Банковская платежная карта (Bank payment card)	Терминалдар же башка жабдуулар аркылуу товарларга, кызмат көрсөтүүлөргө жана башкаларга төлөмдөрдү төлөө, улуттук жана чет өлкө валюталарында нак акча каражатын алуу боюнча операцияларды жүргүзүүгө анын ээсине мүмкүндүк берген төлөм инструменти, ошондой эле анын ээсине банктык эсепте жайгашкан акча каражаттарын тескөө, анын ичинде карт ээси менен эмитент ортосунда түзүлгөн келишимге жана Кыргыз Республикасынын мыйзам актыларына ылайык, эмитентте ачылган, жеке белгилери көрсөтүлбөгөн металл эсебинде жайгаштырылган баалуу металлдарды эсепке алуу жана алар менен операцияларды ишке ашыруу үчүн банктык эсептен пайдалана алуу каражаты.	Платежный инструмент, позволяющий ее держателю проводить операции по оплате товаров, услуг и иных платежей, получению наличных денежных средств в национальной и иностранной валютах, через терминалы или иные устройства, а также средство доступа к банковскому счету для управления ее держателем денежными средствами, находящимися на банковском счете, в том числе для учета и совершения операций с драгоценными металлами, размещенных на обезличенном металлическом счете, открытом у эмитента, в соответствии с законодательством Кыргызской Республики и договором между держателем карты и эмитентом.
54.	Банктык жай (Bank's premises)	Банковское помещение (Bank's premises)	Банкка таандык болгон же финансылык ижара келишими же башка келишимдер боюнча банктын карамагында турган жана негизги каражат катары пайдаланылып	Недвижимое имущество (включая строящееся\устанавливаемое), которое принадлежит банку или находится в распоряжении банка по договору финансовой аренды или по

			жаткан\пайдаланыла турган кыймылсыз мүлк (анын ичинде курулуп\орнотулуп жаткандарын кошо алганда)	другим договорам и используется\будет использоваться в качестве основного средства.
55.	Баалуу кагаздардын документсиз формасы (Paperless securities)	Бездокументарная форма ценных бумаг (Paperless securities)	Баалуу кагаз формасы (түрү), эмиссиясы жана аларга ээлик кылуу укугу кагаз жүзүндө тастыктоону чыгаруусуз, эсептерде жазуу жүзүндө чагылдырылат. Мындай баалуу кагаздардын ээси баалуу кагаздарга ээлик кылуучулардын реестриндеги жазуулардын, ал эми баалуу кагаздарды депондоштуруу учурунда – депо эсеби боюнча жазуулардын негизинде аныкталат.	Форма ценных бумаг, эмиссия и право владения которыми фиксируется в виде записи на счетах, без выпуска каких-либо подтверждений в бумажном виде. Владелец таких ценных бумаг устанавливается на основании записи в реестре владельцев ценных бумаг, а в случае депонирования ценных бумаг – на основании записи по счету депо.
56.	Бенефициар ээси (пайдага ээ болуучу) (Beneficiary owner)	Бенефициарный владелец (Beneficiary owner)	тике же кыйыр менчик укугуна ээ болгон, же болбосо жеке /юрдикалык жакты контролдогон, анын атынан же кызыкчылыгында операция (бүтүм) ишке ашырылган жеке адам (бир нече адам). Мамлекеттик орган контролдоочу жак болуп эсептелген банктын бенефициардык ээси болуп, тиешелүү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын атынан мамлекет саналышы мүмкүн.	физическое лицо (несколько лиц), которое (-ые) прямо или косвенно владеет (-ют) правом собственности или контролирует (-ют) физическое/юридическое лицо, от имени или в интересах которого (-ых) совершается операция (сделка). Бенефициарным владельцем банка, контролирующим лицом которого является государственный орган, может являться государство в лице соответствующего уполномоченного государственного органа.
57.	Биржа (Exchange)	Биржа (Exchange)	Дайыма иштеп турган дүң рыногунун негизги формасы.	Основная форма регулярно функционирующего оптового рынка.
58.	Бонддор (Bonds)	Бонды (Bonds)	Макулдашылган мөөнөттө (айрым учурда акыркы мөөнөт макулдашылбай да калат) финансылык ресурстарды алуу үчүн чыгарылган, белгиленген пайыздык чендеги жана номиналдык наркы боюнча төлөнүүчү карыздык баалуу кагаздар (облигациялар).	Долговые ценные бумаги (облигации) с фиксированной процентной ставкой, выпущенные для получения финансовых ресурсов на оговоренный срок (иногда конечный срок не оговаривается) и погашаемые по номинальной стоимости.
59.	Брокерлер (Brokers)	Брокеры (Brokers)	Инвесторлордун, кардарлардын финансылык активдер менен операцияларын уюштурган, аткарган жана сатып алуучулар менен сатуучуларды бири-бирине көздөштүргөн агенттер.	Агенты инвесторов, которые организуют, исполняют операции клиентов с финансовыми активами и сводят между собой покупателей и продавцов.
60.	Бэк-офис (Back Office)	Бэк-офис (Back Office)	Уюмдун финансы рынокторунда ишке ашырылган операциялар боюнча эсептешүүлөрдү жүзөгө ашыруучу түзүмдүк бөлүмү.	Структурное подразделение организации по осуществлению расчетов по операциям на финансовых рынках.
61.	Бэк тестирлөө (Back-testing)	Бэк тестирование (Back-testing)	Иликтөөгө алынып жаткан жагдайдын (валюта курсу, пайыздык чендер ж.б.) өзгөрүүсүн мурдатан топтолуп келген маалыматтар боюнча тесттен өткөрүү аркылуу түзүлгөн үлгүнүн шайкештигин текшерүү процесси.	Процесс проверки адекватности построенной модели путем тестирования по историческим данным динамики изучаемого признака (курсов валют, процентных ставок и т.д.).
62.	Бюджет (Budget)	Бюджет (Budget)	Экономикалык субъекттин белгилүү бир мезгил ичиндеги, адатта жыл ичиндеги кирешелер жана чыгашаларынын ведомосту. Көпчүлүк учурда бюджет колдо болгон жана чыгымдалуучу акча каражаттарынын санын, алардын өз ара ылайык келүүсүн эсепке алуу үчүн түзүлөт. Мындан тышкары, берилген жана кеткен убакыт салыштырылган убакыт бюджети да түзүлөт. Бюджет,	Ведомость доходов и расходов экономического субъекта за определенный период времени, обычно за год. Чаще всего бюджет составляется для учета количества располагаемых и расходующихся денежных средств и их взаимного соответствия, но существуют и бюджеты времени, в которых сопоставляется располагаемое время и расходующееся. Бюджет является основным инструментом проверки сбалансированности,

			баланшашууну, экономикалык ресурстардын кириш жана чыгыш бөлүгүнүн дал келүүсүн текшерүүнүн негизги инструменти болуп саналат. Экономикалык субъектке, анын акча каражаттарына жараша бюджет түзүлөт. Бюджеттер мамлекеттик, регионалдык, жергиликтүү (муниципалдык), үй-бүлө (керектөө) бюджеттерине бөлүнөт. Бул жерде ишканалардын, фирмалардын кирешелер жана чыгашалар балансынын формасында түзүлгөн бюджеттери да эске алынган.	соответствия прихода и расхода экономических ресурсов. В зависимости от экономического субъекта, применительно к денежным средствам которого составляется бюджет, различают государственный, региональный, местный (муниципальный), семейный (потребительский) бюджеты. Правомерно говорить и о бюджете предприятия, фирмы, составленном в форме баланса доходов и расходов.
63.	Мамлекеттик бюджет (State budget)	Бюджет государственный (State budget)	Мамлекеттик кирешелердин келип түшүү булактарын жана каражаттардын чыгымдалышы багыттарын көрсөтүү менен белгилүү бир мезгил аралыгына, көбүнчө бир жылга түзүлгөн, мамлекеттин кирешелер жана чыгашалардын расмий күчкө ээ болгон сметасы. Мамлекеттик бюджет өкмөт тарабынан түзүлүп, жогорку мыйзам чыгаруу органы тарабынан кабыл алынат.	Имеющая официальную силу смета доходов и расходов государства на определенный период времени, чаще всего на год, составленная с указанием источников поступления государственных доходов и направлений расходования средств. Государственный бюджет составляется правительством, утверждается и принимается высшими законодательными органами.
64.	Бюджет тартыштыгы (Budget deficit)	Бюджетный дефицит (Budget deficit)	Бюджеттин чыгаша бөлүгүнүн киреше бөлүгүнөн ашып кетиши.	Превышение расходной части бюджета над доходной.
65.	Бюджет профицити (Budget surplus)	Бюджетный профицит (Budget surplus)	Бюджет боюнча кирешелердин чыгашадан артышы.	Превышение доходов по бюджету над расходами.
66.	Дүң капиталдык салымдар (Gross capital investment)	Валовые капиталовложения (Gross capital investment)	Өнөр жайы, айыл чарбасы жана өндүрүштөн башка тармактын жаңы ишканаларын куруу жана иштеп жаткан ишканаларды реконструкциялоо, кеңейтүү жана техникалык кайра жабдуу аркылуу негизги фондуларды өзгөртүп түзүүгө инвестиция жумшоо.	Вклад инвестиций в воспроизводство основных фондов путем строительства новых и реконструкции, расширения и технического перевооружения действующих предприятий промышленности, сельского хозяйства и отраслей непроизводственной сферы.
67.	Ички дүң өнүм (ИДӨ) (Gross domestic product)	Валовый внутренний продукт (Gross domestic product)	Мамлекеттин аймагында экономиканын бардык тармактарында колдонулган өндүрүш факторлорунун улуттук тиешелүүлүгүнө көз карандысыз керектөө, экспорттоо жана топтоо үчүн жыл ичинде өндүрүлгөн бардык түпкү товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн (б.а. түздөн-түз керектөө үчүн каралгандардын) рыноктук наркы. ИДӨнү эсептөөдө төмөнкүдөй үч ыкма колдонулат: 1) экономикадагы бардык кирешелерди: эмгек акыны, капиталга пайыздарды, пайданы жана рентаны суммалоо аркылуу; 2) бардык өндүрүштүк чыгашаларды: керектөөнү, инвестицияларды, товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү мамлекеттик сатып алууларды, ошондой эле таза экспортту суммалоо аркылуу; 3) бардык кошумча наркты суммалоо аркылуу эсептелинет.	Рыночная стоимость всех конечных товаров и услуг (то есть предназначенных для непосредственного употребления), произведенных за год во всех отраслях экономики на территории государства для потребления, экспорта и накопления, вне зависимости от национальной принадлежности использованных факторов производства. Существует три метода расчета ВВП: 1) путем суммирования всех доходов в экономике: заработной платы, процентов на капитал, прибыли и ренты; 2) путем суммирования всех произведенных расходов: потребления, инвестиций, государственных закупок товаров и услуг, а также чистого экспорта; 3) путем суммирования всех добавленных стоимостей.

68.	Дүң тышкы карыз (Gross external debt)	Валовый внешний долг (Gross external debt)	Бул, резиденттердин белгилүү бир күнгө карата резидент эместер алдында орун алган шартсыз милдеттенмелеринин төлөнбөгөн суммасын түшүндүрөт. Ал келечекте белгилүү бир учурда (учурларда) пайыздардын жана/же негизги карыздын карыз алуучу (карыз алуучулар) тарабынан төлөнүшүн талап кылат.	Представляет собой невыплаченную сумму текущих безусловных обязательств резидентов перед нерезидентами на определенную дату, который требует выплаты (выплат) заемщиком (заемщиками) процентов и/или основного долга в определенный момент (моменты) в будущем.
69.	Валюта (Currency)	Валюта (Currency)	Өлкөнүн мыйзамдуу төлөм каражаты болуп саналган, нак (банкноттор, монеталар түрүндө) жана нак эмес түрдө (банк эсептеринде жана банктык депозиттерде) чагылдырылган өлкөнүн акча бирдиги.	Денежная единица страны, выраженная как в наличной форме (в виде банкнот, монет), так и в безналичной (на банковских счетах и в банковских вкладах), являющаяся законным средством платежа
70.	Улуттук валюта (National currency)	Валюта национальная (National currency)	Мамлекеттин аймагында расмий төлөм каражаты статусуна ээ акча бирдиги	Денежная единица государства, имеющая статус официального платежного средства на территории данного государства
71.	Чет өлкө валютасы (Foreign currency, Foreign exchange)	Валюта иностранная (Foreign currency, Foreign exchange)	Башка өлкөнүн акча бирдиги.	Денежная единица другой страны.
72.	Валюта биржасы (Exchange)	Валютная биржа (Exchange)	Валюта рыногунун чет өлкө валютасында тооруктарды уюштуруу жана өткөрүү боюнча утурумдук жана жөнгө салынган кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштаган субъекти.	Субъект валютного рынка, предоставляющий на регулярной и упорядоченной основе услуги по организации и проведению торгов иностранной валютой.
73.	Валюта куржуну (Currency basket)	Валютная корзина (Currency basket)	Белгилүү бир катыштагы валюталар топтому, алар айкын улуттук же эл аралык жамааттык валюталардын валюта курсун аныктоо үчүн колдонулат.	Набор валют в определенной пропорции, который используется для определения валютного курса конкретной национальной или международной коллективной валюты.
74.	Валюта позициясы (Currency position)	Валютная позиция (Currency position)	Талаптар жана милдеттенмелер ортосунда ар бир валюта боюнча суммалардагы айырма. Валюта позициясы ачык жана жабык болушу мүмкүн.	Разница между требованиями и обязательствами по суммам в разрезе каждой валюты. Валютная позиция может быть открытой и закрытой.
75.	Валюталык интервенция (Currency intervention)	Валютная интервенция (Currency intervention)	Өлкөнүн борбордук банкынын чет өлкө валюталарын сатып алуу же сатуу аркылуу валюта рыногуна жана валюта курсуна максаттуу таасир этүүсү.	Целенаправленное воздействие центрального банка страны на валютный рынок и валютный курс, осуществляемое путем продажи или покупки банком иностранной валюты.
76.	Валюталык котировка (Currency quotation)	Валютная котировка (Currency quotation)	Колдонуудагы мыйзам нормаларына жана калыптанган тажрыйбага ылайык, чет өлкө валюталарынын курсун белгилөө.	Установление курса иностранных валют в соответствии с действующими законодательными нормами и сложившейся практикой.
77.	Валюталык опцион (Currency option)	Валютный опцион (Currency option)	Белгилүү бир мезгил аралыгында катталган курс боюнча валюталардын мерчемдүү суммасын сатып алуу же сатууга укук берген контракт. Опциондо катталган курс аткаруу баасы деп аталат. Бул, опциондун сатып алуучусу/сатуучусу валютаны сатып алуу же сатуу укугуна ээ болгон курс.	Контракт, дающий право купить или продать фиксированную сумму валюты по фиксированному курсу в течение определенного периода времени. Курс, зафиксированный в опционе, называется ценой исполнения. Это тот курс, по которому покупатель/продавец опциона имеет право купить или продать валюту.
78.	Валюталык операциялар	Валютные операции	Чет өлкө валюталарын нак жана нак эмес формада пайдалануу байланыштуу операциялар. Валюталык	Операции, связанные с использованием иностранной валюты в наличной и безналичной форме. Валютные операции

	(Exchange operations)	(Exchange operations)	операциялар валюталарды дароо берүү (“spot”) шарттарында жана мөөнөттүү бүтүмдөр формасында, б.а. келечекте валюталарды бүтүмгө келишилген учурда орун алып турган курс боюнча (“форвард”) сатуу менен ишке ашырылат.	осуществляются на условиях немедленной поставки валют («spot») и в форме срочных сделок, т.е. поставка валюты в будущем по курсу, существовавшему на момент заключения сделки («форвард»).
79.	Валюталык тобокелдик (Currency risk)	Валютный риск (Currency risk)	Курстун өзгөрүүсүнүн натыйжасында активдердин/милдеттенмелердин чет өлкө валютасында туюндурулган наркынын өзгөрүүсүнөн улам чыгымдардын келип чыгышы тобокелдиги.	Риск получения убытков вследствие изменения стоимости активов/обязательств, выраженных в иностранной валюте, в результате изменения курсов.
80.	Валюта рыногу (Foreign exchange market)	Валютный рынок (Foreign exchange market)	Чет өлкө валюталарын сатып алуу/сатуу боюнча операциялар ишке ашырылган рынок. Экономикалык маңызы боюнча бул – валюта сыяктуу өзгөчө товарга карата талап менен сунуш салмактанган акча рыногунун сектору. Багыты жана уюштуруу формасы боюнча бул – суроо-талап менен сунуштун негизинде улуттук жана чет өлкө валютасын эркин сатуу-сатып алуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылган атайы институттардын жана механизмдердин өз ара аракеттенүүсүнүн жыйындысы.	Рынок, на котором осуществляются операции по покупке/продаже иностранных валют. По экономическому содержанию – это сектор денежного рынка, на котором уравниваются спрос и предложение на такой специфический товар, как валюта. По своему назначению и организационной форме – это совокупность специальных институтов и механизмов, которые во взаимодействии обеспечивают возможность свободно продать-купить национальную и иностранную валюту на основе спроса и предложения.
81.	Валюталык своп (Currency swap)	Валютный своп (Currency swap)	Негизги сумманы жана пайыздарды эске алуу менен макулдашылган мөөнөттө бир валютадагы акча агымын башка валютадагы эквиваленттүү суммага алмашуу боюнча операцияларды жүргүзүүгө тараптарды милдеттендирген финансылык контракт.	Финансовый контракт, обязывающий стороны произвести операции по обмену на оговоренный срок денежного потока в одной валюте на эквивалентную сумму в другой валюте с учетом процентов и основной суммы.
82.	Валюталык своп-операция (Currency swap operations)	Валютная своп-операция (Currency swap operations)	Бир валюта белгилүү бир убакыттан кийин бүтүмгө келишилген учурда катталган курс боюнча ошол эле суммада аны кайтара сатып алуу шарттарында сатылган операция.	Операция, в которой одна валюта продается на условиях ее обратного выкупа в той же сумме через определенное время и по курсу, зафиксированному в момент сделки.
83.	Валюталык эсептер (Currency swap)	Валютные счета (Currency swap)	Жеке адамдардын, юридикалык жактардын жана мамлекеттик мекемелердин чет өлкө валюталары жайгаштырылган банктык эсептер.	Банковские счета, на которых размещается иностранная валюта физических и юридических лиц, государственных учреждений.
84.	Валюта курсу (Exchange rate)	Валютный курс (Exchange rate)	Бир өлкөнүн акча бирдигинин башка өлкөнүн акча бирдигинде туюндурулган баасы	Цена денежной единицы одной страны, выраженная в денежных единицах другой страны
85.	Варрант (Warrant)	Варрант (Warrant)	Белгилүү бир мезгил аралыгында финансылык инструменттердин катталган суммасын сатып алуу/сатуу укугуна кепилдик берген баалуу кагаз.	Ценная бумага, гарантирующая право купить или продать фиксированную сумму финансовых инструментов в течение определенного периода.
86.	Верификациялоо (Verification)	Верификация (Verification)	Жактар, операциялар, ошондой эле иш-аракеттердин жана окуялардын жыйынтыгы тууралуу маалыматтын тууралыгын жана аныктыгын текшерүү, тастыктоо жана контролдоо.	Проверка, подтверждение и контроль правильности и подлинности данных о лицах, операциях, а также результатах действий и событий.

87.	Дефолтгун келип чыгуу ыктымалдыгы (Probability of Default)	Вероятность наступления дефолта (Probability of Default)	Карыздык милдеттенменин эмитенти (карыз алуучу) белгилүү бир шарттарда кандайдыр бир жагдайлар келип чыккан учурда карыздык милдеттенменин эмитентинин (карыз алуучу) төлөөгө жөндөмсүз абалда болуу тобокелдиги.	Риск того, что эмитент долгового обязательства (заемщик) при появлении определенных событий в определенных условиях окажется в состоянии неплатежеспособности.
88.	Жоготуулар ыктымалдыгы (Loss probability)	Вероятность потерь (Loss probability)	Финансылык активдин наркынын өзгөрүшүнөн болушу мүмкүн болгон улам мүмкүн болуучу чыгымдар деңгээлин аныктоочу тобокелдиктердин санын баалоо көрсөткүчү.	Показатель количественной оценки рисков, определяющий уровень возможных убытков от изменения стоимости финансового актива.
89.	Баалуу кагаз ээси (Holder of securities)	Владелец ценной бумаги (Holder of securities)	Баалуу кагаз менчик укугунун негизинде таандык болгон адам.	Лицо, которому ценная бумага принадлежит на праве собственности.
90.	Электрондук цифралык кол тамганын ээси (Owner of electronic digital signature)	Владелец электронной цифровой подписи (Owner of electronic digital signature)	Электрондук цифралык кол тамгасы аркылуу өз укугун тастыктаган жеке адам же юридикалык жак.	Физическое или юридическое лицо, подтверждающее электронной цифровой подписью свои права.
91.	Маалымат ээси (Accessibility of information)	Владелец информации (Accessibility of information)	Маалымат алуу, берүү жана аны пайдалануу укугун аныктаган маалымат ээси.	Собственник информации, который определяет права доступа, передачи и использования информации.
92.	Эсеп ээси (Account holder)	Владелец счета (Account holder)	Өлкөнүн мыйзам актыларына ылайык банктык эсеп келишимин түзгөн жеке адам же юридикалык жак, жеке ишкер.	Физическое или юридическое лицо, индивидуальный предприниматель, заключивший договор банковского счета в соответствии с законодательством страны.
93.	Тышкы карыз (External debt)	Внешний долг (External debt)	Белгилүү бир күнгө карата чет өлкө кредиторлорунун алдында өздөштүрүлгөн жана төлөнбөгөн тышкы насыялардын (займ) жана башка карыздык милдеттенмелердин суммасы (капиталда катышууга байланыштуу милдеттенмелерден жана туунду финансылык инструменттерден тышкары).	Сумма освоенных и непогашенных внешних займов и других долговых обязательств перед иностранными кредиторами на определенную дату (кроме обязательств, связанных с участием в капитале, и производных финансовых инструментов).
94.	Жалпы тышкы карыз (Total External Debt)	Внешний долг общий (Total External Debt)	Экономиканын бардык секторлорунда кредиттер жана насыялар (займ) боюнча айкын милдеттенмелердин орду жабылбаган калдыгы.	Остаток непогашенных фактических обязательств по кредитам и займам всех секторов экономики.
95.	Сырттан карыз алуу (Foreign (external) loan)	Внешние заимствования (Foreign (external) loan)	Резидент эместерден толук же жарым-жартылай алынган карыздык каражаттар.	Заимствование средств, получаемых полностью или частично от нерезидентов.
96.	Финансылык отчетко тышкы аудит	Внешний аудит финансовой отчетности	Уюмдун бухгалтердик эсепке алуусуна жана финансылык (бухгалтердик) отчетуна аудитордун (аудитордук уюмдун) көз карандысыз текшерүүнү	Независимая проверка бухгалтерского учета и финансовой (бухгалтерской) отчетности организации аудитором (аудиторской организацией). Целью внешнего аудита является

	(External audit of the financial statements)	(External audit of the financial statements)	жүргүзүүсү. Финансылык (бухгалтердик) отчеттун тактыгы жана анын бухгалтердик эсеп боюнча мыйзамдарда белгиленген стандарттарга ылайык жүргүзүлгөндүгү тууралуу пикирди билдирүү тышкы аудиттин максаты болуп саналат.	выражение мнения о достоверности финансовой (бухгалтерской) отчетности и соответствии ведения бухгалтерского учета установленным законодательством стандартам.
97.	Улуттук банктын бир күндүк кредити (Intraday credit of NBKR)	Внутридневной кредит НБКР (Intraday credit of NBKR)	Улуттук банк тарабынан коммерциялык банктарга төлөм системасынын иш үзгүлтүксүздүгүн камсыз кылуу үчүн зарыл акча каражаттарын берүү максатында операциялык күн ичинде, бир нече саатка күрөө алдында улуттук валютада пайызсыз негизде берилген кредит.	Кредит Национального банка в национальной валюте на беспроцентной основе, в течение операционного дня на несколько часов под залог в целях предоставления коммерческим банкам необходимых денежных средств для обеспечения бесперебойности работы платежной системы.
98.	Кайтарымдуулук (Reflexivity)	Возвратность (Reflexivity)	Бул, финансылык принцип, акча аркылуу ишке ашырылган мамилелер принциби. Ага ылайык карыз алуучу убактылуу пайдаланууга алган акча каражатын милдеттүү түрдө өз учурунда кредиторго, каражат ээсине кайтарып берүүгө тийиш.	Принцип финансовых, денежных отношений, согласно которому кредитные средства, полученные заемщиком во временное пользование, подлежат обязательному и своевременному возврату кредитору, владельцу средств.
99.	Өзгөрүлмөлүүлүк (Volatility)	Волатильность (Volatility)	Алмашуу курсу, пайыздык чендер, биржалык котировкалар сыяктуу рыноктук индикаторлордун өзгөрүү денгээли	Степень изменчивости рыночных индикаторов, таких как обменный курс, процентные ставки, биржевые котировки
100.	Көмөкчү финансылык компаниялар (Financial Auxiliaries)	Вспомогательные финансовые компании (Financial Auxiliaries)	Резидент болуп саналган, негизинен финансылык ортомчулукка тыгыз байланыштуу иш менен алектенген, бирок өздөрү ортомчу ролунда иш алып барбаган квазифинансылык компаниялар.	Квазифинансовые компании, являющиеся резидентами, которые в основном занимаются деятельностью тесно связанной с финансовым посредничеством, но сами не выступают в роли посредника.
101.	Баалуу кагаздардын экинчилик рыногу (Secondary market of securities)	Вторичный рынок ценных бумаг (Secondary market of securities)	Баалуу кагаздардын биринчилик рыногуна мурда чыгарылган баалуу кагаздар жүгүртүлгөн рынок, башкача айтканда бул рынокто кайсы бир убакта сатып алынган баалуу кагаздар сатылып алынат жана сатылат.	Рынок, на котором обращаются ценные бумаги, ранее выпущенные в обращение на первичном рынке ценных бумаг, то есть на этом рынке покупаются и продаются уже купленные однажды ценные бумаги.
102.	Пайда алуучу (Beneficiary)	Выгодоприобретатель (Beneficiary)	1) Бенефициар, кандайдыр бир нерседен пайда көргөн жана/же кандайдыр бир киреше алган адам; 2) Ишенип берилген менчиктен киреше алган адам; 3) Анын пайдасына аккредитив ачылган адам; 4) Анын атынан жана/же эсебинен акча каражаттары же мүлк менен операция (бүтүм) ишке ашырылган адам, же болбосо жыйынтыгында, анын пайдасына акча каражаттары же мүлк менен операция (бүтүм) ишке ашырылган адам.	1) Бенефициар, лицо, пользующееся выгодой от чего-либо и/или получающее какие-либо доходы; 2) Лицо, получающее доходы с доверительной собственности; 3) Лицо, в пользу которого открыт аккредитив; 4) Лицо, от имени и/или за счет которого совершается операция (сделка) с денежными средствами или имуществом, либо лицо, в пользу которого в конечном итоге совершается операция (сделка) с денежными средствами или имуществом.
103.	Гарант (Guarantor)	Гарант (Guarantor)	Башка жактардын карызы же аткарылбай калган милдеттенмелери үчүн жоопкерчиликти өзүнө алган жак. Гарант, башкы карызгер берген негизги гарантиядан айрымаланып, орун алган карыз же башка жактардын жол берген аракетин үчүн кошо жоопкерчилигин тартат.	Лицо, принимающее на себя ответственность за долги или невыполнение обязательств другими лицами. Гарант несет вторичную ответственность за долги или действия других лиц в отличии от основной гарантии, которую, главным образом, предоставляет основной должник.

104.	Гиперинфляция (Hyperinflation)	Гиперинфляция (Hyperinflation)	Өтө жогорулап кеткен инфляция, ал коомдук өндүрүшкө кыйратуучу кесепетин тийгизип, өлкөнүн экономикалык туруктуулугун коркунуч алдында калтырат.	Чрезвычайно высокая инфляция, которая оказывает разрушительное воздействие на общественное производство и начинает угрожать экономической стабильности страны.
105.	Мамлекеттик карыз (Public debt)	Государственный долг (Public debt)	Мамлекеттин тышкы жана ички кредиторлор алдындагы карызынын суммасы, ал тышкы мамлекеттик карыз жана ички мамлекеттик карыз болуп бөлүнөт.	Сумма задолженности государства внешним и внутренним кредиторам. Различают внешний государственный долг и внутренний государственный долг.
106.	Мамлекеттик казына векселдери (State Treasury Bills)	Государственные казначейские векселя (State Treasury Bills)	Мамлекеттик кыска мөөнөттүү дисконттук баалуу кагаздар.	Краткосрочные государственные дисконтные ценные бумаги .
107.	Мамлекеттик казына облигациялары (State Treasury Bonds)	Государственные казначейские облигации (State Treasury Bonds)	Пайыздык кирешеси (купону) менен документсиз сыяктуу эле, документ (кагаз) түрүндө чыгарылган узак мөөнөттүү мамлекеттик баалуу кагаздар.	Долгосрочные государственные ценные бумаги с процентным доходом (купонном), выпускаемые как в бездокументарной, так и документарной (бумажной) формах.
108.	Мамлекеттик тышкы карыз (Public External Debt)	Государственный внешний долг (Public External Debt)	Өлкөнүн мамлекеттик башкаруу секторунун жана акча-кредиттик жөнгө салуу органдарынын ссуда жана насыялар (займдар) боюнча иш жүзүндө төлөнбөгөн милдеттенмелеринин калдыгы.	Остаток непогашенных фактических обязательств по ссудам и займам сектора государственного управления и органов денежно-кредитного регулирования страны.
109.	Мамлекеттик сектор (Public Sector)	Государственный сектор (Public Sector)	Буга мамлекеттик башкаруу сектору, борбордук банк, мамлекеттик ишканалар жана уюмдар болуп саналган депозиттик уюмдар секторунун ж.б. секторлордун курамындагы түзүмдөр кирет, алар мамлекеттик ишкана жана уюмдар болуп саналат.	Включает сектор государственного управления, центральный банк и те структуры в составе сектора депозитных организаций и других секторов, которые являются государственными предприятиями и организациями.
110.	Грант (Grant)	Грант (Grant)	Бекер берилген финансылык же техникалык жардам. Мында акча же башка сарптоолор жардам алуучу тарабынан кайтарылбайт.	Финансовая или техническая помощь, предоставляемая в виде дара, когда деньги или другие затраты не подлежат возмещению получателем помощи.
111.	Грант-элемент (Grant Element)	Грант-элемент (Grant Element)	Кредиттин/насыянын (займдын) жеңилдетилген шарттарда берилгендигинин көрсөткүчү, ал кредиттин/насыянын (займдын) номиналдык наркы менен карызды тейлөө боюнча карызгерден кармалып калуучу болочоктогу дисконттолгон төлөмдөрдүн суммасы ортосундагы айырманын, насыянын (займдын) номиналдык наркына карата катышы катары эсептелинет.	Показатель льготности кредита/займа, рассчитываемый как отношение разности между номинальной стоимостью кредита/займа и суммой дисконтированных будущих платежей по обслуживанию долга, причитающихся с заемщика, к номинальной стоимости займа.
112.	Валюталоо күнү (Value date)	Дата валютирования (Value date)	Келишилген бүтүм боюнча эсептешүү күнү.	Дата расчетов по заключенной сделке.
113.	Карызды төлөө күнү	Дата погашения долга	Түзүлгөн келишимге ылайык карыздык милдеттенме төлөнүүгө тийиш болгон күн.	Дата, на которую долговое обязательство должно быть погашено согласно заключенному соглашению.

	(Maturity date (final))	(Maturity date (final))		
114.	Төлөм системасында иштеп чыгуу күнү (Processing Date)	Дата обработки в платежной системе (Processing Date)	Төлөм системага кабыл алынууга тийиш болгон күн. Эгерде, иштеп чыгуу күнү төлөм сунушталган күндөн кийин белгиленсе, төлөмдү иштеп чыгуу күнү келип жеткенге чейин ал системада контролдук алдында сакталып турат. Эгерде бул күн төлөмдө көрсөтүлбөсө, анда система бул күндү төлөм берилген күнгө барабар катары кароого алат.	Дата, в которую платеж должен быть принят в платежную систему. В случае если дата обработки следует после даты представления платежа, то система хранит платеж под контролем до наступления даты обработки. Если эта дата не указана в платеже, то система рассматривает эту дату как равную дате представления платежа.
115.	Капиталдын кош леверажы (левериджи) (Double Leveraging of Capital)	Двойной левераж (леверидж) капитала (Double Leveraging of Capital)	Байланыштуу экономикалык субъекттер тарабынан капиталды биргелешип пайдаланышы, мисалы бир депозиттик уюмга ошол эле топко кирген башка депозиттик уюмдун капиталына үлүштүк катышуу инструменти тиешелүү болсо, анткени эки түзүм тең капиталдын ошол эле бир фондусуна таянуу менен иш алып баргандыктан, капиталдын кош леверажы орун алган катары эсептелинет.	Совместное использование капитала связанными экономическими субъектами. Например, если одному депозитной организации принадлежат инструменты долевого участия в капитале ~~другого~~ другой депозитной организации той же группы, считается, что имеет место двойной леверидж капитала, поскольку деятельность обеих структур опирается на один и тот же фонд капитала.
116.	Дебеттик банктык төлөм карты (Debit card)	Дебетовая банковская платежная карта (Debit card)	1) Ал боюнча операциялар банктык эсептеги каражаттар калдыгынын чегинде карт ээси тарабынан ишке ашырыла турган карт. 2) Карт ээсине анын депозиттик мекемедеги эсебинде турган акча каражаттардын эсебинен түздөн-түз сатып алуулар үчүн төлөөгө мүмкүндүк берген карт.	1) Карта, операции по которой производятся держателем в пределах остатка средств, имеющихся на банковском счете. 2) Карта, дающая возможность держателю оплачивать покупки напрямую за счет денежных средств на его счете в депозитном учреждении.
117.	Дебеттик-кредиттик банктык төлөм карты (Debet-credit card)	Дебетно-кредитная банковская платежная карта (Debet-credit card)	Ал боюнча операцияларды карт ээси эмитент тарабынан сунушталган кыска мөөнөттүү кредиттин чегинде жүзөгө ашырган карт, ал кардарга анын эсебиндеги суммадан жогору суммага, ошондой эле эмитент менен карт ээси ортосунда түзүлгөн келишимде аныкталган суммага жана шарттарда төлөмдөрдү жүзөгө ашырууга мүмкүндүк берет.	Карта, операции по которой производятся держателем карты в пределах предоставления эмитентом краткосрочного кредита, который дает возможность клиенту осуществлять платежи сверх суммы, имеющейся на счете клиента, в пределах сумм и на условиях, определенных договором между эмитентом и держателем карты.
118.	Дебеттик төлөм (Debit payment)	Дебетовый платеж (Debit payment)	Акча каражаттарын алуучу демилгечи болуп саналган төлөм.	Платеж, инициатором которого является получатель денежных средств.
119.	Дебитордук карыз (Accounts receivable)	Дебиторская задолженность (Accounts receivable)	Карызгер болуп саналган башка ишканалардан, фирмалардан, ошондой эле жарандар тарабынан ишканага, фирмага, компанияга, уюмга төлөнүп берилүүчү карыздын суммасы.	Сумма долгов, причитающихся предприятию, фирме, компании, организации со стороны других предприятий, фирм, а также граждан, являющихся их должниками.
120.	Девальвация (Devaluation)	Девальвация (Devaluation)	Улуттук валютанын чет өлкө валюталарына карата же катталган валюта курсу ыргагында эл аралык валюталык бирдиктерге карата курсунун төмөндөөсү.	Снижение курса национальной валюты по отношению к иностранным валютам или международным валютным единицам при режиме фиксированного валютного курса.
121.	Акча (Money)	Деньги (Money)	Бул мамлекеттин аймагында таанылган мыйзамдуу төлөм каражаты. Ал, жүгүртүү каражаты, топтоо	Законное средство платежа, признанное на территории государства. Используется в качестве средства обращения, накопления и единицы учета.

			каражаты жана эсепке алуу бирдиги катары колдонулушу мүмкүн.	
122.	Нак акча (Cash, Currency)	Деньги наличные (Cash, Currency)	Нак акча жүгүртүүдө жайгашкан банкноттор жана монеталар түрүндөгү акча белгилери (баалуу металлдардан жасалган монеталарды кошпогондо) жана мыйзамдуу төлөм каражаты болуп саналган кагаз акча жана монеталар түрүндөгү акча каражаттары.	Денежные знаки в виде банкнот и монет (за исключением монет из драгоценных металлов), находящиеся в налично-денежном обращении и являющиеся законным платежным средством денежные средства в виде бумажных денег (банкнот) и монет.
123.	Нак эмес акча (Quasi money, Near money)	Деньги безналичные (Quasi money, Near money)	Депозиттерди тартууга лицензияга ээ банктардагы жана банктык эмес финансы-кредит мекемелериндеги депозиттер, ошондой квазиакчалар (мисалы, векселдер, депозиттик сертификаттар).	Депозиты в банках и небанковских финансово-кредитных учреждениях, имеющих лицензию на привлечение депозитов, и квази-деньги (векселя, депозитные сертификаты).
124.	Акча базасы (Monetary base)	Денежная база (Monetary base)	Акча массасын түзүү үчүн колдонулган акча каражаттарын башкаруу органдарынын милдеттенмелери. Бул көрсөткүч жүгүртүүдөгү акчанын суммасы жана улуттук валютадагы борбордук банктагы депозиттик корпорациялардын камдары катары аныкталат.	Обязательства органов денежного управления, которые используются для создания денежной массы. Данный показатель определяется как сумма денег в обращении и резервов депозитных корпораций в центральном банке в национальной валюте.
125.	Өлкөнүн акча бирдиги (Monetary unit)	Денежная единица страны (Monetary unit)	Өлкөдө мыйзам негизинде белгиленген акча белгиси, өлкөнүн акча системасынын акчалай өлчөө бирдиги болуп саналган негизги элементи.	Законодательно установленный в стране денежный знак, основной элемент денежной системы страны, являющийся единицей денежного измерения.
126.	Акча системасы (Monetary system)	Денежная система (Monetary system)	Өлкөнүн акча белгилеринин, акча бирдиктеринин, акча эмиссиясынын эрежелеринин жана жүгүртүү формаларынын, өлкөдө мыйзамдык негизде белгиленген акча мамилелеринин жыйындысы.	Совокупность денежных знаков страны, денежных единиц, правил эмиссии и формы обращения денег, денежных отношений, законодательно установленных в стране.
127.	Акча каражаттары (Monetary funds)	Денежные средства (Monetary funds)	Мамлекеттин, ишканалардын, калайык-калктын нак жана нак эмес формадагы акчалары.	Деньги государства, предприятий, населения в наличной и безналичной формах.
128.	Акча мультипликатору (Monetary multiplier)	Денежный мультипликатор (Monetary multiplier)	Акча-кредит системасына салынган аманаттардын көбөйүүсүнүн же кыскарышынын натыйжасында акча сунушунун бир акча бирдигине канчалык өсөрүн же кыскарышын көрсөткөн сандык коэффициент. Акча мультипликатору акча массасынын акча базасына карата катышы катары эсептелинет.	Числовой коэффициент, показывающий во сколько раз возрастет либо сократится денежное предложение в результате увеличения либо сокращения вкладов в кредитно-денежную систему на одну денежную единицу. Денежный мультипликатор рассчитывается как отношение денежной массы к денежной базе.
129.	Жүгүртүүдөгү акча (Currency in circulation)	Деньги в обращении (Currency in circulation)	Өлкөнүн мыйзамдык негизде аныкталган эмиссиялык борбору тарабынан чыгарылган банкноттор жана монеталар. Кыргыз Республикасында – бул Улуттук банктын жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды эске албаганда, Улуттук банк тарабынан чыгарылган банкноттор жана монеталар.	Банкноты и монеты, выпущенные законодательно установленным эмиссионным центром страны. В Кыргызской Республике – это выпущенные Национальным банком КР банкноты и монеты минус банкноты и монеты в оборотной кассе Национального банка КР.
130.	Банктардан тышкары акча (M0)	Деньги вне банков (M0) (Money outside banks (M0))	<i>Жүгүртүүдөгү акча</i> минус коммерциялык банктардын кассаларындагы улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар.	<i>Деньги в обращении</i> минус банкноты и монеты в национальной валюте в кассах коммерческих банков.

	(Money outside banks (M0))			
131.	Чегериле элек акча каражаттары (Funds afloat)	Деньги в пути (Funds afloat)	Ошол ишканага тиешелүү, бирок анын эсептешүү эсебине чегериле элек акча каражаттары.	Денежные средства, принадлежащие данному предприятию, но еще не зачисленные на его расчетный счет.
132.	Нумизматикалык акча белгилери (Numismatic bank notes)	Денежные знаки нумизматические (Numismatic bank notes)	Маданий-агартуу максатында, чектелген тираж менен чыгарылган, кийинкиде чыгарылбай турган улуттук валютадагы эстелик, коллекциялык банкноттор жана монеталар	Памятные, коллекционные банкноты и монеты национальной валюты, выпускаемые в культурно-просветительских целях, ограниченным тиражом без последующей допечатки/дочеканки
133.	Акча рыногу (Money Market)	Денежный рынок (Money Market)	1) Катмышуучулар чөйрөсү алкагында кредиттер жана баалуу кагаз түрүндө кыска мөөнөткө каражаттарды берүү жана алуу ишке ашырылган рынок. 2) Кредиттер жана баалуу кагаздар формасында кыска мөөнөттүү ресурстар рыногу.	1) Рынок, на котором имеет место предоставление и получение средств в форме кредитов и ценных бумаг на короткий срок в пределах круга участников. 2) Рынок краткосрочных ресурсов в форме кредитов и ценных бумаг.
134.	Акча-кредит саясаты (Monetary policy)	Денежно-кредитная политика (ДКП) (Monetary policy)	Кыска мөөнөттүү пайыздык чен, алмашуу курсу же банк секторунун учурдагы ликвиддүүлүк денгээли сыяктуу акча рыногунун шарттары аркылуу акча сунушун жөнгө салуу аркылуу өзүнүн негизги максатына жетүүгө багытталган борбордук банктын саясаты.	Политика центрального банка, направленная на достижение своей основной цели посредством регулирования предложения денег через такие условия денежного рынка, как краткосрочная процентная ставка, обменный курс или уровень текущей ликвидности банковского сектора.
135.	Депозиттик база (Depository base)	Депозитная база (Depository base)	Жеке адамдардын жана юридикалык жактардын атынан коммерциялык банктарда талап боюнча төлөнүүчү депозиттерге жана мөөнөттүү депозиттерге жайгаштырылган, ошондой эле депозиттерди тартуу укугуна ээ башка финансы-кредит уюмдардагы депозиттерге салынган каражаттардын жыйындысы.	Совокупность средств, размещенных в коммерческих банках от имени физических и юридических лиц в депозиты до востребования и срочные депозиты, а также депозиты других финансово-кредитных организаций, имеющих право на привлечение депозитов.
136.	M2X камтылуучу депозиттер (Deposits included in M2X)	Депозиты, включаемые в M2X (Deposits included in M2X)	Өкмөттүн жана резидент эместердин депозиттеринен тышкары, жеке жана юридикалык жактардын депозиттери, ошондой эле башка финансы-кредит мекемелеринин депозиттери.	Депозиты физических и юридических лиц, а также депозиты других финансово-кредитных учреждений за исключением депозитов Правительства и депозитов нерезидентов.
137.	Талап боюнча төлөнүүчү депозиттер (Demand deposits)	Депозиты до востребования (Demand deposits)	Бул, финансы-кредит мекемесинде аманат келишими боюнча акча каражаттарын сактоо жана топтоо үчүн ачылган жана эсеп ээси ишкердикти жана/же үчүнчү жактар менен мына ушундай эле иш чөйрөсүн жүзөгө ашыруусуна байланыштуу эсептешүүлөр үчүн каралбаган депозит. Талап боюнча төлөнүүчү депозиттин каражаттары аманатчынын биринчи эле талабы боюнча төлөнүп берилет.	Депозит до востребования – это депозит, открытый в финансово-кредитном учреждении для хранения и накопления денежных средств по договору вклада и не предназначенный для расчетов, связанных с осуществлением владельцем счета предпринимательской и/или подобной деятельности, с третьими лицами. Средства с депозита до востребования выплачиваются по первому требованию вкладчика.
138.	Которулма депозиттер (Claim deposits)	Депозиты переводные (Claim deposits)	Төлөмдөрдү жүзөгө ашырууда түздөн-түз колдонулушу мүмкүн болгон, айыптык төлөм төлөөсүз жана кандайдыр бир чектөөлөрсүз баштапкы талап боюнча номиналга ылайык алмаштырыла турган депозиттер	Депозиты (денежные средства на расчетных счетах и счетах до востребования), которые могут быть непосредственно использованы при осуществлении платежей и могут быть

			(эсептешүү жана талап боюнча төлөнүүчү эсептердеги акча каражаттары).	обменены по номиналу по первому требованию без уплаты штрафов и каких-либо ограничений
139.	Мөөнөттүү депозиттер (Time deposits)	Депозиты срочные (Time deposits)	Банк тарабынан белгилүү бир мөөнөткө же кайтарып берүүнүн башка шарттарында кабыл алынган депозиттер.	Депозиты, принимаемые банком на строго определенный срок или на иных условиях возврата.
140.	Кредитке байланыштуу депозит (Loan related deposit)	Депозит, связанный с кредитом (Loan related deposit)	Кредит боюнча камсыздоо болуп саналган же кредиттик келишимдин шарттары боюнча анын болушу милдеттүү болуп саналган депозит.	Депозит, который выступает обеспечением по кредиту либо наличие которого является обязательным по условиям договора кредита.
141.	Депозитарий (Depositary)	Депозитарий (Depositary)	Баалуу кагаздарды эсепке алуу, сактоо, ага менчик укугунун өтүшүн каттоо жана тастыктоо боюнча кызмат көрсөтүүнү сунуштоого байланыштуу иш.	Деятельность, связанная с оказанием услуг по учету, хранению ценных бумаг, регистрации перехода и подтверждения прав собственности на ценные бумаги.
142.	Депозиттер менен иш алып баруу (Depositary activities)	Депозитарная деятельность (Depositary activities)	Акча-кредит саясатынын каражаты (инструмент), ал Улуттук банктын мөөнөттүү депозит эсебине кайтарымдуулук, төлөөгө жөндөмдүүлүк жана мөөнөтүндө төлөө шарттарында улуттук валютада акча каражаттарын тартуу аркылуу, банк тутумунан үстөк ликвиддүүлүктү алып салуу максатында колдонулат.	Инструмент денежно-кредитной политики, используемый с целью изъятия избыточной ликвидности из банковской системы путем привлечения денежных средств в национальной валюте на срочные депозитные счета в Национальном банке на условиях возвратности, платности и срочности.
143.	Улуттук банктын депозиттик операциялары (Deposit operations of NBKR)	Депозитные операции НБКР (Deposit operations of NBKR)	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан кайтарымдуулук, төлөөгө жөндөмдүүлүк жана мөөнөтүндө төлөө шарттарында улуттук валютадагы акча каражаттарын убактылуу алып салуу. Аталган операциялар банк тутумунан үстөк ликвиддүүлүктү алып салуу максатында ишке ашырылат.	Операции по временному изъятию Национальным банком Кыргызской Республики денежных средств в национальной валюте на условиях возвратности, платности и срочности. Данные операции проводятся с целью изъятия избыточной ликвидности из банковской системы.
144.	Депозит эсеби (Depo account)	Депозитный счет (счет депо) (Depo account)	Эсепке алуу жана сактоо максатында депозитарий регистринде ар бир баалуу кагаз боюнча чагылдырылган жазуу жана жазуулардын жыйындысы.	Запись или совокупность записей в регистрах депозитария, создаваемая для каждой ценной бумаги в целях учета и хранения.
145.	Депозиттик сертификат (Deposit certificate)	Депозитный сертификат (Deposit certificate)	Сактык сертификаты сыяктуу баалуу кагаз, юридикалык жак гана анын ээси боло алат. Депозиттик сертификаттын эмитент банкы жана анын кардары ортосундагы мамилелердин негизин банктык аманат (депозит) мамилелери түзөт.	Ценная бумага, аналогичная сберегательному сертификату, держателем которого может быть только юридическое лицо. В основе отношений между банком-эмитентом депозитного сертификата и его клиентом лежат отношения банковского вклада (депозита).
146.	Дериватив (туунду финансылык инструмент) (Financial Derivatives)	Дериватив (производный финансовый инструмент) (Financial Derivatives)	Наркы базистик активдин негизинде камтылган активдин баасы аркылуу аныкталган финансылык инструмент, б.а. ал ошол активдин баасынан улам келип чыгат. Фьючерстер, варранттар, опциондор, своптор, форварддар, депозитардык тил каттар туунду инструменттердин мисалы болуп саналат. Туунду финансылык инструменттер ар кандай максаттарда, анын ичинде тобокелдикти тескөө, хеджирлөө, арбитраждык операцияларды жана алып сатарлыкты жөнгө салууда	Финансовый инструмент, стоимость которого определяется ценой актива, лежащего в его основе (базисного актива), т.е. является производной от цены этого актива. Примерами производных инструментов являются фьючерсы, варранты, опционы, свопы, форварды, депозитарные расписки. Производные финансовые инструменты используются в различных целях, включая управление рисками, хеджирование, арбитражные операции и спекуляции. Операции с производными финансовыми инструментами

			колдонулат. Туунду финансылык инструменттер менен операциялар, алар байланыштуу болушу мүмкүн болгон базалык операциялардын наркынын курамдык бөлүгү катары эмес, өз алдынча ишке ашырылган операция катары каралууга тийиш. Бул, туунду финансылык инструментке контракттын негизин түзгөн жана төлөмдөрдү же түшүүлөрдү эсептөө үчүн зарыл болгон, бирок ошол эле учурда алмашуу предмети болбой калышы мүмкүн болгон сумма туунду финансылык контракттын шарттуу (номиналдык) суммасы болуп саналат.	должны рассматриваться в качестве самостоятельных операций, а не как составная часть стоимости базовых операций, с которыми они могут быть связаны. Сумма, которая лежит в основе контракта на производный финансовый инструмент и которая необходима для расчета платежей или поступлений, но которая может и не быть предметом обмена является условной (номинальной) суммой производного финансового контракта.
147.	Электрондук акча ээси (E-money holder)	Держатель электронных денег (E-money holder)	Электрондук акчаларды тескөө укугуна ээ жана аларды акцептанттар тарабынан сунушталган товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн эсептешүүлөрдү жүзөгө ашырууда пайдаланган адам.	Лицо, распоряжающееся электронными деньгами и использующее электронные деньги при осуществлении расчетов за предоставленные товары и услуги акцептантов.
148.	Дефицит (Deficit)	Дефицит (Deficit)	(Латын тилинен deficit – тартыштык). Мурда белгиленген, пландаштырылган же зарыл болгон деңгээлге салыштырганда каражаттардын, ресурстардын жетишсиздиги. Тартыштык күндөлүк эсеп, соода балансы, мамлекеттик бюджет болуп бөлүнөт.	(От лат. deficit – не достает) – Недостаточность средств, ресурсов в сравнении с ранее намечавшимся, запланированным или необходимым уровнем. Дефицит бывает: текущего счета, торгового баланса, государственного бюджета.
149.	Дефлятор (Deflator)	Дефлятор (Deflator)	1) Аларды өткөн мезгилдеги баа деңгээлине ылайыкташтыруу максатында, акчалай туюндурулган, экономикалык көрсөткүчтөрдү эсептөөдө колдонулган коэффициент; 2) Ички дүң өнүмдүн компоненттерин салыштырмалуу баада кайрадан эсептөө үчүн жана баа динамикасынын жалпыланган көрсөткүчтөрүнүн жыйындысына мүнөздөмө берүүдө колдонулган ар кандай индекстердин жыйындысы.	1) Коэффициент, используемый для пересчета экономических показателей, исчисленных в денежном выражении, с целью приведения их к уровню цен предыдущего периода; 2) Совокупность различных индексов, используемых для пересчета компонентов валового внутреннего продукта в сопоставимые цены и для характеристики совокупности обобщающих показателей динамики цен.
150.	Дефолт (Default)	Дефолт (Default)	Өз милдеттенмесин аткарууга жөндөмсүздүк же андан баш тартуу. Дефолт юридикалык жак сыяктуу эле, мамлекеттин өкмөтү тарабынан жарыяланышы да мүмкүн.	Неспособность или отказ исполнять свои обязательства. Дефолт может быть объявлен как юридическим лицом, так и правительством государства.
151.	Диверсификация (Diversification)	Диверсификация (Diversification)	Капиталдан жана андан алынуучу кирешеден мүмкүн болуучу жоготуулар тобокелдигин басаңдатуу максатында, инвестициялануучу акча каражаттарын ар кандай объекттер ортосунда бөлүштүрүү.	Распределение инвестируемых денежных средств между различными объектами вложений с целью снижения риска возможных потерь капитала или доходов от него.
152.	Дивиденд (Dividend)	Дивиденд (Dividend)	(Латын тилинен dividendus – бөлүштүрүлүүгө тийиш болгон) акционердик коом акционерлер (акцияга ээлик кылуучулар) ортосунда бөлүштүрүүгө тийиш болгон пайданын бөлүгү. Алар акциялардын наркын эске алуу	(От лат. dividendus – подлежащий разделу) – часть прибыли акционерного общества, которую оно распределяет между акционерами (обладателями акций) и выплачивает им ежегодно в соответствии с имеющимися у них акциями с учетом достоинства акций.

			менен колдо турган акцияларга ылайык жыл сайын төлөнүп турат.	
153.	Дилер (Dealer)	Дилер (Dealer)	1) Рынокто өз атынан жана өз эсебинен операция жүргүзгөн юридикалык жак же жеке адам. 2) Финансы рынокторунда операцияларды жүргүзүүгө адистешкен банк кызматкери.	1) Юридическое или физическое лицо, которые оперируют на рынке от своего имени и за собственный счет. 2) Сотрудник банка, специализирующийся на проведении операций на финансовых рынках.
154.	Дилинг (Dealing)	Дилинг (Dealing)	Финансылык же сырьелук рыноктордо бүтүмдөргө келишүү процесси.	Процесс заключения сделок на финансовых или сырьевых рынках.
155.	Дисконт (Discount)	Дисконт (Discount)	(Англис тилинен discount – жеңилдик) – 1) Товар сапатынын стандарт шарттарына же келишим талаптарына ылайык келбешинен улам анын баасынын төмөндөшү; 2) Карыздык баалуу кагаздын номиналы анын рыноктук баасынан же ал рынокко баштапкы жайгаштыруу баасынан ашкан сумма; 3) Рыноктун абалын эске алуу менен баанын төмөндөтүлүшү; 4) Пайыздарды жана чыгашаларды эсептөө менен банк тарабынан баалуу кагаздардын эсепке алынышынын негизинде ишке ашырылган банктык атайы кредиттик операция.	(Англ. discount – скидка) – 1) Снижение (скидка) цены на товар вследствие несоответствия его качества условиям стандарта либо договора; 2) Сумма, на которую номинал долговой ценной бумаги превышает ее текущую рыночную цену или цену, по которой она была первоначально размещена на рынке; 3) Скидка с цены с учетом состояния рынка; 4) Специальная банковская кредитная операция на основании учета банком ценной бумаги с расчетом процентов и расходов.
156.	Дисконт (баалуу кагаздар боюнча) (Discount (for securities))	Дисконт (по ценным бумагам) (Discount (for securities))	Карыздык баалуу кагаздын номиналынын анын утурумдук рыноктук баасынан же ал рынокко баштапкы жайгаштырылган баасынан артып турган суммасы.	Сумма, на которую номинал долговой ценной бумаги превышает ее текущую рыночную цену или цену, по которой она была первоначально размещена на рынке.
157.	Дисконттук баалуу кагаздар (Discount Securities)	Дисконтные ценные бумаги (Discount Securities)	Дисконт менен сатылып алынган жана аракеттенүү мөөнөтүнүн бүтүшү менен номинал боюнча төлөнүүчү баалуу кагаздар.	Ценные бумаги, которые приобретаются с дисконтом к номиналу и погашаются по номиналу по истечении срока действия.
158.	Аралыктан банктык жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр (аралыктан банкинг) (Remote banking and payment services (remote banking))	Дистанционные банковские и платежные услуги (дистанционный банкинг) (Remote banking and payment services (remote banking))	Программалык-техникалык жана телекоммуникациялык каражаттарды колдонуу менен пайдалануучунун өз банктык эсебин же болбосо электрондук капчыгын тескөө үчүн сунуштоочунун буйруунун негизинде пайдалануучуга аралыктан (интернет-банкинг, үй-банкинг, мобилдик банкинг ж.б.) кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоосу, ошондой эле ишке ашырылган операциялар жана акча каражаттарынын калдыктары жөнүндө маалыматты алуу.	Услуги, оказываемые поставщиком пользователю на основании распоряжений последнего, передаваемых поставщикам услуг удаленным способом (интернет-банкинг, домашний-банкинг, мобильный банкинг и другие) для управления пользователем своим банковским счетом либо электронным кошельком, с использованием программно-технических и телекоммуникационных средств, а также получение информации о проведенных операциях и остатках денежных средств.
159.	“Узун” валюта позициясы (Long currency position)	Длинная валютная позиция (Long currency position)	Белгилүү бир күнгө карата тиешелүү валюталардагы талаптардын милдеттенмелерден артышы.	Превышение требований над обязательствами в соответствующих валютах на определенную дату.

160.	Баалуу кагаздардын документ түрүндөгү формасы (Documentary form of securities)	Документарная форма ценных бумаг (Documentary form of securities)	Бул, баалуу кагаздардын формасы, мында анын ээси мыйзамдык тартипте таризделинген баалуу кагазды, баалуу кагаздар сертификатын көрсөтүүнүн негизинде аныкталат.	Форма ценных бумаг, при которой владелец устанавливается на основании предъявления ценной бумаги, сертификата ценной бумаги, оформленных в установленном законодательством порядке.
161.	Субординацияланган карыз (Subordinated duty)	Долг субординированный (Subordinated duty)	Субординацияланган карыз – бул, эмитенттин башка милдеттенмелерине салыштырганда кыйла төмөнкү статустагы милдеттенме. Эмитент банкрот абалда калган учурда, эмитенттин акцияларына ээлик кылуучулардын талаптары канааттандырылганга чейин бардык кредиторлор жана аманатчылар толук тейлөөгө алынып, алардын талаптары канааттандырылгандан кийин гана алардын орду жабылууга тийиш.	Субординированный долг – это обязательства с более низким статусом по сравнению с другими обязательствами эмитента. В случае банкротства эмитента погашаются после полного обслуживания и удовлетворения требований всех кредиторов и вкладчиков, но до удовлетворения требований держателей акций эмитента.
162.	Карыздык баалуу кагаздар (Debt security)	Долговые ценные бумаги (Debt security)	Баалуу кагаздардын ээлери алдындагы эмитенттин милдеттенмелерин тастыктаган баалуу кагаздар.	Ценные бумаги, удостоверяющие обязательство эмитента перед держателем ценной бумаги.
163.	Карыздык инструмент (инструменттер) (Debt instruments)	Долговой инструмент (инструменты) (Debt instruments)	Карыздык инструменттер, эрежедегидей эле, келишимдик мамилелердин негизинде келип чыгат, ага ылайык бир институционалдык бирдик (карызгер) башка институционалдык бирдик (кредитордун) алдында пайыздары менен же пайыздарды төлөөсүз негизги сумманы кайтарып берүүгө же негизги сумманы кайтарып бербестен пайыздарды төлөөгө шартсыз милдеттенмени өзүнө алат. Карыздык баалуу кагаздар, кредиттер жана насыялар, соодалык кредиттер, ошондой эле нак валюта жана депозиттер мына ушундай инструменттердин катарына кирет. Карыздык инструменттер ошондой эле, мыйзам нормаларын аткаруу аркылуу (эң оболу бул, салыктарды төлөө же башка милдеттүү төлөмдөр боюнча милдеттенмелерге кирет) же жакын арада кредиторго төлөм төлөө милдеттенмесинин карызгер тарабынан алынышын шарттаган укуктардын жана милдеттердин негизинде да келип чыгышы мүмкүн.	Долговые инструменты, как правило, возникают на основе договорных отношений, в соответствии с которыми одна институциональная единица (заемщик) несет перед другой институциональной единицей (кредитором) безусловное обязательство возратить основную сумму с процентами или без уплаты процентов, или выплачивать проценты без возврата основной суммы. В число таких инструментов входят долговые ценные бумаги, кредиты и займы, торговые кредиты, а также наличная валюта и депозиты. Долговые инструменты могут создаваться также посредством приведения в исполнение норм закона (прежде всего, это относится к обязательствам по уплате налогов или других обязательных платежей) или на основании прав и обязанностей, влекущих за собой принятие заемщиком обязательства о производстве в будущем платежа (платежей) кредитору.
164.	Узак мөөнөттүү тышкы карыз (Long-term external debt)	Долгосрочный внешний долг (Long-term external debt)	Төлөө мөөнөтү бир жылдан ашкан тышкы карыз. Төлөө мөөнөтү баштапкы мөөнөткө же төлөөгө чейинки калган мөөнөткө жараша аныкталышы мүмкүн (төлөөгө чейинки калган мөөнөттү карагыла).	Внешний долг сроком погашения свыше одного года. Срок погашения может отпределяться, исходя из первоначального срока или остаточного срока до погашения. (См. также Остаточный срок до погашения).
165.	Банктын кызмат адамдары	Должностные лица банка	Банктын директорлор кеңешинин төрагасы жана мүчөлөрү, банк Башкармасынын төрагасы жана	Председатель и члены совета директоров банка, председатель правления, члены правления банка, управляющие директора,

	(Bank officials)	(Bank officials)	<p>мүчөлөрү, башкаруучу директорлор, шариат кеңешинин төрагасы жана мүчөлөрү, банктын финансы, кредит/каржылоо боюнча башкы кызматкерлери, корпоративдик катчы, юридикалык кызматтын начальниги, ички аудит, тобокелдик-менеджмент, комплаенс-контролдоо кызматынын жетекчилери, функционалдык милдеттери боюнча жогоруда аталган кызмат адамдарына теңдештирилген адамдар, ошондой эле жогоруда көрсөтүлгөн адамдардын орун басарлары, филиалдардын директорлору жана башкы бухгалтерлери.</p> <p>«Банктын кызмат адамдары» дегенде, акысыз негизде иштегендигине же сый акы алгандыгына карабастан, банктын саясатын аныктаган же банктын саясатын түзүүчү негизги операцияларына катышкан же ага катышууга ыйгарым укуктуу адамдарды түшүнүүгө болот.</p>	<p>председатель и члены шариатского совета, главные сотрудники банка по финансам, по кредитам/финансированию, главный бухгалтер, корпоративный секретарь, начальник юридической службы, руководители служб внутреннего аудита, риск-менеджмента, комплаенс-контроля, лица, приравненные по своим функциональным обязанностям к вышеперечисленным должностным лицам, а также заместители указанных выше лиц, директора и главные бухгалтеры филиалов. Под «должностными лицами банка» также понимаются лица, которые определяют политику банка или имеют полномочия участвовать или реально участвуют в основных операциях банка, формирующих политику банка, независимо от того, работают ли эти лица на безвозмездной основе или получают вознаграждение.</p>
166.	<p>Террористтик же экстремисттик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү боюнча кызмат адамы (Official on counter-terrorism financing and anti-money laundering (hereinafter - CTF/AML))</p>	<p>Должностное лицо по противодействию финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов (далее - ПФТД/ЛПД) (Official on counter-terrorism financing and anti-money laundering (hereinafter - CTF/AML))</p>	<p>Банктын комплаенс-контролдоо кызматынын жетекчисинин жана анын түзүмдүк бөлүмүнүн жетекчисинин денгээлиндеги, террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү боюнча ички контролдоону уюштурууга жооптуу, идентификациялоо, верификациялоо боюнча бардык маалыматтарды пайдаланууга, маалыматты аныктоого, каттоого жана финансылык чалгындоо органына өткөрүп берүүгө уруксат берилген кызматкери (кызматкерлери).</p>	<p>Сотрудник/и банка на уровне руководителя службы комплаенс-контроля и руководителя подразделения в службе комплаенс-контроля, ответственный/ые за организацию внутреннего контроля по ПФТД/ЛПД, имеющий/ие доступ ко всей информации, касающейся идентификации, верификации, выявления, фиксирования и передачи данных в орган финансовой разведки.</p>
167.	<p>Долларлашуу (Dollarization)</p>	<p>Долларизация (Dollarization)</p>	<p>Өз улуттук валютасына ээ өлкөнүн ички акча жүгүртүүсүндө АКШ долларынын кеңири колдонулушу.</p>	<p>Широкое применение доллара США во внутреннем денежном обращении страны, имеющей собственную национальную валюту.</p>
168.	<p>Үй чарбасы (Household)</p>	<p>Домашнее хозяйство (Household)</p>	<p>Чогуу жашап, биргелешип чарба жүргүзүшкөн, кирешелерин жана мүлктөрүн толугу менен же анын бөлүгүн бириктирген, товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн айрым бир түрлөрүн биргелешип керектеген (айрыкча турак жайды жана тамак-ашты)</p>	<p>Физическое лицо или группа физических лиц, которые проживают совместно, ведут совместное хозяйство, объединяют полностью или частично свои доходы и имущество и совместно потребляют определенные виды товаров и услуг (главным образом жилье и продукты питания).</p>

			жеке адам же адамдар тобу. Үй чарбалары кандай болбосун экономикалык ишкердикти, анын ичинде өндүрүштү жүргүзө алат.	Домашние хозяйства могут осуществлять любую экономическую деятельность, в том числе производство.
169.	Жетиштүү контролдук (The sufficient control)	Достаточный контроль (The sufficient control)	Уюмдун алдыга койгон максаттарына жана милдеттеринин аткарылышына натыйжалуу негизде жетише тургандыгына бекем ишенимди камсыз кылган контролдук.	Контроль, обеспечивающий достаточную уверенность в том, что цели и задачи организации будут достигаться рационально и экономично.
170.	Аудитордук далилдердин жетиштүүлүгү (Sufficiency of auditor evidence)	Достаточность аудиторских доказательств (Sufficiency of auditor evidence)	Аудитордун пикири негизденген тыянакты чыгарууга мүмкүндүк берген аудитордук далилдөөлөрдүн сандык жана сапаттык чаралары.	Количественная и качественная мера аудиторских доказательств, позволяющая формулировать выводы, на которых основывается мнение аудитора.
171.	Кошумча банктык төлөм карты (Additional card)	Дополнительная банковская платежная карта (Additional card)	Ишенимдүү адамды анын банктык эсеби боюнча операцияларды эмитент менен банк эсебинин ээси ортосундагы келишимде белгиленген сумманын чегинде жана шарттарда жүргүзүүгө банк эсебинин ээсине ыйгарым укук берген карт. Мында, банк негизги жана кошумча карттар боюнча каражаттардын жылышын эсепке алууну ар бир карт боюнча өзүнчө жүргүзөт.	Карта, использование которой позволяет владельцу банковского счета уполномочивать доверенное лицо проводить операции по его банковскому счету в пределах сумм и на условиях, установленных в договоре между эмитентом и владельцем банковского счета. При этом учет движения средств по основной и дополнительной картам банк ведет отдельно по каждой карте.
172.	Ээликте турган мезгил аралыгында финансылык активдин кирешелүүлүгү (Holding period assets return)	Доходность финансового актива за период владения (Holding period assets return)	Инвестициялоо инструментинин белгилүү бир мезгил ичиндеги кирешелүүлүгү, ал ошол учурда алынган кирешенин жана активге ээлик кылып турган мезгилде алынган капиталдын (же чыгымдын) өсүшү суммаларын инвестициялардын баштапкы наркына бөлүү аркылуу эсептелинет.	Доходность инструмента инвестирования за определенный период, которая вычисляется путем деления суммы текущего дохода и прироста капитала (или убытков), полученных в течение периода владения активом, на первоначальную стоимость инвестиций.
173.	Баалуу кагаздар кирешелүүлүгү (Security yield)	Доходность ценных бумаг (Security yield)	Баалуу кагаз боюнча жылдык кирешенин анын рыноктук баасына карата катышы; баалуу кагаздын ээси алган пайданын нормасы.	Отношение годового дохода по ценной бумаге к ее рыночной цене; норма прибыли, получаемой владельцем ценной бумаги.
174.	Дюрация (Duration)	Дюрация (Duration)	Инвестициялык инструменттерди төлөөгө чейинки орточо салмактанып алынган мөөнөт, ал активдердин пайыздык чендердин өзгөрүүсүнө таасирленүү чегин аныктоодо колдонулат.	Средневзвешенный срок до погашения инвестиционных инструментов, который используется при определении меры чувствительности активов к изменению процентных ставок.
175.	Рыноктун сыйымдуулугу (Market Depth)	Емкость рынка (Market Depth)	Рыноктук ликвиддүүлүк аспектилеринин бирин мүнөздөгөн жана рыноктун баага олуттуу таасир этүүсүз эле, сатып алуу-сатуу операцияларынын ири көлөмүн жүзөгө ашыруу жөндөмдүүлүгүн чагылдырган көрсөткүч.	Показатель, характеризующий один из аспектов рыночной ликвидности и указывающий на способность рынка к осуществлению крупных объемов операций купли-продажи без значительных последствий для цен.
176.	Баланстан тышкаркы операциялар	Забалансовые операции	Банктын балансында чагылдырылбаган баланстан тышкаркы эсептер боюнча операциялар. Мындай операцияларга баалуу кагаздар инкассосу, банктык	Операции по забалансовым счетам, не отражающимся в балансе банка. К таким операциям относятся <i>инкассо ценных бумаг</i> , хранение банковской отчетности и ценных бумаг,

	(Off-balance sheet transactions)	(Off-balance sheet transactions)	отчеттордун жана баалуу кагаздардын сакталышын, акча каражатын жана баалуулуктарды сактоо боюнча операцияларды (кампа операцияларын) кошууга болот.	операции по хранению денег и ценностей (складские операции) и др.
177.	Баланстан тышкаркы эсеп (Off-balance account)	Забалансовый счет (Off-balance account)	Белгилүү бир шарттарда ишке ашырылышы мүмкүн болгон акчалай укукту же милдеттенмени чагылдырган эсепке алуу эсеби. Баланстан тышкаркы эсеп баланста камтылбайт, анын активдеринде жана пассивдеринде чагылдырылбайт.	Учетный счет, отражающий денежные права или обязательства, которые могут реализоваться при определенных условиях. Забалансовый счет не включается в баланс, не отражается в его активах и пассивах.
178.	Баланстан тышкаркы милдеттенмелер (Off-balance liabilities)	Забалансовые обязательства (Off-balance liabilities)	Банктын баланстык эсептеринде тиешелүү учурда чагылдырылбаган келишимдик шарттуу милдеттенмелер, бирок алар кабыл алынган милдеттенмелердин келечекте аткарылышына, б.а. акча каражаттарынын агылып чыгышына алып келиши мүмкүн.	Договорные условные обязательства, не отраженные на данный момент на балансовых счетах банка, но которые могут привести к выполнению принятых обязательств в будущем, т.е. к оттоку денежных средств.
179.	Кредит боюнча карыз (Loan debt)	Задолженность по кредиту (Loan debt)	Кредиттин негизги суммасы боюнча акча каражаттарынын төлөнбөгөн калдыгы, ошондой эле чегерилген, бирок төлөнбөгөн пайыздар, үстөк айып (айыптык төлөм/туум) жана карызды кайтарууга байланышкан башка чыгашалар (эгерде колдонулса, анда төлөнбөгөн калдык дисконтко же сый акыга корректировкаланууга тийиш).	Неуплаченный остаток денежных средств по основной сумме кредита, а также начисленные, но не уплаченные проценты, неустойка (штрафы/пени) и иные расходы, связанные с возвратом долга (если применимо, то неуплаченный остаток должен быть скорректирован на дисконты или премии).
180.	Карыздык каражаттар (Borrowed funds)	Заемные средства (Borrowed funds)	Карыз алуучу тарабынан мөөнөтүндө төлөө, убагында кайтаруу жана төлөөгө жөндөмдүүлүк шарттарында карыздык каражат/кредит түрүндө алынган акча каражаттары.	Денежные средства, полученные заемщиком в виде займа/кредита на основе срочности, возвратности и платности.
181.	Карыз алуучу (Borrower)	Заемщик (Borrower)	кредит алуучу болуп саналган жана алынган каражаттарды кайтаруу жана аларды пайдалангандыгы үчүн пайыздарды төлөө боюнча милдеттенмени өзүнө алган келишимдин тарабы.	сторона договора, являющаяся получателем кредита и принимающая на себя обязательство по возврату полученных средств и уплате процентов за пользование ими.
182.	Шартталган займдар (насыялар) (Conditional loan)	Займы обусловленные (Conditional loan)	Эки тараптуу негиздеги, карыз алуучу өлкөнүн кредитор өлкөдөн товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алуусуна байланыштуу келип чыккан насыялар (займдар).	Займы на двусторонней основе, привязываемые к закупкам товаров и услуг страной-заемщиком у страны-кредитора.
183.	Күрөөлүк (ипотекалык) баалуу кагаздар (Mortgage backed securities)	Закладные (ипотечные) ценные бумаги (Mortgage backed securities)	Ипотека (күрөө) менен камсыздалган баалуу кагаздар, кредитор тарабынан чыгарылган карыздык баалуу кагаздар, ипотека же кыймылсыз мүлктү күрөөгө коюу алдында алар тарабынан мурда берилген кредиттердин ипотекасынын (күрөөсүнүн) пулу (жыйнагы).	Ценные бумаги, обеспеченные ипотекой (закладными). Долговые ценные бумаги, выпускаемые кредитором, в обеспечении у которого находится ипотека или пул ипотек (закладных) под ранее выданные им кредиты под залог недвижимости.
184.	Жабык валюта позициясы (Close currency position)	Закрытая валютная позиция (Close currency position)	Белгилүү бир күнгө карата тиешелүү валюталардагы талаптардын жана милдеттенмелердин бирдейлиги.	Равенство требований и обязательств в соответствующих валютах на определенную дату.

185.	Электрондук цифралык кол тамганын жашыруун ачкыч (Private key)	Закрытый ключ электронной цифровой подписи (Private key)	Электрондук цифралык кол тамганы иштеп чыгуу үчүн каралган жана кол тамга ээсине гана белгилүү болгон белгилердин ырааттуулугу.	Последовательность символов, предназначенная для выработки электронной цифровой подписи (ЭЦП) и известная только подписывающему лицу.
186.	Күрөө (Mortgage)	Залог (Mortgage)	Карыздык милдеттенмелерди карыз алуучунун мүлкүн кредиторго сунуштоо аркылуу аткарылышын камсыз кылуу формасы. Карызгер милдеттенмесин аткарбай койгон учурда, кредитор күрөөлүк мүлктү сатып өткөрүүдөн түшкөн каражаттардан кредиттин суммасын кайтарып ала алат. Мында, кыймылдуу жана кыймылсыз мүлк күрөө предметинен болушу мүмкүн.	Форма обеспечения исполнения долговых обязательств посредством предоставления кредитору имущества заемщика. В случае неисполнения должником обязательства кредитор может вернуть себе сумму кредита из средств от реализации заложенного имущества. Предметом залога может быть движимое и недвижимое имущество.
187.	Корпоративдик башкаруу көз карашынан олуттуу таасир этүү (Significant influence)	Значительное влияние с точки зрения корпоративного управления (Significant influence)	Олуттуу таасир этүү – бул, контролдукту жүзөгө ашыруу жана уюмдун саясатына жана ишине таасир этүү мүмкүнчүлүгү. Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык акционердик коомдун добуш берүүгө укук чегерген акцияларынын (кайсы болбосун түрдөгү) он же андан көбүрөөк пайызына ээ болгон катышуучу олуттуу таасир этиши ыктымал.	Значительное влияние – возможность осуществлять контроль и влиять на политику и деятельность организации. Значительное влияние осуществляется значительными участниками, которые согласно законодательству Кыргызской Республики владеют десятью и более процентами голосующих акций (любого типа) акционерного общества.
188.	Өздүк банктык төлөм карты (Personal card)	Индивидуальная банковская платежная карта (Personal card)	Эмитент тарабынан эсеп ээсине-жеке адамга аны менен түзүлгөн банктык эсеп келишиминин жана/же кредиттик келишимдин негизинде берилген карт.	Карта, выдаваемая эмитентом владельцу счета – физическому лицу на основании заключенного с ним договора банковского счета и/или кредитного договора.
189.	Импорт (Import)	Импорт (Import)	Импорт төмөнкүлөрдү өзүндө камтыган түшүнүк: 1) чет өлкөдө өндүрүлүп, алынып келинген жана ички рынокто сатылган товар, бул чет өлкө валютасынын өлкөдөн агылып чыгышын шарттайт; 2) чет өлкө өндүрүүчүлөрү тарабынан сатып алуучу-өлкөгө сунушталган же өлкө ичинде ишке ашырылган (банктык кызматтар, камсыздандыруу кызматтары) же болбосо чет өлкөлөрдө (мисалы туризм) сунушталган кызмат көрсөтүүлөр, бул да чет өлкө валютасынын чыгымга учурашына алып келет; 3) баалуу кагаздар топтому, мүлккө жана банктык депозиттерге тике чет өлкө инвестициялары формасында өлкөгө инвестицияланган капитал (капитал импорту).	Включает в себя следующие составляющие: 1) товар, который произведен за границей, а затем ввезён и продан на внутреннем рынке, что приводит к оттоку иностранной валюты из страны (видимый импорт); 2) услуга, предоставляемая стране-покупателю иностранными производителями либо внутри страны (банковские услуги, страхование), либо за границей (например, туризм), что также приводит к расходованию иностранной валюты (невидимый импорт); 3) капитал, инвестированный в страну в форме пакета ценных бумаг, прямых иностранных инвестиций в физическое имущество и банковские депозиты (импорт капитала).
190.	Инвестициялар (финансылык) (Financial investments)	Инвестиции (финансовые) (Financial investments)	Пайда алуу же капиталда катышуу же болбосо катышууну көбөйтүү түрүндө финансылык пайда алууга жетишүү максатында активдерди сатып алуу.	Приобретение активов в целях получения финансовой отдачи в виде прибыли, участия или увеличения участия в капитале.

191.	Инвестор (Investor)	Инвестор (Investor)	Өз каражаттарын, карыздык же тартылган каражаттарды баалуу кагаздарга же активдердин башка түрлөрүнө салууну жүзөгө ашырган юридикалык жак же жеке адам.	Юридическое или физическое лицо, осуществляющее вложение собственных, заемных или привлеченных средств в ценные бумаги или другие виды активов.
192.	Инвестициялык киреше (Investment income)	Инвестиционный доход (Investment income)	Баалуу кагаздарга жана финансылык активдерге инвестициялоодон алынган киреше (пайыздар, дивиденддер).	Доход (проценты, дивиденды) по инвестициям в ценные бумаги и другие финансовые активы.
193.	Инвестициялык стратегия (Investment strategy)	Инвестиционная стратегия (Investment strategy)	Уюмдун инвестицияларды өздөштүрүү жагында стратегиялык максаттарын, эрежелерин, принциптерин жана чектөөлөрдү аныктаган документ.	Документ, определяющий стратегические цели, правила, принципы и ограничения деятельности организации в области управления инвестициями.
194.	Инвестициялык портфель (Investment portfolio)	Инвестиционный портфель (Investment portfolio)	Баалуу кагаздар, депозиттер жана колдонуу мөөнөтү жана ликвиддүүлүгү ар түрдүү башка инструменттердин жыйындысын түшүндүргөн, бир бүтүн катары тескөөгө алынган финансылык инвестициялар топтому.	Набор финансовых инвестиций, представляющий собой совокупность ценных бумаг, депозитов и других инструментов разного срока действия и разной ликвидности, управляемый как единое целое.
195.	Инвестициялык фондулар (Investment funds)	Инвестиционные фонды (Investment funds)	Финансылык активдерге ээ болуу максатында инвесторлордун каражаттарын топтогон институционалдык бирдиктер.	Институциональные единицы, которые объединяют средства инвесторов с целью приобретения финансовых активов.
196.	Чогуу алгандагы киреше индекси (Total Return Index)	Индекс совокупного дохода (Total Return Index)	Кароого алынып жаткан мезгил ичинде карыздык милдеттенмелердин жыйындысынын толук наркынын өзгөрүүсүн чагылдырган, рыноктук индексте камтылган көрсөткүч (айкын нарк плюс топтолгон пайыз).	Показатель, отражающий изменение полной стоимости совокупности долговых обязательств, входящих в рыночный индекс (чистой стоимости плюс накопленный процент) в течение рассматриваемого периода.
197.	Херфиндаль индекси (Herfindahl Index)	Индекс Херфиндаля (Herfindahl Index)	а) Тармакта концентрациялануу көрсөткүчү. Индекстин мааниси тармактагы бардык компаниялардын рыноктук үлүшүнүн квадраттык суммасын түшүндүрөт. Кыйла жогорку маани көбүрөөк концентрацияланууну чагылдырат. 100 компаниянын ар бири бир пайыз өлчөмүндөгү бирдей рыноктук үлүшкө ээ болгон концентрациялануу орун албаса, $N=100$ мааниси келип чыгат; бир компания рынокто 100 пайыздык үлүшкө ээ болгон абсолюттук концентрациялануу шартында $N=10000$ келип чыгат; б) Херфиндаль-Хиршман (Herfindahl-Hirshman index) индекси – рыноктогу сатуучулардын концентрациялануу деңгээлин чагылдырган көрсөткүч. Ал рыноктогу фирмалардын жалпы санына жараша эсептелинип, салыштырмалуу өлчөмдөрүнө жараша бөлүштүрүлөт (жалпы тармактан үлүш).	а) Показатель концентрации в отрасли. Значение индекса представляет собой сумму квадратов рыночных долей всех компаний отрасли. Более высокие значения указывают на большую концентрацию. При отсутствии концентрации, когда каждая из 100 компаний имеет одинаковую рыночную долю в размере одного процента, значение $N=100$; при абсолютной концентрации, когда одна компания имеет 100-процентную долю рынка, $N=10000$; б) Индекс Херфиндаля-Хиршмана (Herfindahl-Hirshman index) – показатель степени концентрации продавцов на рынке, рассчитываемый исходя из общего числа фирм на рынке и распределения их относительных размеров (доли от общепромышленного выпуска).
198.	Ласпейрес индекси (Laspeyres Index)	Индекс Ласпейреса (Laspeyres Index)	Белгиленген базистик мезгилден катталган салмакты пайдалануу аркылуу баа индексин эсептөө ыкмасы.	Метод расчета индекса цен с использованием фиксированных весов из установленного базисного периода.
199.	Номиналдык натыйжалуу	Индекс номинального эффективного	Номиналдык алмашуу курстарынын орточо салмактанып алынган маанисин түшүндүрөт. Анда кароого алынып жаткан өлкөдөгү баанын соода боюнча өнөктөш	Представляет собой взвешенное среднее значение номинальных обменных курсов, которое не учитывает

	алмашуу курсунун индекси (НЭАК) (Nominal Effective Exchange Rate (NEER))	обменного курса (НЭОК) (Nominal Effective Exchange Rate (NEER))	өлкөлөрдөгү баага карата өзгөрүү тенденциялары эске алынбайт.	тенденций изменения цен в рассматриваемой стране по отношению к ценам в странах-партнерах по торговле.
200.	Керектөө баалар индекси (КБИ) (Consumer Price Index)	Индекс потребительских цен (ИПЦ) (Consumer Price Index)	Бул керектөө товарларына жана кызмат көрсөтүүлөрүнө баалар динамикасын өлчөгөн индекс. Эреже катары, бул индексти эсептөө методу берилген бир мөөнөт ичиндеги ар кандай азык-түлүктөргө баалардын өзгөрүшүн мурунку мөөнөткө салыштырмалуу орточо маанисин эсептөөдөн турат. Мында үй чарбаларынын ошол азык-түлүктөрдү сатып алууга коротулган орточо суммалары салмак (өлчөм) катары колдонулат.	Это индекс, измеряющий динамику цен на потребительские товары и услуги. Как правило метод расчета данного индекса заключается в расчете среднего значения изменений цен на различные продукты за один период по сравнению с предыдущим с использованием в качестве весов средних сумм, затрачиваемых домашними хозяйствами на их приобретение.
201.	Реалдуу натыйжалуу алмашуу курсунун индекси (РЭАК) (Real Effective Exchange Rate (REER))	Индекс реального эффективного обменного курса (РЭОК) (Real Effective Exchange Rate (REER))	Номиналдык натыйжалуу алмашуу курсунун соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баанын тиешелүү салыштырмалуу өзгөрүү өлчөмүнө корректировкаланган орточо салмактанып алынган маанисин түшүндүрөт. РЭАК өлкө валютасынын соода боюнча алдыңкы өнөктөш өлкөлөрдүн валюталарына карата салмактанып алынган реалдуу алмашуу курсун эсептөө аркылуу аныкталат.	Представляет собой взвешенное среднее значение номинальных эффективных обменных курсов, скорректированных на величину, соответствующую относительному изменению цен в странах-партнерах по торговле. РЭОК определяется из расчета взвешенных реальных обменных курсов валюты страны по отношению к валютам ее ведущих торговых партнеров.
202.	Баа индекси (Price index)	Индекс цен (Price index)	Белгилүү бир мезгил ичиндеги товарлар баасынын өзгөрүүсүнүн орточо арымын мүнөздөгөн көрсөткүч.	Показатель, характеризующий средний темп изменения цен товаров за определенный период.
203.	Өнөр жай продукциясын өндүрүүчүлөрдүн баалар индекси (Producer Price Index on Industrial Production)	Индекс цен производителей промышленной продукции (Producer Price Index on Industrial Production)	Өнөр жай мекемелеринде тандалган товарлардын үлгүсүн сатууда аларга карата баалардын өзгөрүүсүнүн орточо деңгээлинин базистик мезгилге карата көрсөткүчү.	Показатель среднего уровня изменения цен относительно базисного периода на отобранные товары-представители в промышленных организациях при их реализации.
204.	Институционалдык инвестор (Institutional investor)	Институциональный инвестор (Institutional investor)	Мыйзам талаптарына ылайык, аларды кийинчерээк активдердин ар кандай түрлөрүнө жайгаштыруу үчүн жеке адамдардан жана юридикалык жактардан акча каражаттарын тартууга укуктуу инвестициялык, пенсиялык фондулар, камсыздандыруу компаниялары жана башка финансылык мекемелер.	Инвестиционные, пенсионные фонды, страховые компании и другие финансовые учреждения, имеющие в соответствии с законодательством право привлечения денежных средств физических и юридических лиц для последующего их размещения в различные виды активов.
205.	Институционалдык бирдик (Institutional unit)	Институциональная единица (Institutional unit)	Активдерге ээлик кылууга укуктуу, өзүнө милдеттенмелерди алып, чарбалык ишкердикти жүргүзгөн жана башка чарбалык бирдиктер менен операцияларды ишке ашырган чарбалык бирдик. Ар бир институционалдык бирдик активдер жана	Хозяйственная единица, которая имеет право владеть активами, принимать на себя обязательства и заниматься хозяйственной деятельностью и операциями с другими хозяйственными единицами. Каждая институциональная единица должна либо вести учет хозяйственной деятельности,

			милдеттенмелер боюнча баланстык ведомостторду кошо алганда, чарбалык ишкердиктин эсебин жүргүзүүгө же аны зарылчылыкка жараша ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүнө ээ болууга тийиш. Институционалдык бирдиктердин эки түрү бар: жеке адамдар же үй чарбаларында алектенген адамдардын тобу жана корпорацияларды, коммерциялык эмес уюмдарды жана мамлекеттик мекемелерди түшүндүргөн юридикалык жактар. Институционалдык бирдик-резидент экономиканын беш секторун түптөйт: финансылык эмес корпорацияларды, финансылык корпорацияларды, мамлекеттик мекемелерди, үй чарбаларын, үй чарбаларын тейлеген коммерциялык эмес уюмдарды.	включая балансовые ведомости по активам и обязательствам, либо иметь возможность вести его по мере необходимости. Существуют два вида институциональных единиц: физические лица или группы лиц, занятые в домашних хозяйствах, и юридические лица, представляющие корпорации, некоммерческие организации и государственные учреждения. Институциональная единица-резидент образуют пять секторов экономики: нефинансовые корпорации, финансовые корпорации, государственные учреждения, домашние хозяйства, некоммерческие организации, обслуживающие домашние хозяйства.
206.	Акча-кредит саясатынын инструменттери (Monetary and credit policy instruments)	Инструменты денежно-кредитной политики (Monetary and credit instruments)	Борбордук банк тарабынан акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу үчүн колдонулган ыкмалардын, каражаттардын жыйындысы. Мисалы, ачык рыноктогу операциялар, эсептик чен, милдеттүү камдык талаптар ж.б.	Совокупность методов, способов и средств, используемых центральным банком для осуществления денежно-кредитной политики. Например, операции на открытом рынке, учетная ставка, обязательные резервные требования и др.
207.	Интеграцияланган тобокелдик-менеджменти (Integrated risk management)	Интегрированный риск-менеджмент (Integrated risk management)	Тобокелдиктерди тескөөнүн бир бүтүн системасын калыптандыруу үчүн тобокелдиктерди тескөө системасынын уюмдун бизнес-процесстерине интеграцияланышы.	Процесс интеграции системы управления рисками в бизнес-процессы организации для создания целостной системы управления рисками.
208.	Интерфейс (Interface)	Интерфейс (Interface)	Маалымат алмашуу максатында, эки же бир нече технологиялык модулдардын өз ара иш алып баруу каражаты/түзүлүшү.	Средство/устройство взаимодействия двух или нескольких технологических модулей с целью обмена информацией.
209.	Маалыматтык терминал (Information terminal)	Информационный терминал (Information terminal)	Эсептердин жана күндөлүк төлөмдөрдүн абалына көз жүгүртүү, өз компетенциясынын чегинде эсептер боюнча кыскача көчүрмөлөрдү алуу, банктан кардардын эсебине каражаттарды чегерүү боюнча документтердин электрондук көчүрмөлөрүн алуу үчүн каралган аппараттык-программалык комплекс.	Аппаратно-программный комплекс (устройство), предназначенный для просмотра состояния счёта и текущих платежей, получения выписок по счетам в пределах своей компетенции, получения из банка электронных копий документов по зачислению средств на счета клиентов.
210.	Инфляция (Inflation)	Инфляция (Inflation)	Белгилүү бир мезгил ичинде товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө баалардын жалпы деңгээлинин туруктуу өсүш тенденциясы. Кыргыз Республикасында керектөө бааларынын индекси инфляция деңгээлин мүнөздөгөн көрсөткүч болуп саналат.	Тенденция устойчивого роста общего уровня цен на товары и услуги за определенный период времени. В Кыргызской Республике показателем, характеризующем уровень инфляции, является индекс потребительских цен.
211.	Базалык инфляция (Core inflation)	Инфляция базовая (Core inflation)	Баалардын кыска мөөнөттүк, түзүмдүк жана сезондук өзгөрүүсү эске алынбаган инфляция: мында сезондук,	Инфляция, исключая кратковременные, структурные и сезонные изменения цен: из расчета показателя инфляции

			тышкы факторлордон жана административдик жол менен белгиленген тарифтерден улам товарларга баанын өсүшү инфляция көрсөткүчүн эсептөөдө эске алынбайт.	исключается прирост цен на товары, обусловленный сезонными, внешними факторами и административно-устанавливаемыми тарифами.
212.	Чыгымдар инфляциясы (Cost-push inflation)	Инфляция издержек (Cost-push inflation)	Продукциянын бирдигине кеткен өндүрүштүк орточо чыгымдардын жогорулашынан жана/же товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн чогуу алгандагы сунушунун төмөндөшүнөн улам, баалардын жалпы деңгээлинин өсүшү.	Рост общего уровня цен вследствие повышения средних издержек производства на единицу продукции и/или снижения совокупного предложения товаров и услуг.
213.	Суроо-талап инфляциясы (Demand-pull inflation)	Инфляция спроса (Demand-pull inflation)	Толук иш менен камсыз болгон шартта, ашыкча чыгашаларга (товарлар жана кызмат көрсөтүүлөргө чогуу алгандагы талап) жол берүүдөн улам, баалардын жалпы деңгээлинин өсүшү.	Рост общего уровня цен вследствие избыточных совокупных расходов (совокупного спроса на товары и услуги) в условиях, близких к полной занятости.
214.	Инфляциялык күтүүлөр (Inflation expectations)	Инфляционные ожидания (Inflation expectations)	Экономикалык агенттер тарабынан келечекте орун алышы мүмкүн болгон инфляцияга баа берүүлөр. Алар төмөнкүчө бөлүнөт: - шайкеш инфляциялык күтүүлөр (<i>adaptive inflation expectations</i>) – экономикалык агенттер тарабынан келечекте орун алышы мүмкүн болгон инфляцияга баа берүүлөр, ал ошол учурда өткөндөгү баа динамикасынын негизинде калыптанат; - рационалдуу инфляциялык күтүүлөр (<i>rational inflation expectations</i>) – экономикалык агенттер тарабынан болочоктогу инфляцияга баа берүүлөр, ал алынган маалыматтардын толук топтомуна талдап-иликтөөлөргө жараша ошол учурда калыптанат.	Оценка экономическими агентами будущей инфляции. Различают: - адаптивные инфляцион-ные ожидания (<i>adaptive inflation expectations</i>) – оценка будущей инфляции экономическими агентами, которая формируется в текущий момент времени, исходя из динамики цен в прошлом; - рациональные инфляционные ожидания (<i>rational inflation expectations</i>) – оценка будущей инфляции экономическими агентами, которая формируется в текущий момент времени, исходя из анализа полного набора информации.
215.	Ипотека (Mortgage)	Ипотека (Mortgage)	Бул, кыймылсыз мүлккө менчик укугунун же башка мүлк укугунун күрөөсү астында акчалай же акча формасында туюндурулган милдеттенмелердин аткарылышын камсыздоо ыкмасы. Ипотека келишими боюнча бир тарап, ипотека менен камсыздалган милдеттенме боюнча (негизги милдеттенме) кредитор болуп саналган – күрөө кармоочу ошол милдеттенме боюнча карызгерге карата өзүнүн акчалай талаптарын күрөөгө коюлган кыймылсыз мүлктүн наркынан же башка тараптын – күрөө коюучунун мүлктүк укугунан (ипотека предметинен) канааттандырып алууга укуктуу.	Ипотека – способ обеспечения исполнения денежного или выраженного в денежной форме обязательства под залог права собственности или иного вещного права на недвижимое имущество. По договору об ипотеке одна сторона – залогодержатель, являющийся кредитором по обязательству, обеспеченному ипотекой (основному обязательству), имеет право получить удовлетворение своих денежных требований к должнику по этому обязательству из стоимости заложенного недвижимого имущества или вещных прав (предмета ипотеки) другой стороны – залогодателя преимущественно перед другими кредиторами залогодателя за изъятиями.
216.	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	Казначейское обязательство Правительства Кыргызской Республики	Казына милдеттенмелери-Финансы министрлиги тарабынан чыгарылган мамлекеттик баалуу кагаздар жана алар жеке өзүмдүк, документ түрүндөгү баалуу кагаз болуп саналат.	Казначейские обязательства-государственные ценные бумаги, выпускаемые Министерством финансов и являются именными, документарными ценными бумагами.

	(Treasury obligation of the Government of Kyrgyz Republic)	(Treasury obligation of the Government of Kyrgyz Republic)		
217.	Кассалык терминал (Cash dispenser)	Кассовый терминал (Cash dispenser)	Банктык эсептен нак акча каражаттарын карттын жардамы менен алуу үчүн каралган жабдуу.	Устройство для снятия наличных денежных средств с банковского счёта с помощью карты
218.	Кастодиан (Custodian)	Кастодиан (Custodian)	Баалуулуктарды ишеним боюнча сактоону, кирешелерди инкассациялоону жүзөгө ашырып, трасттын буйруучусунун тапшыруусу боюнча мүлк менен ар кандай операцияларды жүргүзүп, отчетторду даярдаган, бирок активдер портфелин тескей албаган агент.	Агент, осуществляющий доверительное хранение ценностей, инкассацию доходов, выполняет по поручению распорядителя траста различные операции с имуществом, подготавливает отчетность и не управляет портфелем активов.
219.	Капитал (Capital)	Капитал (Capital)	Капитал – 1) үстөк наркты шарттаган нарк; 2) милдеттенмелерди алып салгандан кийинки активдердин жалпы наркы; 3) материалдык жана акчалай каражаттарды экономикага, өндүрүшкө капиталдык салуу. Капитал төмөнкүдөй түрлөргө бөлүнөт: Акционердик капитал – бул, акционердик коомдун акцияларды чыгаруу жана сатуу аркылуу түзүлгөн капиталы. Акционерлердин жеке капиталдарын бириктирген жыйындыны түшүндүрөт; Банктын кошумча капиталы-бул, наркынын жогорулап кетиши шартында, негизги каражаттарды кайра баалоонун эсебинен, өздүк акцияларды сатуудан келип чыккан айрыманын (акциялардын сатуу баасынын анын номиналдык наркынан артышы), ошондой эле негизги капиталды алгылыктуу негизде кайра баа берүүнүн эсебинен түзүлгөн капитал.	Капитал – 1) стоимость, приносящая прибавочную стоимость; 2) общая стоимость активов за вычетом обязательств; 3) капитальные вложения материальных и денежных средств в экономику, в производство. Различают следующие виды капитала: Акционерный капитал – это капитал акционерного общества, образуемый посредством выпуска и продажи акций. Представляет совокупность объединенных индивидуальных капиталов акционеров; Дополнительный капитал банка – это капитал, образующийся за счет переоценки основных средств при увеличении их стоимости, за счет разницы от продажи собственных акций (превышение продажной цены над номинальной стоимостью акций), а также положительной переоценки основного капитала.
220.	Банктын ордун жабуучу (регулятивдүү) капитал (Regulatory capital of the bank)	Капитал банка регулятивный (Regulatory capital of the bank)	Банктын ордун жабуучу (регулятивдүү) капитал – бул, жөнгө салуучу органдардын талаптарына ылайык, уюмдар тобокелдиктердин орун алышынан улам, келип чыгышы мүмкүн болгон жоготуулардын ордун жабуу үчүн ээ болууга тийиш болгон капитал. Мындай капиталга төмөнкүлөр кирет: Банктын өздүк капиталы – банк ээлеринин менчиги болуп саналган ар кандай багыттарга жумшалуучу жана банк ишинин экономикалык өз алдынчалыгын жана туруктуулугун камсыз кылган каражаттар жыйындысы. Банктын өздүк капиталына уставдык капитал, камдык капитал, уюштуруучулардын пайдасы, кошумча капитал кирет.	Капитал банка регулятивный – капитал, которым должна располагать организация в соответствии с требованиями регулирующих органов для покрытия возможных потерь, способных возникнуть вследствие принимаемых рисков. К регулятивному капиталу относятся: Собственный капитал банка – совокупность различных по назначению средств банка, являющихся собственностью владельцев банка, и которые обеспечивают экономическую самостоятельность и стабильность его функционирования. Собственный капитал банка включает: уставный капитал, резервный капитал, учредительскую прибыль, дополнительный капитал. Согласно стандартам Базельского комитета по банковскому надзору для целей расчета коэффициентов адекватности

			<p>Банктык көзөмөл боюнча Базель комитетинин стандарттарына ылайык, капиталдын шайкештик коэффициенттерин эсептөө үчүн банктын капиталы: биринчи деңгээлдеги жана экинчи деңгээлдеги капитал болуп бөлүнөт.</p> <p>а) Биринчи деңгээлдеги капиталдын түзүмүнө: төлөнгөн уставдык капитал, номиналдан үстөк салынган капитал, кошумча капитал, банктын келечектеги керектөөлөрү үчүн камдар, өткөн жылдарда бөлүштүрүлбөгөн пайда (чыгымдар) кирет. Биринчи деңгээлдеги капиталдан материалдык эмес активдерди эсептеп алып салуу аркылуу, биринчи деңгээлдеги таза капиталды алууга болот.</p> <p>б) Экинчи деңгээлдеги капиталдын түзүмүнө: өтүп жаткан жылдын пайдасы, активдер боюнча потенциалдуу жоготуулардын жана чыгымдардын ордун жабууга жалпы камдар, сатууга боло турган жана төлөөгө чейин кармалып туруучу баалуу кагаздарды алгылыктуу кайра баалоо боюнча камдар жана чет өлкө валюталарын алгылыктуу кайра баалоолор, субординацияланган карыз кирет.</p> <p>в) Биринчи деңгээлдеги таза капиталдын жана экинчи деңгээлдеги капиталдын суммасынан банктын туунду уюмдарына, башка банктарга жана финансы мекемелерине инвестицияларды (акция же капиталга үлүштүк катышуу түрүндөгү) эсептеп алып салуу аркылуу таза суммардык капиталды алууга болот. Биринчи деңгээлдеги таза капиталдын жана таза суммардык капиталдын мааниси банктын капиталынын шайкештигин жана башка экономикалык ченемдерди эсептөөдө колдонулат.</p>	<p>капитала банковский капитал делится на: капитал Первого уровня и капитал Второго уровня.</p> <p>а) В структуру капитала первого уровня включается: оплаченный уставный капитал, капитал, внесенный сверх номинала, дополнительный капитал, резервы для будущих потребностей банка, нераспределенная прибыль (убытки) прошлых лет. Путем вычета из капитала первого уровня нематериальных активов находится Чистый капитал первого уровня.</p> <p>б) В структуру капитала второго уровня включается: прибыль текущего года, общие резервы на покрытие потенциальных потерь и убытков по активам, резервы по положительной переоценке годных для продажи и удерживаемых до погашения ценных бумаг и положительной переоценке иностранной валюты, субординированный долг.</p> <p>в) Путем вычета из суммы чистого капитала первого уровня и капитала второго уровня инвестиций (в виде акций или долевого участия в капитале) в дочерние организации банка, другие банки и финансовые учреждения находится Чистый суммарный капитал.</p> <p>Значения чистого капитала первого уровня и чистого суммарного капитала используются для расчета адекватности капитала и других экономических нормативов банка.</p>
221.	Капиталдаштырылган пайыздар (Capitalized Interest)	Капитализированные проценты (Capitalized Interest)	<p>Капиталдаштырылган пайыздар - бул, эсептелинген пайыздык чыгашаларды же келечектеги пайыздык төлөмдөрдү жаңы карыздык инструментке же кредитор менен түзүлгөн макулдук келишиминин негизинде карыздын негизги суммасына конверсиялоо. Пайыздык чыгашаларды карыздын негизги суммасына же айкын карыздык инструментке тиешелүү ачык макулдашуунун негизинде же карызды кайра тариздетүү келишиминин алкагында реинвестициялоо - капиталдаштыруунун эң эле кеңири тараган формасынан болуп саналат. Карызды кайра тариздетүү келишиминин алкагында пайыздардын</p>	<p>Капитализированные проценты - это конверсия на численных процентных расходов или будущих процентных платежей в новый долговой инструмент или в основную сумму долга на основе договорного соглашения с кредитором. Наиболее распространенной формой капитализации является реинвестирование процентных расходов в основную сумму долга либо на основе явной договоренности относительно конкретного долгового инструмента, либо в рамках соглашения о реоформлении долга. В рамках соглашения о реоформлении долга определенная часть процентов, срок выплаты которых приходится на период консолидации,</p>

			төлөө мөөнөтү консолидациялоо учуруна туура келген айрым бир бөлүгү, кредитор менен макулдашуунун негизинде көпчүлүк учурда карыздын негизги суммасына кошулат.	нередко причисляется к основной сумме долга на основе договоренности с кредитором.
222.	Капиталдык трансферттер (Capital Transfers)	Капитальные трансферты (Capital Transfers)	Негизги каражаттарга менчик укугун кайтарып албастан өткөрүп берүү же эгерде, анын ордуна эч кандай компенсация ала албаса, өз ара макулдук боюнча кредитордун карыз алуучунун финансылык милдеттенмелерин кечиши.	К капитальным трансфертам относится безвозмездная передача права собственности на основные средства или прощение финансового обязательства заемщика кредитором по взаимному согласию между ними, в случае, если кредитор не получает взамен никакой компенсации.
223.	Классификатор (Classifier)	Классификатор (Classifier)	Объекттердин (продукциялардын, товарлардын) системага салынган тизмеги, алардын ар бирине өзүнчө шифр, код ыйгарылат. Көпчүлүк учурда продукциялардын, товарлардын, ишкердик түрлөрүнүн, төлөм багыттарынын классификаторлору колдонулат.	(От лат. classis разряд и facere-делать) - Систематизированный перечень объектов (продукции, товаров), каждому из которых присвоен определенный шифр, код. Чаще всего применяются классификаторы продукции, товаров, видов деятельности, назначения платежей.
224.	Кредит портфелин классификациялоо (Classification of loan portfolio)	Классификация кредитного портфеля (Classification of loan portfolio)	Бул, кредиттердин сапатына кредиттик тобокелдик позициясынан (тобокелдик боюнча салмактап алуу) баа берүү.	Классификация кредитного портфеля – это оценка качества кредитов с позиций кредитного риска (взвешивание по риску).
225.	Кардар (Customer)	Клиент (Customer)	ФКУ банктык кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо үчүн иш боюнча мамилелерди түзө турган же түзгөн жеке же юридикалык жак (уюм).	Физическое или юридическое лицо (организация), с которыми ФКО устанавливает или установила деловые отношения для предоставления банковских услуг.
226.	Төлөөчү кардар (Payer)	Клиент-плательщик (Payer)	Анын акча каражатынын эсебинен эсептешүүлөр жүзөгө ашырылган банк кардары.	Клиент банка, за счет денежных средств которого осуществляется расчет.
227.	Алуучу кардар (Recipient)	Клиент-получатель (Recipient)	Эсептешүүлөрдүн натыйжасында анын пайдасына акча каражаттары келип түшкөн банк кардары.	Клиент банка, в пользу которого поступают денежные средства в результате расчёта.
228.	Кобрэдинг (Co-branding)	Кобрэдинг (Co-branding)	Долбоордун катышуучуларынын брэнддик аталыштарын жана соодалык аталыштарын бириктирген, продукттарды же кызмат көрсөтүүлөрдү биргелешип жайылтуу боюнча маркетингдик иш-чаралар топтому.	Комплекс маркетинговых мероприятий по совместному продвижению продуктов или услуг, которые объединяют их брендовые имена и торговые имена участников проекта.
229.	Ковариация	Ковариация (Covariation)	Капыскы эки өлчөм (валюталар курсу, баалуу кагаздарды төлөөгө кирешелүүлүк) ортосундагы өз ара түз байланышты көрсөткөн көрсөткүч. Бул өлчөмдөрдүн алардын орточо маанилеринен четтөөлөрү күтүлүүчү математикалык көбөйтүндү катары аныкталат.	Показатель, отражающий линейную взаимосвязь между двумя случайными величинами (курсы валют, доходность к погашению ценных бумаг). Определяется как математическое ожидание произведения отклонений этих величин от их средних значений.
230.	Ички аудиторлордун этика кодекси (The code of ethics of internal auditors)	Кодекс этики внутренних аудиторов (The code of ethics of internal auditors)	Ички аудиторлордун эл аралык институтунун этика кодекси, анда ички аудит кесибине жана иш тажрыйбасына тиешелүү принциптер, ички аудиторлор так сактоого тийиш болгон эрежелер камтылат.	Кодекс этики международного Института внутренних аудиторов, который включает Принципы, относящиеся к профессии и практике внутреннего аудита, и Правила поведения, описывающие поведение, ожидаемое от внутренних аудиторов.

231.	Коллекциялык монеталар	Коллекционные монеты	Баалуу жана баалуу эмес металлдардан даярдалган, маданий-агартуу максатында чыгарылган, кыргыз мамлекетинин калыптануусун, Кыргызстандын маданий эстеликтерин, юбилейлик даталарын, маданият жана спорт жаатындагы жетишкендиктерин, улуттук каада-салтын жана оюндарын, флорасын жана фаунасын чагылдырган нумизматикалык, эстелик монеталар. Коллекциялык монеталар чектелген тираж менен чыгарылат, андан кийин кайра чыгарылбайт.	Нумизматические, памятные монеты из драгоценных и недрагоценных металлов, выпускаемые в культурно-просветительских целях, отражающие становление кыргызской государственности, памятники культуры, юбилейные даты, достижения в области культуры и спорта, национальные обычаи и игры, флору и фауну Кыргызстана. Коллекционные монеты выпускаются ограниченным тиражом без последующей дополнительной чеканки
232.	Конверсиондук валюталык операциялар (Exchange transactions)	Конверсионные валютные операции (Exchange transactions)	Бир валютаны башка валютанын ордуна сатып алуу/сатуу боюнча валюталык операциялар.	Валютные операции, связанные с покупкой/продажей одной валюты в обмен на другую.
233.	Конвертирленүүчү валюта (Convertible currency)	Конвертируемая валюта (Convertible currency)	Башка валюталарга эркин жана чектөөлөрсүз алмаштырылуучу валюта, алар конвертирленүүчү, жарым-жартылай конвертирленүүчү жана конвертирленбөөчү валюта болуп бөлүнөт.	Валюта, свободно и неограниченно обмениваемая на другие валюты. Различают конвертируемые, частично конвертируемые и неконвертируемые валюты.
234.	Карыз конверсиясы (Debt Conversion)	Конверсия долга (Debt Conversion)	Карызды карыздык эмес милдеттенмеге (мисалы, капиталга катышуу инструментине) же улуттук валютадагы эквиваленттүү каражатка (мисалы, айкын долбоорду, программаларды же башка иш-чараларды каржылоого багытталышы мүмкүн болгон каражаттарга) алмашуу.	Обмен долга на недолговое обязательство (например, на инструменты участия в капитале) или на эквивалентные средства в национальной валюте (например, на средства, которые могут быть направлены на финансирование конкретного проекта, программы или других мероприятий).
235.	Компания (Company)	Компания (Company)	Кыргыз Республикасынын же чет мамлекеттин мыйзамдарына ылайык түзүлгөн юридикалык жактын кайсы болбосун уюштуруу-укуктук формасы.	Любая организационно-правовая форма юридического лица, созданная в соответствии с законодательством Кыргызской Республики или иностранного государства.
236.	Консолидация-ланган баланс (Consolidated balance sheet)	Консолидированный баланс (Consolidated balance sheet)	Жыйынтыкталган бухгалтердик отчет; бир нече компаниядан турган ассоциацияланган корпорациялардын интеграцияланган чогуу алгандагы балансы; башкы компаниянын жана туунду компаниялардын, филиалдардын ишинин финансылык натыйжалары жөнүндө отчет.	Сводная бухгалтерская отчетность; интегрированный совокупный баланс ассоциированной корпорации, состоящей из нескольких компаний; отчет о финансовых результатах деятельности головной компании и дочерних компаний, филиалов.
237.	Рынок конъюктурасы (Market situation)	Рынок конъюктурасы (Market situation)	(Латын тилинен conjungere – байланыштыруу) – бул, рынокто түптөлгөн экономикалык жагдай, ал суроо-талап жана сунуш деңгээли, рыноктук жигердүүлүк, сатуу баасы, көлөмү, пайыздык чендердин, валюта курсунун, эмгек акынын, дивиденддердин өзгөрүүсү (жылышы), ошондой эле өндүрүш жана керектөө динамикасы менен мүнөздөлөт.	(От лат. conjungere – связывать) – Экономическая ситуация, складывающаяся на рынке, характеризующаяся уровнями спроса и предложения, рыночной активностью, ценами, объемами продаж, движением процентных ставок, валютного курса, заработной платы, дивидендов, а также динамикой производства и потребления.
238.	Банктын Контролдугу	Контроль банка (Bank control)	Бул, банктын же башка финансы-кредит мекемесинин ишин тескөөгө, анын ичинде Директорлор кеңешинин	Контроль банка – способность оказывать влияние на управление банком или другими финансово-кредитными

	(Bank control)		мүчөлөрүнүн көпчүлүгүн шайлоого таасир этүү жөндөмдүүлүгү.	учреждениями, в том числе путем влияния на выбор большинства членов Совета директоров.
239.	Контролдоочу жак (Supervisor)	Контролирующее лицо (Supervisor)	Контролдоого алынган уюмдун жогорку башкаруу органында 50 пайыздан ашык добуш менен катышкандыгына байланыштуу жана/же мүлктү ишенимдүү тескөө келишиминин, тапшырманын, акционердик же контролдоого алынган уюмдун акциялары (үлүшү) жогорку башкаруу органында 50 пайыздан ашык добуш менен тастыкталган укуктарды ишке ашыруу предмети болуп саналган башка макулдашуунун негизинде, тике же кыйыр түрдө тескөө укугуна ээ болгон адам.	Лицо, имеющее право прямого или косвенного распоряжения в силу участия в подконтрольной организации более 50 процентами голосов в высшем органе управления и/или на основании договоров доверительного управления имуществом, поручения, акционерного или иного соглашения, предметом которого является осуществление прав, удостоверенных акциями (долями) подконтрольной организации, более 50 процентами голосов в высшем органе управления подконтрольной организации.
240.	Тобокелдикти контролдоо (Risk control)	Контроль риска (Risk control)	Тобокелдиктин келип чыгуу ыктымалдыгын төмөндөтүүгө, аны жокко чыгарууга же ага жол бербөөгө аракет кылууга, ошондой эле мындай жагдайлар келип чыккан шартта, тобокелдик кесепеттеринин олуттуулугун басаңдатууга багытталган тобокелдиктерди тескөө системасынын элементи.	Элемент системы управления рисками, направленный на снижение вероятности возникновения риска, исключение или попытку его избежать, а также уменьшение серьезности последствий риска в случае его наступления
241.	Контролдук чөйрөсү (The control environment)	Контрольная среда (The control environment)	Өзүндө этикалык баалуулуктарды, башкаруу философиясын жана маданиятын, уюштуруу түзүмүн, ыйгарым укуктарды жана жоопкерчиликти бөлүштүрүүнү, персоналдын компетенттүүлүгүн камтыган контролдук элементтердин жыйындысы.	Совокупность элементов контроля, включающих в себя этические ценности, философию и культуру управления, организационную структуру, распределение полномочий и ответственности, компетентность персонала.
242.	Таламдардын каршы келип калышы (Conflict interests) of	Конфликт интересов (Conflict interests) of	Бул, укук менен корголгон, таламдар ортосунда келип чыккан карама-каршылыкты түшүндүргөн, жалпы кабыл алынган атоо. Жеке адамдардын айрым бир категориясынын чектелбеген чөйрөсүнүн (кредиторлор, акционерлер, инвесторлор ж.б.) таламдарын кошо алганда, коргоого алынган таламдар катары жеке сыяктуу эле, жалпы таламдар да болушу мүмкүн. Мисалы, банктарда келип чыккан таламдардын каршы келип калышы банктык мыйзамдар аркылуу жөнгө салынат.	Конфликт интересов – это общепринятый термин, обозначающий противоречие между интересами, которые защищены правом. Защищаемыми интересами могут быть как частные, так и публичные интересы, включая интересы неограниченного круга определенной категории частных лиц (кредиторы, акционеры, инвесторы и т.д.). Например, случаи возникновения конфликта интересов в банках регулируются банковским законодательством.
243.	Корреспонденттик эсеп (Correspondent account)	Корреспондентский счет (Correspondent account)	Бир финансы-кредит уюмдары тарабынан корреспонденттик келишимдин негизинде, башка финансы-кредит уюмдарынын тапшыруусу боюнча жана анын эсебинен ишке ашырылган эсептешүүлөрдү чагылдырган эсеп.	Счет, на котором отражаются расчеты, произведенные одной финансово-кредитной организацией по поручению и за счет другой финансово-кредитной организацией на основе корреспондентского договора.
244.	Котировка (Quotation)	Котировка (Quotation)	Рынок конъюнктурасына ылайык, белгилүү бир күнгө карата чет өлкө валюталар курсун, баалуу кагаздар наркын же рыноктогу товарлардын баасын белгилөө.	Установление курсов иностранных валют, стоимости ценных бумаг или цен товаров на рынках на определенную дату, в соответствии с рыночной конъюнктурой

245.	Монетизациялоо коэффициенти (Monetization factor)	Коэффициент монетизации (Monetization factor)	Төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн зарыл болгон акча бирдиктери менен экономиканын каныккандыгын чагылдырат; <i>акча жүгүртүү ылдамдыгына</i> тескери өлчөм. Бул көрсөткүч акча топтомдорунун бири (M1, M2, M2X) тарабынан чагылдырылган акча массасынын өлчөмүнүн ИДӨнүн номиналдык көлөмүнө карата катыш катары эсептелет.	Отражает степень насыщенности экономики денежными единицами, необходимыми для осуществления платежей и расчетов; величина, обратная <i>скорости обращения денег</i> . Данный показатель рассчитывается как отношение величины денежной массы, выраженной одним из денежных агрегатов (M1, M2, M2X), к номинальному объему ВВП.
246.	Жүгүртүү коэффициенти (Turnover Ratio)	Коэффициент оборачиваемости (Turnover Ratio)	Кеңири мааниде алганда, белгилүү бир мезгил ичинде жүгүртүү каражаттары менен ишке ашырылган жүгүртүүлөрдүн санын чагылдырат. Тар мааниде алганда, рыноктук ликвиддүүлүктүн аспектилеринин биринен болгон рынок сыйымдуулугу көрсөткүчү болуп саналат. Ал соода жүргүзүп жаткан мезгил ичинде сатылып алынган жана сатылган баалуу кагаздардын санынын соода ишке ашырылган, ошол мезгилдин баш жагына жана акырына карата орду жабылбаган баалуу кагаздардын орточо санына карата катыш катары эсептелинет.	В широком определении представляет собой количество оборотов за определенный период, сделанных оборотными средствами. В узком определении является показателем емкости рынка, одного из аспектов рыночной ликвидности. Он рассчитывается как отношение количества ценных бумаг, купленных и проданных в течение периода торговли, к среднему количеству непогашенных ценных бумаг на начало и на конец данного периода торговли.
247.	Карызды тейлөө коэффициенти (Debt-Service Ratio)	Коэффициент обслуживания долга (Debt-Service Ratio)	Жыл ичинде карызды тейлөөнүн (төлөөгө каралган пайыздарды жана негизги сумманы) салыштырмалуу көрсөткүчү, ал ошол жылдагы экспорттон (эрежедегидей эле товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдөн) же жыл ичиндеги бюджет кирешесине карата пайыздарда туюндурулат. Келечекте карызды тейлөө коэффициентин эсептөө үчүн экспорттук же бюджеттик түшүүлөргө алдын ала баа берүү зарыл. Бул коэффициент өлкөнүн карыз оорчулугунун маанилүү көрсөткүчү болуп эсептелинет.	Относительный показатель обслуживания долга (причитающиеся к выплате проценты и основная сумма) в течение года, выражаемый в процентах от экспорта (как правило, товаров и услуг) за этот год, либо к доходам бюджета за год. Для вычисления коэффициентов обслуживания долга на перспективу необходимы определенные прогнозные оценки экспортных или бюджетных поступлений. Этот коэффициент считается важнейшим показателем бремени задолженности страны.
248.	Шарп коэффициенти (Sharp ratio)	Коэффициент Шарпа (Sharp ratio)	Тобокелдик бирдигине туура келген, инвестициялоодон алынган кирешелердин өлчөмүнө талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүү үчүн колдонулган тобокелдиктерге сандык баа берүү көрсөткүчү. Тобокелдик бирдиги дегенден улам, адатта инвестициялоодон күтүлүп жаткан кирешеден четтөөлөрдүн бир пайызын түшүнүү зарыл.	Показатель количественной оценки рисков, используемый для анализа величины доходности от инвестирования, приходящейся на единицу риска. Под единицей риска обычно понимают 1% отклонения в ожидаемой доходности от инвестирования.
249.	Кыска мөөнөттүк карыз (Short-Term Debt)	Краткосрочный долг (Short-Term Debt)	Төлөө мөөнөтү бир жылды жана андан азды түзгөн карыз. Мында, төлөө мөөнөтү төлөөгө чейинки баштапкы мөөнөттүн же калган мөөнөттүн негизинде аныкталышы мүмкүн.	Долг, срок погашения которого составляет один год и менее. Срок погашения может определяться на основе первоначального срока или остаточного срока до погашения.
250.	Кредит (Credit)	Кредит (Credit)	(Латын тилинен алынган credit деген сөз – ал ишенет)-Кредитор тарабынан карыз алуучуга өз учурунда кайтаруу, мөөнөтүндө төлөө жана төлөөгө	(От лат. credit он верит) – Средства, предоставляемые кредитором заемщику на условиях возвратности, срочности и платности за их использование. Различают следующие

			<p>жөндөмдүүлүк шарттарында берилген каражат. Кредиттер төмөнкүдөй негизги формаларга бөлүнөт: а) ишканалардын, фирмалардын жүгүртүү каражаттарын топтоо үчүн каралган, бир жылга чейинки мөөнөткө берилген кыска мөөнөттүк кредит; б) инвестициялык капитал катары пайдаланылган, бир жылдан ашкан мөөнөткө берилген узак мөөнөттүү кредит; в) кепилдик, камсыздоо алдында берилген гарантиялык кредит; г) мамлекет карыз алуучу катары, ал эми мамлекеттик баалуу кагаздарды сатып алышкан жеке адамдар жана юридикалык жактар кредитордун ролунда иш алып барган мамлекеттик кредит; д) банктар тарабынан акчалай формада сунушталган банктык кредит; е) товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү керектөөчүлөргө сунушталган жана керектөө муктаждыктарын канааттандыруу үчүн колдонулган керектөө кредиттери; ж) карыздык милдеттенмелер боюнча юридикалык жактар жана жеке адамдардын бири-бирине берген же сатуучулар тарабынан сатып алуучуларга товардык формада сунушталган (бөлүп төлөө шартында сатуу) коммерциялык кредиттер; з) сатып жаткан тараптын товарларын сатып алуу үчүн сатуучу тарабынан сатып алуучу тарапка аванс формасында сунушталган эл аралык (чет өлкө) кредиттер; и) кыймылсыз мүлктү күрөөгө алуу менен берилген ипотекалык кредит.</p>	<p>основные формы кредита: а) краткосрочный, выдаваемый на срок до года, предназначенный для формирования оборотных средств предприятий, фирм; б) долгосрочный, предоставляемый на срок свыше года и используемый в качестве инвестиционного капитала; в) гарантированный, предоставляемый под гарантию, под обеспечение; г) государственный, в котором в качестве заемщика выступает государство, а в роли кредитора – физические и юридические лица, приобретающие государственные ценные бумаги; д) банковский, предоставляемый банками в денежной форме; е) потребительский, предоставляемый потребителям товаров и услуг и используемый для удовлетворения потребительских нужд; ж) коммерческий, предоставляемый юридическими и физическими лицами друг другу по долговым обязательствам или предоставляемый в товарной форме продавцами покупателям (продажа в рассрочку); з) международный (иностраннй), предоставляемый продающей стороной покупающей стороне в форме аванса для закупки товаров у продающей стороны; и) ипотечный, предоставляемый под залог недвижимости.</p>
251.	Кредитор (Creditor)	Кредитор (Creditor)	<p>Кредитор – 1) бул бир тарап экинчи тараптан (карызгерден) анын милдеттенмелеринин аткарылышын: мүлктү өткөрүп берүүнү, ишти аткарууну, акчаны төлөөнү ж.б. талап кылуу укугу. 2) карыз алуучуга келишимде каралган өлчөмдө жана шарттарда акча каражаттарын (кредитти) берүүгө милдеттенген тарап.</p>	<p>Кредитор – 1) это сторона, которая имеет право требовать от другой стороны (должника) исполнения его обязательств: передать имущество, выполнить работу, уплатить деньги и т.п. 2) сторона договора, обязующаяся предоставить денежные средства (кредит) заемщику в размере и на условиях, предусмотренных договором.</p>
252.	Кредиттик линия (Credit facility)	Кредитная линия (Credit facility)	<p>ФКУнун карыз алуучу алдында белгилүү бир мезгил ичинде макулдашылган лимит чегинде кредиттерди жана башка кредиттик продуктуларды сунуштоо боюнча юридикалык жактан таризделген милдеттенмеси.</p>	<p>Юридически оформленное обязательство ФКО перед заемщиком предоставить ему в течение определенного периода кредиты и другие кредитные продукты в пределах согласованного лимита.</p>
253.	Улуттук банктын “овернайт” кредити (“Overnight” credit of NBKR)	Кредит «овернайт» НБКР (“Overnight” credit of NBKR)	<p>Акча-кредит саясатынын инструменти, ал Улуттук банк тарабынан күрөөлүк камсыздоо алдында бир күндөн ашпаган мөөнөткө улуттук валютада кредит берүү аркылуу банктын кыска мөөнөттүү ликвиддүүлүгүн колдоо максатында пайдаланылат.</p>	<p>Инструмент денежно-кредитной политики, используемый с целью поддержания краткосрочной ликвидности банка путем предоставления Национальным банком кредита в национальной валюте на срок в пределах суток, под залоговое обеспечение.</p>

254.	Улуттук банктын акыркы инстанциядагы кредити (Credit of last instance of NBKR)	Кредит последней инстанции НБКР (Credit of last instance of NBKR)	Банктар ликвиддүүлүктүн минималдуу деңгээлин колдоо үчүн бардык каражаттарын жана мүмкүнчүлүктөрүн жумшаган өзгөчө жагдайларда Улуттук банк тарабынан коммерциялык банктарга берилүүчү кредит.	Кредит, предоставляемый Национальным банком коммерческим банкам в исключительных случаях, при исчерпании коммерческими банками всех доступных средств и возможностей поддержания минимального уровня ликвидности.
255.	Ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредит (Credit to maintain of liquidity)	Кредит для поддержания ликвидности (Credit for maintain of liquidity)	Банк тутумунун бүтүндүгүн коргоо жана анын туруктуулугун камсыз кылуу, система тобокелдигин алдын алуу, банктын ликвиддүүлүгүн колдоо жана аманатчылардын таламдарын коргоо максатында коммерциялык банкка сунушталган кредит. Кредит улуттук валютада, төмөнкүдөй жалпы кредиттөө принциптерин сактоо менен сунушталат: мөөнөттүүлүк, төлөөгө жөндөмдүүлүк, кайтарымдуулук жана күрөөлүк камсыздоо алдында. Коммерциялык банк кредитти кызмат адамдарына депозиттерди (аманаттарды) төлөөгө, ошондой эле коммерциялык банктын кызматкерлерине сый акылардын/бонустардын бардык түрлөрүн кошо алганда, администрациялык чыгашаларды төлөө үчүн пайдаланууга укугу жок. Кредитти сунуштоо, анын шарттары жана көлөмү жөнүндө чечим Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат.	Кредит, предоставляемый коммерческому банку в целях защиты целостности и обеспечения стабильности банковской системы, предотвращения системного риска, поддержания ликвидности банка и защиты интересов вкладчиков. Кредит предоставляется в национальной валюте с соблюдением общих принципов кредитования: срочности, платности, возвратности и обеспеченности. Коммерческий банк не вправе использовать кредит на выплату депозитов (вкладов) должностным лицам, а также для оплаты административных расходов, включая все виды вознаграждения\бонусов сотрудникам коммерческого банка. Решение о предоставлении кредита, условиях предоставления и объеме кредита принимается Правлением Национального банка.
256.	Кредитордук карыз (Creditor indebtedness)	Кредиторская задолженность (Creditor indebtedness)	1) Ишканалар, уюмдар, мекемелер тарабынан тартылган, белгиленген мөөнөт ичинде кредиторго кайтарылып берилүүгө тийиш болгон убактылуу акча каражаттары; 2) Субъекттин (ишкана, уюм, жеке адам) белгиленген мөөнөттө ордун жабууга милдеттүү болгон башка жактар алдындагы карызы.	1) Временно привлеченные предприятием, организацией, учреждением денежные средства, подлежащие возврату кредиторам в установленные сроки; 2) Задолженность субъекта (предприятия, организации, физического лица) перед другими лицами, которую этот субъект обязан погасить в установленные сроки.
257.	Кредиттик рейтинг (Credit rating)	Кредитный рейтинг (Credit rating)	Өлкөнүн, карыз алуучунун же өзүнчө финансылык инструменттин финансылык туруктуулугуна жана төлөөгө жөндөмдүүлүгүнө интегралдык баа берүү. Карыз алуучу карыздын негизги суммасын жана ал боюнча пайыздарды өз учурунда жана толук көлөмдө кредиторго төлөп берүүгө жөндөмдүүлүгү жана анын төлөө ниети боюнча рейтинг агенттигинин билдирген пикири.	Интегральная оценка финансовой устойчивости и платежеспособности страны, заемщика или отдельного финансового инструмента. Выражает мнение рейтингового агентства относительно будущей способности и намерения заемщика осуществлять выплаты кредиторам в погашение основной суммы задолженности и процентов по ней своевременно и в полном объеме.
258.	Кирешелүүлүк ийреги (графиги) (Yield curve)	Кривая доходности (Yield curve)	Баалуу кагаздар боюнча кирешелүүлүк деңгээлинин төлөө мөөнөтүнөн көз карандылыгы боюнча график	График зависимости уровня доходности по ценным бумагам от срока погашения.
259.	Кросс-курс (Cross rate)	Кросс-курс (Cross rate)	Бир валютанын экинчи валютага карата наркы, ал үчүнчү валютага карата алардын курсу аркылуу эсептелинет .	Стоимость одной валюты к другой, рассчитанная через их курсы к третьей валюте.

260.	Купон (Coupon)	Купон (Coupon)	Мезгил аралыгы жана пайыздык чени алдын ала аныкталган баалуу кагаздар боюнча төлөнгөн киреше.	Доход, выплачиваемый по ценной бумаге с заранее определенной периодичностью и ставкой процента.
261.	Купондук баалуу кагаздар (Coupon securities)	Купонная ценная бумага (Coupon securities)	Купондук деп аталуучу, номиналдан катталган пайыздар дайыма төлөнүп турган баалуу кагаз. Мында, баалуу кагаздын ордун жабууда номинал төлөнүп берилет.	Ценная бумага, по которой производятся регулярные выплаты фиксированного процента от номинала, называемые купонными, и выплата номинала при погашении ценной бумаги.
262.	Валюта сатып алуу курсу (Bid rate)	Курс покупки валюты (Bid rate)	Валюта сатылып алынган нарк.	Стоимость, по которой покупается торгуемая валюта.
263.	Валюта сатуу курсу (Asked rate)	Курс продажи валюты (Asked rate)	Валюта сатылган нарк.	Стоимость, по которой продается торгуемая валюта.
264.	Лeverаж (Лeverедж) (Leverage)	Лeverаж (Лeverедж) (Leverage)	Лeverаж (Лeverедж) – 1) продукция өндүрүүгө кеткен толук сарптоолордогу операциялык сарптоолордун үлүшү; 2) карыздык жана өздүк каражаттардын катышы же суммардык милдеттенмелердин жана узак мөөнөттүү карыз алуулардын акционердик капиталга карата катышы. Банк ишин иликтөөгө алуу максатында лeverаж дегенден улам, өздүк каражаттар менен тартылган каражаттардын катышын түшүнүү зарыл. Ал капиталдын кайсыл деңгээлин банктын кирешелүүлүгүн камсыз кылуу үчүн колдоого алынып турууга тийиш экендигин чагылдырат. Бул көрсөткүч, банк ээлеринин пайдасына сандык баа берүүгө мүмкүндүк берет жана өздүк капитал менен активдердин жалпы суммасынын, ошондой эле карыздар менен капиталдын наркынын катышына кандай болбосун финансылык талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүдө эсептелгендерге концептуалдуу негизде окшош келет.	Лeverаж (Лeverедж) – 1) доля операционных затрат в полных затратах на производство продукции; 2) соотношение заемных и собственных средств или отношение суммарных обязательств и долгосрочных заимствований к акционерному капиталу. Для целей анализа деятельности банка под лeverажем понимается соотношение собственных и привлеченных средств, отражающее какой уровень капитала должен поддерживаться для обеспечения доходности банка. Данный показатель позволяет количественно оценить выгоду владельцев банка и концептуально аналогичен рассчитываемому при любом финансовом анализе соотношению собственного капитала и общей суммы активов, а также задолженности и стоимости капитала и др.
265.	Либор (LIBOR - London Inter Bank Offered Rate)	Либор (LIBOR - London Inter Bank Offered Rate)	Лондондогу банктар аралык сунуш чени – Лондондогу банктар өз депозиттерин башка жогорку класстагы банктарга жайгаштырган пайыздын орточо чени. Ал эл аралык бантык операцияларды жүргүзүүдө базалык чен катары жигердүү колдонулат.	Лондонская межбанковская ставка предложения – средняя ставка процента, по которой банки Лондона размещают свои депозиты в других первоклассных банках. Активно используется при ведении международных банковских операций в качестве базовой ставки.
266.	Лигатурдук (брутто) масса	Лигатурная (брутто) масса	Лигатурдук (брутто) масса – бардык компоненттерин эске алуу менен баалуу металлдын эритмесинин жалпы айкын массасы.	Лигатурная (брутто) масса – фактическая общая масса сплава драгоценного металла с учетом всех примесей.
267.	Банктын ликвиддүүлүгү (Bank liquidity)	Ликвидность банка (Bank liquidity)	Банктын ликвиддүүлүгү – милдеттенмелердин ордун мөөнөтүндө жаба алууга банктын жөндөмдүүлүгү, ал банк активдеринин жана пассивдеринин катышы жана түзүмү менен аныкталат.	Ликвидность банка – способность банка погасить в срок обязательства, определяется соотношением и структурой активов и пассивов банка.

268.	Ликвидүүлүк (Liquidity)	Ликвидность (Liquidity)	1) Финансылык активдин мүнөздөмөсү жана ал какчага аны которууда келип чыккан чыгымдарды чагылдырат; 2) Финансы рыногунун өнүгүү деңгээлин чагылдырган мүнөздөмө. Ликвиддүү рынок операциялар көлөмүнүн жогору экендиги, баа туруктуулугу, спред деңгээлинин салыштырмалуу төмөндүгү менен мүнөздөлөт; 3) Уюмдун өзүнүн утурумдук милдеттенмелерин (төлөмдөрүн) тейлөө жөндөмдүүлүгү; 4) Финансы-кредит мекемелеринин, корпорациялардын, акча рыногунун же капитал рыногунун, улуттук экономиканын ичиндеги же дүйнөлүк экономикадагы какча каражаттары; 5) Активдерди тез арада жана анын баасына олуттуу таасир этпестен, ири көлөмдө сатып алуу же сатуу мүмкүнчүлүгү. Инструменттерге карата алганда, ликвиддүүлүк дегенден улам, наркынан олуттуу жоготууларсыз активдерди как акча каражатына тез айлантуу мүмкүнчүлүгүн түшүнүү зарыл.	1) Характеристика финансового актива, отражающая издержки по его переводу в наличность; 2) Характеристика финансового рынка, отражающая его степень развития. Ликвидный рынок характеризуется высоким объемом операций, стабильностью цен, относительно низким уровнем спредов; 3) Способность организации обслуживать свои текущие обязательства (платежи); 4) Наличие денежных средств у финансово-кредитного учреждения, корпорации, на денежном рынке или рынке капитала, внутри национальной или мировой экономики; 5) Возможность купить или продать активы быстро и в крупном объеме без значительного влияния на цену актива. Применительно к инструментам под ликвидностью обычно понимается возможность быстрого обращения активов в наличные денежные средства без значительной потери в стоимости.
269.	Ликвиддүү каражаттар (Liquid funds)	Ликвидные средства (Liquid funds)	Как акча каражаттарына оңой айландырылышы мүмкүн болгон акча каражаттары ж.б. активдер: бул, казына векселдери, талап боюнча төлөнүүчү аманаттар жана башкалар, алар карыздык милдеттенмелерди төлөө үчүн колдонулушу мүмкүн.	Денежные средства и другие активы, которые могут быть легко превращены в наличные денежные средства: казначейские векселя, вклады до востребования и т.д., и использованы для погашения долговых обязательств.
270.	Жоюу наркы (Liquidation cost)	Ликвидационная стоимость (Liquidation cost)	Талаптагыдай маркетинг жана жарнамасыз кыска мөөнөт ичинде активди сатып өткөрүүдөн реалдуу алынышы мүмкүн болгон активдин наркы.	Стоимость актива, которая реально может быть получена при реализации актива в короткие сроки, без должного маркетинга и рекламы.
271.	Лимит (Limit)	Лимит (Limit)	Мүмкүн болуучу тобокелдиктерди минималдаштыруу максатында белгиленген чектөөлөр.	Ограничение, устанавливаемое для минимизации возможных рисков.
272.	Контрагентке карата лимит	Лимит контрагента (Limit on counterpart)	Өзүнчө контрагент менен ишке ашырылуучу операциялардын бардык түрлөрүнө белгиленген чектөө	Ограничение, устанавливаемое на все виды операций с отдельным контрагентом
273.	Листинг (Listing)	Листинг (Listing)	Фондулук рыноктогу тооруктарга катышуу үчүн аныкталган критерийлерге баалуу кагаздардын ылайык келүүсүн белгилөө.	Установление соответствия ценной бумаги определенным критериям для допуска к торгам на фондовом рынке.
274.	Өздүк жыйым (Individual savings)	Личные сбережения (Individual savings)	Калктын акчалай кирешелеринин керектөө үчүн пайдаланылбаган, жыйым катары топтолгон бөлүгү.	Часть денежных доходов населения, не используемая на потребление, а откладываемая в целях накопления.
275.	Жеке кредиттик карт счет (Personal card credit account)	Личный карточный кредитный счет (Personal card credit account)	Банк менен кардардын ортосунда кредиттик линия берүү жөнүндөгү келишимге ылайык кардардын банкта ачылган баланстан тышкаркы эсеби.	Забалансовый счет клиента в банке, открытый согласно договору банка и клиента о предоставлении кредитной линии.

276.	Логин (Login)	Логин (Login)	Маалымат системасына кирүү үчүн пайдаланылуучу идентификатор. Логин дегенде, көбүнчө пайдалануучунун эсептик жазуусунун (каттоосунун) түздөн-түз атын түшүнүүгө болот.	Идентификатор, используемый для входа в информационную систему. Под логином в большинстве случаев подразумевается непосредственно имя учетной записи пользователя.
277.	Лондон клубу (London Club)	Лондонский клуб (London Club)	Коммерциялык банктардын тобу, алардын өкүлдөрү суверендүү карыз алуучулардын карызын реструктуризациялоо боюнча сүйлөшүүлөрдү жүргүзүү үчүн мезгил-мезгили менен жолугушуп турат. Лондон клубу Париж клубуна салыштырууга боло тургандай уюштуруу негизине ээ эмес.	Группа коммерческих банков, представители которых периодически встречаются для ведения переговоров о реструктуризации долга суверенных заемщиков. Лондонский клуб не имеет организационной основы, сопоставимой с основой Парижского клуба.
278.	ЛОРО-эсеби (Logo account)	ЛОРО-счет (Logo account)	Банктар ортосунда операцияларды өз ара ишке ашыруу келишиминин негизинде ошол банкта ачылган банк-корреспонденттин эсеби.	Счет банка-корреспондента, открываемый в данном банке на основании договора между банками о взаимном выполнении операций.
279.	Жеңилдетилген кредиттер жана насыялар (займдар) (Concessional Loans)	Льготные кредиты и займы (Concessional Loans)	Рыноктук кредиттерге жана насыяларга (займдарга) караганда карызгер үчүн кыйла алгылыктуу шарттарда берилген кредиттер жана насыялар. Мында жеңилдик, пайыздык чендерди рыноктогу караганда кыйла төмөн деңгээлде белгилөөнүн же жеңилдик мезгилин берүүнүн эсебинен же тигини жана муну да айкалышта сунуштоонун эсебинен камсыз кылынат. Жеңилдетилген кредиттер жана насыялар эрежедегидей эле, узакка созулган жеңилдик мезгилинин берилишин болжолдойт.	Кредиты и займы, предоставляемые на значительно лучших для заемщика условиях, чем рыночные кредиты и займы. Льготность обеспечивается либо за счет установления процентных ставок на более низком уровне, чем уровень ставок на рынке, либо за счет предоставления льготного периода, либо за счет сочетания и того, и другого. Льготные кредиты и займы, как правило, предусматривают длительные льготные периоды.
280.	Жеңилдик берилген мезгил (Grace Period)	Льготный период (Grace Period)	Негизги суммага карата жеңилдик берилген мезгил – бул, насыя (займ) келишимине кол коюу же негизги сумманын алгачкы төлөмүнө чейин финансылык инструментти чыгаруудан кийинки мезгил аралыгы.	Льготный период в отношении основной суммы — это период с момента подписания соглашения о займе или выпуска финансового инструмента до первого платежа в погашение основной суммы.
281.	Магниттик карт (Magnetic (magstrip) card)	Магнитная карта (карта с магнитной полосой) (Magnetic (magstrip) card)	Маалымат анын магниттик тилкесинде камтылган карт.	Карта, носителем информации в которой является магнитная полоса.
282.	Макроэкономика (Macroeconomics)	Макроэкономика (Macroeconomics)	Экономика илиминин экономиканы бүтүндөй өзүнчө мамлекет деңгээлинде сыяктуу эле, бүткүл дүйнөлүк деңгээлде да изилдеген бөлүгү. Макроэкономика реалдуу, фискалдык, монетардык жана тышкы сыяктуу төрт сектордун негизинде каралат. Алар ачык экономикада бири-бири менен өз ара тыгыз байланышкан. Макроэкономиканын алкагында каралган көрсөткүчтөр мамлекеттин экономикалык абалы тууралуу түшүнүк берет.	Раздел экономической науки, изучающий экономику в целом как на уровне отдельного государства, так и на уровне всего мира. Макроэкономика рассматривается на основе четырех секторов: реального, фискального, монетарного и внешнего, которые в открытой экономике неразрывно взаимосвязаны друг с другом. Показатели, рассматриваемые в рамках макроэкономики дают представление об экономическом положении государства.

283.	Макроэкономикалык саясат (Macroeconomic policy)	Макроэкономическая политика (Macroeconomic policy)	Туруктуулукка жетишип, аны колдоп туруу жана ишенимдүү илгерилөө максатында бүтүндөй экономиканы жөнгө салууга багытталган мамлекеттин иш-аракети.	Действия государства, направленные на регулирование экономики в целом с целью достижения и поддержания ее стабильности и надежного функционирования.
284.	Макроэкономикалык көрсөткүчтөр (National measure)	Макроэкономические показатели (National measure)	Бүтүндөй экономика боюнча өндүрүү жана керектөө көлөмдөрүнүн, кирешелер жана чыгашалардын, жашоо деңгээлинин, баанын жалпы деңгээлинин, экспорт жана импорттун, экономикалык өсүш арымдарынын ж.б. жыйынтыкталган, жалпыланган орточо алынган көрсөткүчү.	Сводные, обобщающие, усредненные по экономике в целом показатели объема производства и потребления, доходов и расходов, уровня благосостояния, общего уровня цен, экспорта и импорта, темпов экономического роста и др.
285.	Башкы компания (Parent (associated) company)	Материнская компания (Parent (associated) company)	Бул, эң аз дегенде акциялардын контролдук топтомуна ээлик кылган жана туунду компанияларынын ишин тескөөгө ыйгарым укуктуу компания.	Материнская компания – компания, владеющая как минимум контрольным пакетом акций и обладающая полномочиями управления по отношению к своим дочерним компаниям.
286.	Банктар аралык рынок (Interbank market)	Межбанковский рынок (Interbank market)	Акча рыногунун бөлүгү, мында кредиттик уюмдардын бош ресурстары убактылуу тартылып, кыска мөөнөттүк банктар аралык депозит формасында банктар ортосунда өз ара жайгаштырылат.	Часть денежного рынка, где временно свободные ресурсы кредитных организаций привлекаются и размещаются банками между собой преимущественно в форме межбанковских депозитов на короткие сроки.
287.	Банктар аралык валюта рыногу (Interbank foreign exchange market)	Межбанковский валютный рынок (Interbank foreign exchange market)	Валюта рыногунун коммерциялык банктар жана Улуттук банк катышуучу болуп саналган сегменти.	Сегмент валютного рынка, участниками которого являются коммерческие банки и Национальный банк.
288.	Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн банктар аралык гросстук системасы (Interbank real-time gross settlement system)	Межбанковская гроссовая система расчетов в режиме реального времени (Interbank real-time gross settlement system)	Төлөм системасынын түрү, анда финансы рынокторунун (улуттук акча, валюта рыноктору, капитал жана баалуу кагаздар рыногу) катышуучуларынын акча милдеттенмелери боюнча акча которуулары, ошондой эле акча-кредит саясатынын инструменттерин колдонууга байланыштуу которуулар жүзөгө ашырылат.	Тип платежной системы, в которой осуществляются переводы по денежным обязательствам участников финансовых рынков (национального денежного, валютного рынков и рынка капитала и ценных бумаг), а также переводы, связанные с применением инструментов денежно-кредитной политики.
289.	Эл аралык инвестициялык позиция (ЭИП) (International Investment Position (ИП))	Международная инвестиционная позиция (МИП) (International Investment Position (ИП))	Бул, белгиленген күнгө, адатта чейректин же жылдын акырына карата абал боюнча тышкы финансылык активдердин жана милдеттенмелердин жалпы суммасы. Позициялардын бир отчеттук күндөн экинчисине өзгөрүүсү финансылык операцияларды, кайра баалоого байланыштуу өзгөрүүлөрдү жана ошол мезгил ичинде орун алган башка өзгөрүүлөрдү чагылдырат.	МИП — это общая сумма внешних финансовых активов и обязательств по состоянию на указанную отчетную дату, обычно на конец квартала или года. Изменение позиции от одной отчетной даты до другой отражает финансовые операции, изменения в связи с переоценкой и прочие изменения, имевшие место в течение этого периода.
290.	Эл аралык камдар (камдык активдер) (International reserves)	Международные резервы (резервные активы)	Чет өлкө валюталары жана алтын түрүндөгү жогорку ликвиддүү тышкы активдер. Алар акча-кредиттик жөнгө салуу максатында, мамлекеттик органдардын контролдугунда туруп, кайсыл болбосун учурда төлөм	Внешние высоколиквидные активы, представленные в виде иностранной валюты и золота, которые находятся под контролем государственных органов денежно-кредитного регулирования и в любой момент могут быть использованы

		(International reserves)	теңдеминин тартыштыгын каржылоо, улуттук валютанын курсуна таасир эткен валюта рынокторундагы интервенциялар же башкаларга колдонуу үчүн пайдаланылышы мүмкүн.	для финансирования дефицита платежного баланса, для интервенций на валютных рынках, оказывающих влияние на курс национальной валюты, или для иного применения.
291.	Жергиликтүү бюджет (Local budget)	Местный бюджет (Local budget)	Жергиликтүү бийлик органдары тарабынан тескөөгө алынган административдик-аймактык бирдик бюджети.	Бюджет административно-территориальных единиц, управляемых местными органами власти.
292.	Баалуу металлдардын өлчөнгөн куймалары (Precious metals measuring bullions)	Мерные слитки драгоценных металлов (Precious metals measuring bullions)	Баалуу металлдардан 1ден 1000 г чейинки салмакта даярдалган өлчөнгөн куймалар, мында куйманын лигатуралык массасын кеминде 99,99% негизги химиялык таза металл түзөт.	Мерные слитки из драгоценных металлов весом от 1 до 1000 г, с содержанием химически чистого основного металла не менее 99,99% лигатурной массы слитка.
293.	Аудит методикасы (Technique of audit)	Методика аудита (Technique of audit)	Аудиторлор тарабынан аудит жүргүзүүнүн стандартташтырылган эрежелеринин жана нормаларынын базасында, кандайдыр бир деңгээлде жеке кесиптик тажрыйбанын негизинде аудит жүргүзүүнүн теориялык жана тажрыйбалык ыкмаларынын жыйындысы.	Совокупность теоретических и практических способов проведения аудита, разработанных аудитором на базе стандартизированных правил и норм проведения аудита в предметной области, в определенной степени, на основе личного профессионального опыта.
294.	(Кыргыз Республикасындагы) Микрофинансылык уюм (Microfinancial organizations)	Микрофинансовая организация (в Кыргызской Республике) (Microfinancial organizations)	Жеке адамдардын жана юридикалык жактардын белгилүү бир категорияларын микрокредиттөө максатында юридикалык жак катары түзүлгөн, адистештирилген финансы-кредиттик же кредиттик мекеме (микрофинансылык компания, микрокредиттик компания, микрокредиттик агенттик), Кыргыз Республикасындагы микрофинансылык уюм болуп саналат. Микрофинансылык компания – бул, акционердик коом формасында түзүлгөн жана өздүк каражаттарынын, ошондой эле тартылган каражаттардын, анын ичинде донор уюмдардын, жергиликтүү жана эл аралык финансылык уюмдардын каражаттарынын эсебинен юридикалык жактардын жана жеке адамдардын айрым категорияларын микрокредиттөө үчүн түзүлгөн, ошондой эле операциялардын башка түрлөрүн, анын ичинде «Кыргыз Республикасындагы микрофинансылык уюмдар жөнүндө» мыйзам талабына ылайык жеке адамдардан жана юридикалык жактардан мөөнөттүү аманаттарды тартууну жүзөгө ашырган адистештирилген финансы-кредит мекемеси. Микрокредиттик компания – бул, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын күбөлүгү болгон	Микрофинансовой организацией в Кыргызской Республике является специализированное финансово-кредитное или кредитное учреждение (микрофинансовая компания, микрокредитная компания, микрокредитное агентство), созданное как юридическое лицо в целях микрокредитования определенных категорий физических и юридических лиц. Микрофинансовая компания – это специализированное финансово-кредитное учреждение, создаваемое в форме акционерного общества и осуществляющее микрокредитование отдельных категорий юридических и физических лиц за счет собственных, а также привлеченных средств, в том числе средств донорских организаций, местных и международных финансовых организаций, и другие виды операций, в том числе привлечение срочных вкладов от физических и юридических лиц в соответствии с Законом «О микрофинансовых организациях в Кыргызской Республике». Микрокредитная компания – это микрофинансовая организация, являющаяся коммерческим специализированным кредитным учреждением, которое при наличии свидетельства Национального банка Кыргызской Республики осуществляет микрокредитование физических и юридических лиц только за счет собственных средств либо средств донорских организаций, местных и международных

			шартта өз каражаттарынын же донор уюмдардын жергиликтүү жана эл аралык финансы уюмдардын каражаттарынын эсебинен гана «Кыргыз Республикасындагы микрофинансылык уюмдар жөнүндө» мыйзам талабына ылайык жеке адамдарды жана юридикалык жактарды микрокредиттөөнү жүзөгө ашырган коммерциялык адистештирилген кредиттик мекеме микрофинансылык уюм болуп саналат. Микрокредиттик агенттик – бул, коммерциялык эмес адистештирилген кредиттик мекеме болуп саналган микрофинансылык уюм. Ал Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын күбөлүгү болгон шартта уюмдун Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген уставдык максаттарына ылайык, өз каражаттарынын же донор уюмдардын, жергиликтүү же эл аралык финансы уюмдарынын каражаттарынын эсебинен гана жеке адамдарды жана юридикалык жактарды микрокредиттөөнү жүзөгө ашырат.	финансовых организаций в соответствии с Законом «О микрофинансовых организациях в Кыргызской Республике». Микрокредитное агентство – это микрофинансовая организация, являющаяся некоммерческим специализированным кредитным учреждением, которое при наличии свидетельства НБКР осуществляет микрокредитование физических и юридических лиц только за счет собственных средств либо средств донорских организаций, местных или международных финансовых организаций, в соответствии с уставными целями организации, не противоречащими законодательству Кыргызской Республики.
295.	Мидл-офис (Middle Office)	Мидл-офис (Middle Office)	Финансылык тобокелдиктерди аныктап, аларга баа берүү, ошондой эле тобокелдиктерди минимизациялоо үчүн инвестициялык портфельди тескөө ыкмаларын жана инструменттерин тандоо менен иш алып барган түзүмдүк бөлүм.	Структурное подразделение, занимающееся выявлением и оценкой финансовых рисков, а также выбором методов и инструментов управления инвестиционным портфелем для минимизации рисков.
296.	Микроэкономика (Microeconomics)	Микроэкономика (Microeconomics)	Экономика илиминин чарбалык процесстин жеке бирдиктеринин – ишкерлердин жана керектөөчүлөрдүн иш алып баруу багытын иликтөөгө байланыштуу бөлүгү.	Раздел экономической науки, связанный с изучением поведения индивидуальных единиц хозяйственного процесса – предпринимателей и потребителей.
297.	Минималдуу керектөө бюджет (Floor consumer budget)	Минимальный потребительский бюджет (Floor consumer budget)	Жашоо минимумуна ылайык келген минималдуу ыңгайлуулуктар жана кызмат көрсөтүүлөр топтомунун наркы.	Стоимость набора минимальных благ и услуг, соответствующего прожиточному минимуму.
298.	Көп тараптуу кредиторлор (Multilateral Creditors)	Многосторонние кредиторы (Multilateral Creditors)	ЭВФ, Дүйнөлүк банк, ошондой эле башка өнүктүрүү банктары сыяктуу көп тараптуу уюмдар мына ушундай кредиторлордон болуп саналат.	Этими кредиторами являются многосторонние организации, такие как МВФ и Всемирный банк, а также другие многосторонние банки развития.
299.	Мобилдик банкинг (Mobile banking)	Мобильный банкинг (Mobile banking)	Кардардын уюлдук телефон аркылуу банкка жөнөткөн билдирмелери аркылуу банктык эсебин аралыктан тескөө мүмкүнчүлүгү.	Удаленное управление банковским счетом посредством сообщений, отправляемых клиентом банку с мобильного телефона.
300.	Мобилдик төлөм (Mobile payment)	Мобильный платеж (Mobile payment)	1) Бул мобилдик телефонду пайдалануу менен төлөмдү жүзөгө ашыруу мүмкүнчүлүгү, ал төлөөчүнүн байланыш операторунда жайгаштырылган акча каражаттары аркылуу жүзөгө ашырылат. Мында төлөөчү уюлдук	1) Это осуществление платежа с использованием мобильного телефона, при котором используются денежные средства плательщика, размещенные у оператора связи. При этом плательщик предварительно переводит денежные средства со

			<p>телефонунда операцияларды (конклюденттик иш аракеттер) ишке ашыруу менен мобилдик оператордогу өздүк эсебинен акча каражаттарын алдын ала банкка которот.</p> <p>2) Алуучунун жана/же чекене агенттин пайдасына товарлар/кызмат көрсөтүүлөр үчүн эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн SMS/USSD-билдирүүлөр аркылуу уюлдук телефондун жардамы менен кардардын эсебинен акча каражаттарын алып салуу жөнүндө кардардын демилгесинин негизинде банктын буйруусу.</p>	<p>своего лицевого счета у мобильного оператора в банк путем совершения операций (конклюдентных действий) на своем мобильном телефоне.</p> <p>2) Распоряжение банку о списании денежных средств со счета клиента, инициированное клиентом при помощи мобильного телефона посредством SMS/USSD-сообщения, для проведения расчета за товары/услуги в пользу получателя и/или в пользу розничного агента.</p>
301.	Модификацияланган дюрация (Modified duration)	Модифицированная дюрация (Modified duration)	Рыноктук пайыздык чендер өзгөргөн шартта, активдердин рыноктук наркынын өзгөрүүсүнө дуушарлануу көрсөткүчү.	Показатель чувствительности изменения рыночной стоимости активов при изменении рыночных процентных ставок.
302.	Монетардык алтын (Monetary gold)	Монетарное золото (Monetary gold)	<p>Акча-кредиттик жөнгө салуу органдарына (же акча-кредиттик жөнгө салуу органдары аларга таасирдүү контролдукту жүзөгө ашыра алган башка субъекттерге) тиешелүү болгон, 995/1000ден төмөн болбогон сапаттагы камдык актив катары сакталып турган алтын. Куйма алтынды жана алтындын берилишин талап кылуу укугун чегерген, резидент эместер менен алтын эсебин камтыйт. Куйма алтын 995 сапат белгисине ээ таза металлдан жасалган монета, куйма формасында болот, буга жооптуу сактоо эсептеринде турган алтын да кирет. Борбордук банктын эсептеринде финансылык актив катары сакталып туруучу, өлчөнгөн куймалар рыногунун Лондон ассоциациясынын эл аралык «Good delivery» стандартындагы куйма алтын запасы.</p>	Золото пробы не ниже 995/1000, которое принадлежит органам денежно-кредитного регулирования (или другим субъектам, в отношении которых органы денежно-кредитного регулирования осуществляют действующий контроль) и хранится ими в качестве резервного актива. Включает золото в слитках и обезличенные золотые счета с нерезидентами, которые дают право требовать поставки золота. Золото в слитках имеет форму монет, слитков или брусков с чистым содержанием металла не менее 995 пробы, включая такое золото, хранимое на золотых счетах ответственного хранения. Запас золота в слитках международного стандарта «Gooddelivery» Лондонской ассоциации рынка мерных слитков (LBMA), хранимый в качестве финансового актива на счетах центрального банка.
303.	Төлөм багыты (Purpose Payment) of	Назначение платежа (Purpose Payment) of	Төлөмдү алуучу үчүн төлөмдүн максаты тууралуу маалымат камтылган төлөм документинин реквизити.	Реквизит платежного документа, который содержит информацию о цели платежа для получателя платежа.
304.	Нак акча каражаттары (Cash resources)	Наличные денежные средства (Cash resources)	Банкнот жана монета түрүндөгү чет өлкө валютасы жана улуттук валюта белгилери.	Денежные знаки в виде банкнот и монет в иностранной и национальной валютах.
305.	Кыргыз Республикасынын улуттук төлөм картасы (National payment card)	Национальная платежная карта Кыргызской Республики (National payment card)	Улуттук төлөм системасынын оператору менен тиешелүү келишим түзгөн кайсы болбосун эмитент – Кыргыз Республикасынын резиденти тарабынан чыгарылган «Элкарт» системасынын картты.	Карта системы «Элкарт», выпускаемая любым эмитентом – резидентом Кыргызской Республики, заключившим соответствующий договор с оператором национальной платежной системы.

306.	Көз карандысыз адис-баалочу (Independent appraiser)	Независимый специалист-оценщик (Independent appraiser)	Баалоо ишин жүргүзүүгө квалификациялык сертификатка ээ жеке адам же мыйзамдарда белгиленген көз карандысыздык талаптарына ылайык келген баалоочу уюм	Физическое лицо, имеющее квалификационный сертификат на осуществление оценочной деятельности или оценочная организация, соответствующие требованиям независимости, установленным законодательством.
307.	Милдеттенмелерин талапка ылайыксыз аткаруу (Improper fulfillment of obligations)	Ненадлежащее выполнение обязательств (Improper fulfillment of obligations)	Тараптар ортосунда түзүлгөн келишимдердин мөөнөттөрүнүн жана шарттарынын бузулушу.	Нарушение сроков и условий договоров, заключенных между сторонами.
308.	Идентификацияланбаган электрондук капчык (Unidentified e-purse)	Неидентифицированный электронный кошелек (Unidentified e-purse)	Жеке адам тарабынан ачык оферттин негизинде жана Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларында белгиленген чектөөлөрдүн алкагында, Кыргыз Республикасынын аймагында иш алып барган эмитенттин талаптарына ылайык, электрондук түзүлүштөрдүн (мобилдик телефондор, смартфондор жана башка электрондук түзүлүштөр) жардамы менен обочодон/аралыктан ачылуучу электрондук капчык.	Электронный кошелек, открываемый физическим лицом удаленно/дистанционно с помощью электронных устройств (мобильные телефоны, смартфоны и другие электронные устройства) на основании публичной оферты и в соответствии с требованиями эмитента, действующий на территории Кыргызской Республики в рамках ограничений, установленных в нормативных правовых актах Национального банка.
309.	Классификацияланбаган кредиттер (Non-classified loans)	Неклассифицируемые кредиты (Non-classified loans)	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жөнгө салуучу талаптарынын көз карашынан алганда классификацияланбаган кредиттерге төмөнкүлөр кирет: 1) Нормалдуу кредиттер-бул, кардардын өз милдеттенмелеринин аткарылышын камсыз кылуу үчүн жетиштүү болгон акча каражаттарынын зарыл агымын, ошондой эле эң аз дегенде активдин суммасынын 120 пайызындагы, төмөнкүлөрдөн турган күрөө менен (заклад түрүндө) камсыздалган активдер тартылган кредиттер: - кыска мөөнөттүү мамлекеттик казына векселдери; - ошол банктагы депозиттик эсепте турган каражаттар; - белгиленген минималдуу талаптар сакталган шартта, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, листингдин эң жогорку жана андан кийинки категориялар боюнча Кыргыз Республикасынын фондулук биржаларынын листингинде камтылган башка баалуу кагаздар. 2) Канааттандыраарлык кредиттер – бул, ошол учурга карата кредиттик тобокелдиктин келип чыгышы аны менен байланыштуу болбогон кредиттер. Эгерде, карыз алуучунун финансылык абалы алгылыктуу болуп,	К неклассифицируемым кредитам с точки зрения регулятивных требований Национального банка Кыргызской Республики относятся: 1) Нормальные кредиты – это те кредиты, по которым генерируется необходимый поток денежных средств, достаточный для обеспечения выполнения клиентом своих обязательств, а также активы, обеспеченные, как минимум, на 120% от суммы актива залогом (в виде залога), состоящим из: - краткосрочных государственных казначейских векселей; - средств, находящихся на депозитном счете в этом банке; - других ценных бумаг, включенных в листинги фондовых бирж Кыргызской Республики по наивысшей и следующей за наивысшей категорией листинга в соответствии с законодательством Кыргызской Республики, при условии соблюдения установленных минимальных требований. 2) Удовлетворительные кредиты – это кредиты, с которыми по состоянию на текущий момент не связано возникновение кредитного риска. Кредиты считаются удовлетворительными, если финансовое состояние заемщика хорошее, погашение задолженности производится своевременно, заемщик является платежеспособным, никогда не допускал задержек в

			<p>алынган карыздардын орду өз учурунда жабылган болсо, карыз алуучу төлөөгө жөндөмдүү болуу менен кредиттер жана пайыздар боюнча банкка төлөнүүчү төлөмдөрдүн кармалып калышына жол бербесе, ошондой эле кредиттерди кайтарып берүүнүн ишенимдүү гарантиясына ээ болсо, мындай шартта алынган кредиттер канааттандыраарлык болуп эсептелет, мында гаранттын финансылык абалы канааттандыраарлык болууга тийиш же төмөнкү формадагы кредиттин суммасы күрөөгө коюлушу зарыл:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ошол банктагы депозит (б.а. ал кредит боюнча карызга чегерүү үчүн пайдаланылышы мүмкүн), - мамлекеттик милдеттенмелер, - башка жогорку ликвиддүү активдер. <p>3) Байкоого алынган кредиттер – бул, классификациялоо учуруна карата канааттандыраарлык болуп саналган, бирок начарлоо тенденциясы байкалган кредиттер.</p>	<p>платежах банку по кредитам и процентам, а также, если имеет надежные гарантии возврата кредитов, при этом финансовое состояние гаранта должно быть удовлетворительным, или имеется залог на сумму кредита в форме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - депозита в этом банке (то есть он может быть использован для зачета задолженности по кредиту), - государственных обязательств, - других высоколиквидных активов. <p>3) Кредиты под наблюдением – это кредиты, которые по состоянию на момент классификации являются удовлетворительными, но в них уже замечаются тенденции к ухудшению.</p>
310.	Банктын пайыздык эмес кирешелери (Bank's non-interest income)	Непроцентные доходы банка (Bank's non-interest income)	<p>Бул, банк тарабынан кредиттерди берүү жана карыздык баалуу кагаздарга салым салууга байланышпаган операциялардан алынган, ошондой эле чет өлкө валютасы менен алмашуу операцияларынан, сунушталган кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдөн, комиссиялык акылардан банк тарабынан алынган кирешелер жана башка кирешелер.</p>	<p>Непроцентные доходы банка – доходы, полученные банком от операций, не связанных с выдачей кредитов и вложениями в долговые ценные бумаги, а полученные банком от обменных операций с иностранной валютой, плата за услуги, комиссионные и другие доходы.</p>
311.	Конвертацияланбаган валюта (Non-convertible currency)	Неконвертируемые валюты (Non-convertible currency)	<p>Валюталарын башка валюталарга алмашуу боюнча операцияларга тыюу салынган өлкөлөрдүн валюталары</p>	<p>Валюты стран, в которых применяются запреты на операции по обмену их валюты на другие валюты.</p>
312.	Камсыздалбаган кредиттер (Unsecured credits)	Необеспеченные кредиты (Unsecured credits)	<p>Тиешелүү талаптарга ылайык күрөө түрүндөгү камсыздоого ээ болбогон кредиттер.</p>	<p>Кредиты, не имеющие обеспечения в виде залога, соответствующего требованиям.</p>
313.	Резидент эмес (Non-resident)	Нерезидент (Non-resident)	<p>Резидент болуп саналбаган жактар</p>	<p>Лица, не являющиеся резидентами</p>
314.	Финансылык эмес корпоративдик сектор (Non-financial Corporate Sector)	Нефинансовый корпоративный сектор (Non-financial Corporate Sector)	<p>Пайда көрүү же өз ээлери үчүн финансылык пайда алып келүү максатында, товар өндүрүүдөн же финансылык эмес кызматтарды сунуштоодон негизги иш максаты көрүнгөн юридикалык жактар.</p>	<p>Юридические лица, основная деятельность которых заключается в производстве товаров или нефинансовых услуг с целью получения прибыли или иной финансовой выгоды для своих владельцев.</p>
315.	Номиналдык эмгек акы (Nominal wages)	Номинальная заработная плата (Nominal wages)	<p>Эсептөө ведомостунда же башка документтерде белгиленген, чагылдырылган, акчалай туюндурулган, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр баасы жана кызматкердин акчалай чыгашаларына байланыштуу</p>	<p>Установленная, зафиксированная в расчетной ведомости или в иных документах величина заработной платы в денежном выражении, характеризующая уровень оплаты труда вне связи с ценами на товары и услуги и денежными расходами</p>

			болбогон эмгекке төлөө денгээлин мүнөздөгөн эмгек акынын өлчөмү. Номиналдык эмгек акыга караганда, айкын эмгек акыда акчанын сатып алуу жөндөмдүүлүгү эске алынат.	работника. В отличие от номинальной реальная заработная плата учитывает покупательную способность денег.
316.	Номиналдык пайыздык чен (Nominal interest rate)	Номинальная процентная ставка (Nominal interest rate)	Инфляцияны эске алуусуз эсептелинген пайыздык чен.	Ставка процента, исчисленная без учета инфляции.
317.	Номиналдык нарк (Nominal price)	Номинальная стоимость (Nominal price)	<p>1) Карызгер кредиторго кайсыл болбосун убакытта төлөп берүүгө тийиш болгон сумма. Бул нарк адатта карызгер менен кредитор ортосундагы контракттын шарттарында аныкталат. Ал аны түзүүдө талаптардын/милдеттенмелердин наркын жана операциялар (мисалы, негизги сумманын ордун жабуу), нарктык баа берүүнүн өзгөрүүсү (рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн тышкары, алмашуу курсунун жана нарктык баа берүүнүн өзгөрүүсүн кошо алганда) жана кандай болбосун башка өзгөрүүлөр (мисалы, эсептен алып салуулар) сыяктуу кандай болбосун келечекте орун алышы мүмкүн болгон экономикалык агымдарды чагылдырат;</p> <p>2) Карыз алуучу кредиторго кайсыл болбосун убакытта берүүгө тийиш болгон сумма; бул сумманын өлчөмү көпчүлүк учурда дебитор менен кредитор ортосундагы контракт шарттарына ылайык аныкталат. Карыздык инструменттин номиналдык наркы карыз келип чыккан учурдагы анын наркын, ошондой эле операциялар (мисалы, карыздын негизги суммасын төлөө), кайра баалоого байланыштуу өзгөрүүлөр (рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн көз карандысыз) ж.б. өзгөрүүлөр сыяктуу орун алган кандай болбосун экономикалык агымдарды чагылдырат.</p> <p>Концептуалдуу көз караштан алганда, карыздык инструменттин номиналдык наркы ошол инструмент боюнча колдонулуп жаткан келишимдик чен (чендер) боюнча пайыздардын жана негизги суммалардын келечекте төлөнүшүн дисконттоо аркылуу эсептелиниши мүмкүн. Акыркысы катталган же өзгөрүлмөлүү болушу ыктымал. Баанын баштапкы мааниси, адатта акча белгилеринде, баалуу кагаздарда көрсөтүлүүчү нарктын так өлчөмү.</p>	<p>1) Сумма, которую должник должен кредитору на какой-либо момент времени. Эта стоимость обычно определяется условиями контракта между должником и кредитором. Она отражает стоимость требования/обязательства при его создании и любые последующие экономические потоки, такие как операции (например, погашение основной суммы), изменения стоимостной оценки (включая изменения обменного курса и другие изменения стоимостной оценки, кроме изменений рыночной цены) и любые другие изменения (например, списания);</p> <p>2) Сумма, которую в любой момент времени заемщик должен кредитору; величина этой суммы чаще всего определяется исходя из условий контракта между дебитором и кредитором. Номинальная стоимость долгового инструмента отражает стоимость долга на момент его возникновения, а также любые имевшие место экономические потоки, такие как операции (например погашение основной суммы долга), изменения в связи с переоценкой (не зависящие от изменений его рыночной цены) и другие изменения.</p> <p>С концептуальной точки зрения, номинальная стоимость долгового инструмента может быть рассчитана путем дисконтирования будущих выплат процентов и основной суммы по существующей договорной ставке (ставкам) процента по данному инструменту; последняя может быть фиксированной или переменной. Исходное значение цены, нарицательная величина стоимости денег и ценных бумаг, обычно указываемая на денежных знаках, ценных бумагах.</p>

318.	Номиналдык натыйжалуу алмашуу курсу (НЭАК) (Nominal effective exchange rate (NEER))	Номинальный эффективный обменный курс (НЭОК) (Nominal effective exchange rate (NEER))	Өлкөнүн тышкы соода жүгүртүүсүндөгү алардын салыштырма салмагына ылайык, кароого алынып жаткан өлкөлөр тобуна кирген негизги өнөктөш өлкөлөрдүн валюталарынын номиналдык эки тараптуу алмашуу курсунун индекстеринин орточо алынган мааниси (НЭАК).	Средневзвешенное значение индексов номинальных двусторонних обменных курсов валют основных стран-партнеров, вошедших в рассматриваемую группу стран в соответствии с их удельным весом во внешнеторговом обороте страны (НЭОК).
319.	Нормалдуу бөлүштүрүү (Normal distribution)	Нормальное распределение (Normal distribution)	Күтүүсүз келип чыккан көрсөткүчтөрдү (мисалы, валюта курсунун өзгөрүүсү) бөлүштүрүү ыктымалдыгынын графикалык чагылдырылышы.	Графическая иллюстрация вероятностного распределения случайной величины (например, изменение курсов валют).
320.	Милдеттүү камдык талаптардын нормалары (ченемдери) (Standard of required reserves)	Норма обязательных резервных требований (норма ОРТ) (Standard of required reserves)	Коммерциялык банктар борбордук банкта сактоого милдеттүү болгон акчалай камдардын суммасынын коммерциялык банктын милдеттенмелеринин жалпы көлөмүнө (же банк тарабынан тартылган акча каражаттарынын суммасына) карата катышы. Милдеттүү камдардын нормасы борбордук банк тарабынан белгиленип, коммерциялык банктын кардарлар алдындагы милдеттенмесин ишенимдүү аткаруусун камсыз кылган анын гарантиялык фондусунун өлчөмүн аныктайт. Бул норма бир эле учурда борбордук банк тарабынан акча топтомдорунун, банктык кредиттин көлөмдөрүн жана ликвиддүүлүккө талапты жөнгө салуу инструменти катары колдонулат.	Отношение суммы обязательных денежных резервов, которые коммерческие банки обязаны хранить в центральном банке, к общему объему обязательств коммерческого банка (или к сумме денежных средств, привлеченных банком). Норма обязательных резервов устанавливается центральным банком и определяет величину гарантийного фонда коммерческого банка, обеспечивающего надежное выполнение его обязательств перед клиентами. Одновременно такая норма используется центральным банком как инструмент регулирования объема денежных агрегатов, банковского кредита и спроса на ликвидность.
321.	Ностро эсептери (Nostro account)	Ностро счета (Nostro account)	Банктын башка банк-корреспонденттерде ачылган ностро эсептери.	Счета ностро, счета данного банка, открытые в других банках-корреспондентах.
322.	Нота, Улуттук банктын нотасы (Note, Notes of NBKR)	Нота, Ноты НБКР (Note, Notes of NBKR)	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын мамлекеттик кыска мөөнөттүү дисконттук баалуу кагаздары. Бул, Улуттук банк тарабынан кагаз эмес формада чыгарылган жана жүгүртүүдөгү акча массасын жөнгө салуу үчүн каралган акча-кредит саясатынын инструменти катары колдонулган мамлекеттик кыска мөөнөттүү баалуу кагаздар.	Государственные краткосрочные дисконтные ценные бумаги Национального банка Кыргызской Республики Ноты НБКР - это государственные краткосрочные ценные бумаги, которые выпускаются НБКР в безбумажной форме и используются в качестве инструмента денежно-кредитной политики, предназначенного для регулирования денежной массы в обращении.
323.	Нумизматикалык баалуулуктар (Numismatic values)	Нумизматические ценности (Numismatic values)	Улуттук валютанын эстелик банкноттору жана коллекциялык монеталары, улуттук валютанын блок-барактарындагы кесилбеген банкноттору, «анциркулейтед» сапатындагы жүгүртүүдөгү монеталар, улуттук валютанын акрил блоктордогу банкноттору.	Памятные банкноты и коллекционные монеты национальной валюты, неразрезанные банкноты национальной валюты в блок-листах, циркуляционные монеты качества «анциркулейтед», банкноты национальной валюты в акриловых блоках.
324.	Документтин бүтүндүгүн камсыз кылуу	Обеспечение целостности документа	Төлөм документин кошо алганда, документти санкциясыз же кокустан өзгөртүлүшүнө жол бербөө.	Невозможность несанкционированного либо случайного изменения документа, включая платежный документ.

	(Maintenance of integrity of the document)	(Maintenance of integrity of the document)		
325.	Камсыздалган актив (Secured asset)	Обеспеченный актив (Secured asset)	Карызгердин иш процессине тартылган тиешелүү акча агымы, ошондой эле экинчи каражат алуу булактары менен (күрөө, кепилдик, банктык гарантия) камсыздалган актив.	Актив, обеспеченный соответствующими денежными потоками, которые генерируются в процессе деятельности должника, а также вторичными источниками (залог, поручительство, банковская гарантия).
326.	Камсыздалган кредиттер (Collateral credit)	Обеспеченные кредиты (Collateral credit)	Тиешелүү талаптарга жооп берген күрөө түрүндө камсыздоого ээ кредиттер.	Кредиты, имеющие обеспечение в виде залога, соответствующего требованиям.
327.	Валютанын нарксыздашы (Depreciation of currency)	Обесценение валюты (Depreciation of currency)	Өзгөрүлмөлүү валюта курсу ыргагында улуттук валютанын наркынын башка валюталарга карата төмөндөшү.	Снижение стоимости национальной валюты по отношению к другим валютам при режиме плавающего валютного курса.
328.	Облигация (Bond)	Облигация (Bond)	Өкмөттүн же фирманын карыздык милдеттенмесин түшүндүргөн, карыздын жана белгилүү бир убакыт ичинде акчанын, утуштун белгилүү бир суммасын дайыма төлөп туруу формасында пайыздык төлөмдөрдүн номиналдык наркынын ээсине кайтарылып берилишин гарантиялаган баалуу кагаз.	Ценная бумага, представляющая собой долговое обязательство правительства или фирмы и гарантирующая владельцу возврат номинальной стоимости долга и процентных платежей в течение определенного времени в форме регулярных выплат определенной суммы денег, выигрышей или другими способами.
329.	Активдер менен алмашуу (Exchange of assets)	Обмен активами (Exchange of assets)	Активдерди башка активдердин ордуна же реалдуу акча каражаттарына сатып алуу, же болбосо банктар ортосунда нак (нак акча каражатынын ордуна нак эмес акча каражатын сунуштоо) же нак эмес (нак эмес акча каражатынын ордуна нак акча каражатын сунуштоо) акчага айландыруу боюнча жүргүзүлгөн операциялар.	Приобретение активов в обмен на другие активы либо на реальные денежные средства, либо операции по обналичиванию (предоставление безналичных денежных средств в обмен на наличные) или обезличиванию (предоставление наличных денежных средств в обмен на безналичные), совершаемая между банками.
330.	Алмашуу курсу (Rate of exchange)	Обменный курс (Rate of exchange)	Бир валютанын башка валютада туюндурулган баасы.	Цена одной валюты, выраженная в другой валюте.
331.	Алмашуу бюросу (Foreign Exchange Bureau)	Обменные бюро (Foreign Exchange Bureau)	Чекене рынокто чет өлкө валютасын сатып алып жана саткан институционалдык бирдик.	Институциональные единицы, которые покупают и продают иностранную валюту на розничном рынке.
332.	Валютаны акчага айландыруу (Conversion into cash of currency)	Обналичивание валюты (Conversion into cash of currency)	Нак эмес валюталарды нак валютага алмашуу операциялары.	Операция по обмену безналичной валюты на наличную валюту.
333.	Төлөмдү иштеп чыгуу (Data handling / processing)	Обработка платежа (Data handling / processing)	Эсептешүүнү жүргүзүү жана аны аяктоо максатында, төлөм жөнүндө маалыматты алуу, топтоо, салыштырып текшерүү, корректировка жана кайра жөнөтүү боюнча ырааттуу иш-аракеттер.	Последовательность действий по получению, сбору, сверке, корректировке и пересылке информации о платеже, в целях проведения и завершения расчета.
334.	Кайтарым своп-операциялар	Обратные своп-операции	Чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын, келечекте белгилүү бир күнү алдын ала макулдашылган шарттарда, негизги сумманы жана чегерилген пайыздарды кайрадан	Операции по обмену денежных средств в иностранной валюте на эквивалентную сумму в национальной валюте с обязательством обратного обмена основных сумм и

	(Reverse swap operations)	(Reverse swap operations)	алмашуу милдеттенмеси менен улуттук валютадагы эквиваленттүү суммага алмашуу операциясы.	начисленных процентов по заранее оговоренным условиям в определенную дату в будущем.
335.	Мамлекеттик баалуу кагаздарды кайтара сатып алуу (Backward redemption of government securities)	Обратный выкуп государственных ценных бумаг (Backward redemption of government securities)	Эмитенттин жүгүртүүдө турган мамлекеттик баалуу кагаздарды сатып алуу боюнча операциясы.	Операция по покупке эмитентом государственных ценных бумаг, находящихся в обращении.
336.	Карызды тейлөө (Debt Service)	Обслуживание долга (Debt Service)	Кредитор менен макулдашылган төлөм графигине ылайык, карыздын негизги суммасынын бөлүгүн жана пайыздарды мезгил-мезгили менен суммардык төлөөнү жүзөгө ашыруу.	Осуществление периодических суммарных выплат процентов и части основной суммы долга в соответствии с согласованным с кредитором графиком платежей.
337.	Жалпы тышкы карыз (Total External Debt)	Общий внешний долг (Total External Debt)	Фирмалар ортосундагы карызды эске албаганда, экономиканын бардык секторлорунда кредиттер жана насыялар (займдар) боюнча айкын милдеттенмелердин орду жабылбаган калдыгы.	Остаток непогашенных фактических обязательств по кредитам и займам всех секторов экономики за исключением межфирменной задолженности.
338.	Овернайт репо (Overnight repo)	Овернайт репо (Overnight repo)	Кийинки күнү аларды баштапкы сатуучуга кайра сатуу менен баалуу кагаздарды сатып алуу келишими; көпчүлүк учурда бул, банктар аралык операцияларга тиешелүү.	Соглашение о покупке ценных бумаг с последующей перепродажей их первоначальному продавцу в начале следующего дня; обычно речь идет о межбанковских операциях.
339.	Күтүлүп жаткан кирешелүүлүк (Expected Return)	Ожидаемая доходность (Expected Return)	Инвестор кароого алынган мезгил ичинде алууну болжолдоп жаткан активдердин (активдер портфелинин) кирешелүүлүгүнүн мааниси.	Значение доходности активов (портфеля активов), которое инвестор предполагает получить за рассматриваемый период.
340.	Онлайн (Online)	Онлайн (Online)	Айкын убакыт ыргагында иш алып баруу, мисалы, терминалдын же банкоматтын транзакцияларды жүзөгө ашыруу учурунда төлөм системасынын/эмитенттин маалыматынан пайдалана алуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуусу.	Работа в режиме реального времени, например, работа терминала или банкомата в режиме, обеспечивающем доступ к базе данных эмитента/платежной системы во время осуществления транзакции.
341.	Банктарды кайра каржылоо (кредиттөө) операциялары (Refinancing operations of banks)	Операции рефинансирования банков (Refinancing operations of banks)	Акча-кредит саясатынын инструменти, ал акча-массасына тике таасир этет жана финансылык каражаттардын тартыштыгы келип чыккан шартта, аларга кредит берүү аркылуу коммерциялык банктардын камдарынын деңгээлин корректировкалоо үчүн Улуттук банк тарабынан колдонулат.	Инструмент денежно-кредитной политики, оказывающий прямое воздействие на денежную массу и используемый Национальным банком для корректировки уровня резервов коммерческих банков в случае возникновения дефицита финансовых средств посредством предоставления им кредитов.
342.	Ачык рыноктогу операциялар (Open market Operations)	Операции на открытом рынке (Open market Operations)	Мамлекеттик баалуу кагаздарды сатып алуу-сатуу аркылуу банк тутумунун ликвиддүүлүгүн жөнгө салуу үчүн колдонулган акча-кредит саясатынын инструменти. Борбордук банктын демилгеси боюнча ишке ашырылат.	Инструмент денежно-кредитной политики, используемый для регулирования ликвидности банковской системы путем покупки-продажи государственных ценных бумаг. Проводятся по инициативе центрального банка.

343.	Мамлекеттик башкаруу органдары (Public Authorities)	Органы государственного управления (Public Authorities)	Эрежедегидей эле, өлкөнүн конституциясына ылайык түзүлгөн жана тигил же бул аймактын чегинде жайгашкан башка институционалдык бирдиктерге да таркатылуучу мыйзамдык, соттук же аткаруу бийлигине ээ юридикалык субъекттер.	Юридические субъекты, как правило, образованные согласно конституции страны и обладающие законодательной, судебной или исполнительной властью, которая распространяется на другие институциональные единицы, расположенные в пределах той или иной территории.
344.	Опцион (Option)	Опцион (Option)	Потенциалдуу сатып алуучу же потенциалдуу сатуучу ал боюнча келишимде аныкталган, алдын ала макулдашылган баа боюнча келечекте же белгилүү бир убакыт аралыгында активди (товарды, баалуу кагазды) сатып алууну же сатууну ишке ашыруу укугуна (бирок милдеттенмеге эмес) ээ болгон келишим.	Договор, по которому потенциальный покупатель или потенциальный продавец получает право, но не обязательство, совершить покупку или продажу актива (товара, ценной бумаги) по заранее оговорённой цене в определённый договором момент в будущем или на протяжении определённого отрезка времени.
345.	Төлөөгө чейинки убакыт аралыгы (Remaining (Residual) Maturity)	Остаточный срок до погашения (Remaining (Residual) Maturity)	Карызды төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейинки убакыт аралыгы. Орду жабылбаган кыска мөөнөттүк тышкы карыз өлчөмүн (баштапкы төлөө мөөнөтү боюнча) жана жакынкы жылдар ичинде төлөнүүгө тийиш болгон, орду жабылбаган узак мөөнөттүк тышкы карыздын өлчөмүн (баштапкы төлөө мөөнөтү боюнча) кошуу аркылуу, кыска мөөнөттүк орду жабылбаган тышкы карызды төлөөгө чейинки калган мөөнөт боюнча эсептөө сунуш кылынат.	Период времени до наступления срока выплаты долга. Рекомендуется измерять краткосрочный непогашенный внешний долг по остаточному сроку до погашения путем сложения величины непогашенного краткосрочного внешнего долга (по первоначальному сроку погашения) и величины непогашенного долгосрочного внешнего долга (по первоначальному сроку погашения), подлежащего погашению в течение ближайшего года.
346.	Ачык валюта позициясы (Open currency position)	Открытая валютная позиция (Open currency position)	Белгилүү бир күнгө карата тиешелүү валюталардагы активдердин жана милдеттенмелердин бирдей эместиги. Ачык валюта позициясы кыска жана узун болушу мүмкүн. Кыска валюта позициясы милдеттенмелердин белгилүү бир күнгө карата тиешелүү валюталардагы талаптардан артып кетишин, ал эми узун валюта позициясы – талаптардын белгилүү бир күнгө карата тиешелүү валюталардагы милдеттенмелерден артып кетишин билдирет.	Неравенство активов и обязательств в соответствующих валютах на определенную дату. Открытая валютная позиция может быть короткой и длинной. Короткая валютная позиция представляет собой превышение обязательств над требованиями в соответствующих валютах на определенную дату, а длинная валютная позиция – превышение требований над обязательствами в соответствующих валютах на определенную дату.
347.	Электрондук цифралык кол тамга (Public key)	Открытый ключ электронной цифровой подписи (Public key)	Электрондук цифралык кол тамганы текшерүү үчүн каралган, жалпы пайдалануу мүмкүнчүлүгү берилген ырааттуу белгилер.	Общедоступная последовательность символов, предназначенная для проверки электронной цифровой подписи.
348.	Банк эсебин ачуусуз акча которууну жөнөтүүчү (Transmitter of remittance without opening of bank account)	Отправитель денежного перевода без открытия банковского счета (Transmitter of remittance without opening of bank account)	Жөнөтүүчү тарабынан көрсөтүлгөн алуучунун пайдасына акча каражаттарды жөнөтүү үчүн банкка нак акча каражаттарын өткөрүп берүү аркылуу банктык эсепти ачуусуз акча которууну жөнөтүүнү демилгелеген жеке адам.	Физическое лицо, инициирующее отправку денежного перевода без открытия банковского счета путем передачи наличных денежных средств банку для их отправки в пользу указанного отправителем получателя денежных средств.

		opening of bank account)		
349.	Баа берүү (Evaluation)	Оценка (Evaluation)	Баалоочу (баалоочу уюм) тарабынан мыйзамдарга ылайык, белгилүү бир күнгө карата абал боюнча объекттин мүмкүн болгон наркын аныктоо (эсептөө) процесси.	Процесс определения (расчета) возможной стоимости объекта оценки по состоянию на конкретную дату, проводимый оценщиком (оценочной организацией) в соответствии с законодательством.
350.	Расмий валюталык камдар (Official foreign exchange reserves)	Официальные валютные резервы (Official foreign exchange reserves)	Борбордук банктын контролдугунда турган активдер, алар төлөм теңдеминин тартыштыгын каржылоо жана алмашуу курсуна жана/же башка максаттарга таасир этүү үчүн валюта рыногунда интервенцияларды жүргүзүү аркылуу ошол тартыштык өлчөмүнө кыйыр таасир этүү үчүн колдонулушу мүмкүн.	Активы, которые находятся под контролем центрального банка и могут быть использованы для финансирования дефицита платежного баланса, косвенного воздействия на размеры этого дефицита с помощью интервенций на валютных рынках в целях воздействия на обменный курс и/или для других целей.
351.	Кыргыз Республикасында чет өлкө валюталарынын расмий курстары (Official exchange rates in Kyrgyz Republic)	Официальные курсы иностранных валют в Кыргызской Республике (Official exchange rates in Kyrgyz Republic)	Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы (сом) бирдигинде туондурулган чет өлкө валюталарынын акча бирдиктеринин баасын чагылдырат, ал Улуттук банктын ошол курс боюнча чет өлкө валюталарын сатып алуу/сатуу милдеттенмелерисиз, эсепке алууда жана эсептешүүлөрдө колдонуу максатында Улуттук банк тарабынан аныкталат.	Отражают цены денежных единиц иностранных валют, выраженные в единицах национальной валюты Кыргызской Республики (сом), определяемые Национальным банком для целей использования в учете и расчетах без обязательства Национального банка покупать/продавать иностранные валюты по этим курсам.
352.	Офф-лайн (Offline)	Офф-лайн (Offline)	Автономдуу иш ыргагында иштөө, мисалы, терминалдын же банкоматтын транзакцияларды өткөрүү үчүн эмитенттин/төлөм системасынын маалымат базасына кайрылуусуз иштөөсү/	Работа в автономном режиме, например, режим работы терминала или банкомата, при котором он не обращается к базе данных эмитента\платежной системы для проведения транзакции.
353.	Офф-лайн лимити (Offline limits)	Офф-лайн лимит (Offline limits)	Транзакциялардын максималдуу өлчөмү, андан төмөн болгон учурда, карт менен операция авторизациялык суроо-талапсыз off-line режиминде жүзөгө ашырылат.	Максимальная величина транзакции, ниже которой операция с картой осуществляется без авторизационного запроса в режиме off-line.
354.	Төлөмдөр кезеги (Queue of payments)	Очередь платежей (Queue of payments)	Жыйынтыктоочу эсептешүүнү жүзөгө ашыруу үчүн катышуучу-төлөөчүнүн Кыргыз Республикасынын Улуттук банкында ачылган эсебинде каражат жетишсиз болгондуктан, анын төлөмдөрү артыкчылыктарды эске алуу менен FIFO принциби боюнча кезекке тургузулат.	Ситуация, при которой на счете участника-плательщика, открытом в Национальном банке Кыргызской Республики, недостаточно средств для осуществления окончательного расчета, и платежи участника-плательщика устанавливаются в очередь по принципу FIFO с учетом присвоенных приоритетов.
355.	Клирингдик төлөмдөр топтому (Batch of clearing payments)	Пакет клиринговых платежей (Batch of clearing payments)	Бир же бир нече жалпы реквизиттер боюнча топтолгон жана иштеп чыгуу үчүн клиринг системасына жөнөтүлгөн төлөмдөр же билдирүүлөр жыйындысы (топтому).	Совокупность (пакет) платежей или сообщений, сгруппированных по одному или нескольким общим реквизитам, и направленных для обработки в клиринговую систему.
356.	Эстелик банкноттор	Памятные банкноты	Маданий-агартуу максатында чектелген тираж менен чыгарылган улуттук валютадагы акча белгилери, алар андан ары кайра чыгарылбайт.	Денежные знаки национальной валюты, выпускаемые в культурно-просветительских целях, ограниченным тиражом, без последующей допечатки.

	(Commemorative coins)	(Commemorative coins)		
357.	Мамлекеттик баалуу кагаздар аукционунун шарттары (параметрлери) (Parameters of auction government securities)	Параметры аукциона государственных ценных бумаг (Parameters of auction government securities)	Мамлекеттик баалуу кагаздар аукциону боюнча маалымат, анда аукцион өткөрүлүүчү күн, сатыкка коюлган мамлекеттик баалуу кагаздардын көлөмү, эмиссия номери жана ал ишке ашырылган күн, ошондой эле мамлекеттик баалуу кагаздар төлөнгөн күн камтылууга тийиш.	Информация об аукционе государственных ценных бумаг, содержащая дату проведения аукциона, выставаемый на продажу объем государственных ценных бумаг, номер и дату эмиссии, а также дату погашения государственных ценных бумаг.
358.	Париж клубу (Paris Club)	Парижский клуб (Paris Club)	Өкмөттөр-кредиторлордун расмий эмес тобу. Бул топ 1956-жылдан бери карыздарды эки тараптуу негизде кайра тариздетүү үчүн Парижде туруктуу негизде жолугушуп турат. Мында Франциянын Казыналыгы катчылыктын милдетин аткарат. Кредиторлор карызды тейлөөдө кыйынчылыкка дуушар болуп жаткан өлкөлөргө сунушталган эл аралык колдоонун алкагында жана ЭВФ тарабынан колдоого алынган турукташтыруу программасына ылайык, карыз алуучу өлкөнүн карыздарын кайра тариздөө үчүн жолугушуп турушат. Париж клубу туруктуу мүчөлөргө ээ эмес жана анын кеңешмелерине аталган клубдун иш тажрыйбасына жана тартибине макул болгон бардык расмий кредиторлор катыша алышат. ОЭСРге мүчө мамлекеттер анын негизги кредиторлорунан болуп саналат, бирок карыз алуучу өлкө менен мамиле түзгөн башка кредиторлор да жолугушууларга катыша алышат.	Неофициальная группа правительств-кредиторов, которые начиная с 1956 года регулярно встречаются в Париже для реоформления долга на двусторонней основе; функции секретариата выполняет Казначейство Франции. Кредиторы встречаются со страной-заемщиком для реоформления ее долговых обязательств в рамках международной поддержки, предоставляемой странам, испытывающим затруднения с обслуживанием долга и осуществляющим поддерживаемую МВФ стабилизационную программу. Парижский клуб не имеет постоянных членов, и в его совещаниях могут участвовать все официальные кредиторы, которые согласны с его практикой и порядком работы. Основными кредиторами являются, главным образом, государства-члены ОЭСР, но во встречах принимают участие и другие кредиторы, имеющие отношение к соответствующей стране-заемщику.
359.	Сатып алуу жөндөмдүүлүк паритети (Purchasing power parity)	Паритет покупательской способности (Purchasing power parity)	Бул, эки же бир нече акча бирдиктеринин, ар кайсы өлкөлөрдүн валюталарынын катышы, ал товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн белгилүү бир тобуна карата алардын сатып алуу жөндөмдүүлүгү боюнча белгиленет. Сатып алуу жөндөмдүүлүк паритети товарлардын белгилүү бир тобу боюнча белгиленген жеке жана бардык коомдук продукт боюнча белгиленген жалпы болушу мүмкүн. Мисалы, керектөө товарларынын бир эле топтому, айталык керектөө куржуну 1500 сом жана 50 АКШ доллары турат дейлик, анда сатып алуу жөндөмдүүлүк паритети $1\ 500 : 50 = 1$ доллар үчүн 30 сомду түзөт.	Соотношение двух или нескольких денежных единиц, валют разных стран, устанавливаемое по их покупательной способности применительно к определенному набору товаров и услуг. Паритет покупательной способности может быть частным, устанавливаемым по определенной группе товаров, и общим, устанавливаемым по всему общественному продукту. Например, если один и тот же набор потребительских товаров, скажем потребительская корзина, стоит 1 500 сомов и 50 долл. США, то паритет покупательной способности составляет $1\ 500 : 50 = 30$ сомов на 1 долл.
360.	Пароль (Password)	Пароль (Password)	Пайдалануучунун ыйгарым укуктарын тастыктоо үчүн дайындалган купуя белгилердин топтому.	Секретный набор символов, предназначенный для подтверждения полномочий пользователя.

361.	Пассив (Liabilities)	Пассив (Liabilities)	(Латын тилинен passivus – жигерсиз) - 1) Ишкананын карыздарынын жана милдеттенмелеринин жыйындысы (активге карама-каршы); 2) Бухгалтердик баланстын бөлүгү, адатта ишкананын каражаттарынын келип чыгуу булактары, анын каржылоо мүмкүнчүлүгүн түшүндүргөн, тиешелүүлүгүнө жана багытына жараша топтоштурулган оң тарабы (өздүк камдар, башка мекемелердин насыялары (займдары)); 3) Чыгашалардын түшүүлөрдөн артышы.	(От лат. passivus – недейтельный) – 1) Совокупность долгов и обязательств предприятия (в противоположность активу); 2) Часть бухгалтерского баланса, обычно правая сторона, обозначающая источники образования средств предприятия, его финансирования, сгруппированные по их принадлежности и назначению (собственные резервы, займы других учреждений); 3) Превышение расходов над поступлениями.
362.	Пенсиялык фондулар (Pension Funds)	Пенсионные фонды (Pension Funds)	Жарандардын өз эрки боюнча пенсиялык камсыздальшы үчүн түзүлгөн, өз алдынча, мамлекеттик эмес институционалдык бирдиктер. Мамлекеттик эмес пенсиялык фондулар мамлекеттик пенсиялык камсыз кылуу системасынан көз карандысыз ага кошумча иш алып барат. Жеке адамдардын пенсиялык келишимдердин негизинде өз эрки боюнча мамлекеттик эмес пенсиялык камсыздальшы пенсиялык фондулардын өзгөчө иш багытынан болуп саналат. Пенсиялык фондулардын иши, пенсиялык төлөмдөрдү топтоодон, пенсиялык милдеттенмелердин эсебин жүргүзүүдөн, мамлекеттик эмес пенсиялар өлчөмүн арттыруу жана аларды төлөп берүү максатында, пенсиялык активдерди жайгаштыруудан көрүнөт.	Самостоятельные негосударственные институциональные единицы, созданные для пенсионного обеспечения граждан на добровольной основе. Негосударственные пенсионные фонды функционируют независимо от системы государственного пенсионного обеспечения и в дополнение к ней. Исключительным видом деятельности пенсионных фондов является добровольное негосударственное пенсионное обеспечение физических лиц на основе пенсионных договоров. Деятельность пенсионных фондов заключается в аккумулировании пенсионных взносов, учете пенсионных обязательств, размещении пенсионных активов с целью их наращивания и выплаты негосударственных пенсий получателям.
363.	Мамлекеттик баалуу кагаздар рыногундагы тике катышуучулар (Primary dealer on Government securities market)	Прямой участник на рынке государственных ценных бумаг (Primary dealer on Government securities market)	Мамлекеттик баалуу кагаздар рыногунда ишкердикти жүзөгө ашырган жана тике катышуучу катары иш алып барууга Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы менен келишим түзгөн коммерциялык банктар жана институционалдык инвесторлор.	Коммерческие банки и институциональные инвесторы, осуществляющие деятельность на рынке государственных ценных бумаг и заключивший договор с Национальным банком Кыргызской Республики о работе в качестве прямого участника.
364.	Баалуу кагаздардын биринчилик рыногу (Primary market)	Первичный рынок ценных бумаг (Primary market)	Аукциондор аркылуу баалуу кагаздарды баштапкы жайгаштыруу рыногу.	Рынок, на котором происходит первичное размещение ценных бумаг через аукционы.
365.	Алгачкы төлөө документи (Basic payment document)	Первичный платёжный документ (Basic payment document)	Кыргыз Республикасынын мыйзам актыларына жана Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларына ылайык кагазда же электрондук түрдө түзүлгөн, төлөмдүн ишке ашырылышын тастыктаган төлөм документи.	Платежный документ на бумажном носителе или в электронной форме, оформленный в соответствии с законодательством Кыргызской Республики и нормативными актами Национального банка, удостоверяющий факт совершения платежа.

366.	Акча-кредит саясатын ишке ашыруу механизмдери (Transmission mechanism of monetary policy)	Передаточный механизм денежно-кредитной политики (Transmission mechanism of monetary policy)	Акча-кредит жагындагы чечимдердин пайыздык, валюталык, кредиттик жана монетардык (акча топтомдоурун жөнгө салуу) сыяктуу негизги каналдар аркылуу бүтүндөй экономикага таасир этүү процесси.	Процесс воздействия решений в области денежно-кредитной политики на экономику в целом посредством основных каналов: процентного, валютного, кредитного и монетарного (регулирование денежных агрегатов).
367.	Тобокелдикти өткөрүү (Carry of risk)	Перенос риска (Carry of risk)	Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген учурларда, ошондой эле уюмдун күтүлбөгөн жоготуулары менен коштолгон жана башка уюм өзүнө ала алган жана алууга даяр болгон тобокелдиктерге карата колдонулат (ыктыярдуу жана/же милдеттүү камсыздандырууну кошуу менен).	Применяется в случаях, установленных законодательством Кыргызской Республики, а также в отношении рисков, сопряженных с непредвиденными потерями организации, которые может и готова взять на себя сторонняя организация (включая, добровольное и/или обязательное страхование).
368.	Карызды кайра тариздөө (түзүмүн карап чыгуу) (Debt Rescheduling)	Переоформление (реструктуризация) долга (Debt Rescheduling)	Карызды кайра тариздетүү дегенден улам, карызды тейлөө боюнча төлөмдөрдү расмий кийинкиге жылдырууну жана кийинкиге жылдырылган сумма боюнча жаңы, кыйла узартылган мөөнөттөрдүн белгиленишин түшүнүү зарыл. Карызды кайра тариздетүү карыз алуучунун карыз оорчулугун жеңилдетүү ыкмаларынын бири болуп саналат. Ал кийинкиге жылдыруу, ал эми жеңилдик шарттарында кайра тариздетүү учурунда, карызды тейлөө боюнча милдеттенмелерди кыскартуу аркылуу ишке ашырылат.	Под переоформлением долга понимается официальная отсрочка платежей по обслуживанию долга и применение новых и более длительных сроков погашения по отсроченной сумме. Переоформление долга является одним из способов облегчения бремени задолженности заемщика путем отсрочки и, в случае льготного переоформления, сокращения обязательств по обслуживанию долга.
369.	Баалуу кагаздарды кайра баалоо (Securities reassessment)	Переоценка ценных бумаг (Securities reassessment)	Баалуу кагаздардын баланстык наркын алардын учурдагы адилет (рыноктук) наркына ылайык келтирүү.	Приведение балансовой стоимости ценных бумаг в соответствие с их текущей справедливой (рыночной) стоимостью.
370.	Персоналдык (жеке) карт (Personal card)	Персональная (индивидуальная) карта (Personal card)	Эмитент тарабынан эсеп ээсине - жеке адамга алардын ортосунда түзүлгөн банктук эсеп боюнча келишимдин жана/же кредиттик келишимдин негизинде берилүүчү карт.	Карта, выдаваемая эмитентом владельцу счета – физическому лицу на основании заключенного с ним договора банковского счета и/или кредитного договора.
371.	Эсептер планы (Chart of accounts)	План счетов (Chart of accounts)	Тизмектелген, тартипке келтирилген бухгалтердик эсептер системасы, алардын жыйындысы.	Система, совокупность организованных, упорядоченных бухгалтерских счетов.
372.	Төлөм теңдеми (Balance of payments)	Платежный баланс (Balance of payments)	1) Бир өлкөдөн экинчи өлкөгө төлөмдөр түрүндө акча каражаттарынын жылышын чагылдырган таблица, ведомость. Төлөм теңдеми белгилүү бир мезгил ичинде бир өлкө тарабынан чет өлкөгө жөнөтүлгөн төлөмдөрдүн жана ошол эле мезгил ичинде башка бир өлкөгө келип түшкөн суммалардын катышын мүнөздөйт. Акча каражаттарынын түшүүсү алардын чыгымдалышынан ашкан төлөм теңдеми активдүү, ал эми карама-каршы келген учурда - пассивдүү деп аталат. Соода балансы	1) Таблица, ведомость, отражающая движение денежных средств в виде платежей из страны в страну. Платежный баланс характеризует соотношение сумм платежей, произведенных страной за границей в течение определенного периода и поступивших в страну в течение того же периода. Платежный баланс, в котором поступления денежных средств превышают их расходование, называют активным, а в противоположном случае – пассивным. Частью платежного баланса является торговый баланс, который включает чистый

			<p>төлөм тендемнин бөлүгү болуп саналат, анда товарлардын таза экспорту, товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн таза экспортуна турган күндөлүк операциялар балансын, инвестициялардан кирешелерди, которууларды жана капиталдын агылып чыгуусунан жана агылып кирүүсүнөн турган капиталдын жылышы балансын камтыйт. Эрежедегидей эле, күндөлүк операциялар эсебинин сальдосу жана капиталдын жылышынын сальдосу тендештирилет;</p> <p>2) Төлөм тендемине өлкөнүн башка өлкөлөр менен белгилүү бир мезгил аралыгындагы тышкы экономикалык операциялары тууралуу суммардык маалыматтар системага салынган түрүндө чагылдырылат.</p> <p>Көпчүлүгү резиденттер жана резидент эместер ортосунда ишке ашырылган мындай операцияларга товарлар, кызмат көрсөтүүлөр жана кирешелер менен операциялар; ошол өлкөнүн калган өлкөлөргө карата финансылык талаптарына жана милдеттенмелерине байланыштуу операциялар; трансферттер катары классификацияланган (мисалы, тартуулоого тиешелүү) операциялар кирет.</p>	<p>экспорт товаров, баланс текущих операций, состоящий из чистого экспорта товаров и услуг, доходов от инвестиций, переводов и баланса движения капитала, состоящего из оттока и притока капитала. Как правило, сальдо счета текущих операций и сальдо движения капитала балансируются;</p> <p>2) Статистический отчет, в котором в систематизированном виде приводятся суммарные данные о внешнеэкономических операциях страны с остальным миром за определенный период.</p> <p>К таким операциям, большинство из которых совершается между резидентами и нерезидентами, относятся операции с товарами, услугами и доходами; операции, связанные с финансовыми требованиями и обязательствами данной страны по отношению к остальному миру; операции, классифицируемые как трансферты (например, дарение).</p>
373.	Өзгөрүлмөлүү пайыздык чен (Floating rate interest)	Плавающая процентная ставка (Floating rate interest)	<p>Белгилүү бир облигациялар, депозиттик сертификаттар ж.б. боюнча пайыздык чен, ал рыноктук чендин өзгөрүүсүнө жараша, адатта базалык ченге ыктоо менен тиешелүү негизде өзгөрүп турат.</p>	<p>Ставка процента по определенным облигациям, депозитным сертификатам и т.п., которая соответствующим образом изменяется в зависимости от изменений рыночной ставки, обычно ориентируясь на базовую ставку.</p>
374.	Төлөм тапшырмасы (Payment order)	Платежное поручение (Payment order)	<p>Төлөм документи (кагаз жүзүндөгү/электрондук), ага ылайык банк, эгерде келишимде башкасы каралбаса, төлөөчүнүн тапшыруусу боюнча анын эсебиндеги каражаттардын эсебинен акчанын белгилүү бир суммасын төлөөчү тарабынан көрсөтүлгөн алуучунун ошол банктагы же башка финансы-кредит мекемесиндеги эсебине мыйзам актыларында каралган мөөнөттө которууга милдеттүү болот.</p>	<p>Платежный документ (бумажный/электронный), согласно которому банк обязан по поручению плательщика за счёт средств, находящихся на его счёте, если иное не предусмотрено договором, перевести определенную денежную сумму на счет получателя, указанного плательщиком в этом банке или ином финансово-кредитном учреждении в срок, предусмотренный законодательством.</p>
375.	Төлөм инструменти (Payment instrument)	Платёжный инструмент (Payment instrument)	<p>Пайдалануучуга акча каражаттарын которуу мүмкүнчүлүгүн сунуштаган кандай болбосун инструмент. Төлөм инструменттерине төлөм документтеринин (өлкөнүн мыйзам актыларында белгиленген төлөм тапшырмалары, талаптар ж.б.), ошондой эле төлөм карттарынын ар кандай түрлөрү кирет.</p>	<p>Любой инструмент, предоставляющий пользователю возможность для перевода денежных средств. К платёжным инструментам относятся различные виды платёжных документов (платёжные поручения, требования, и др., установленные законодательством страны), а также и платёжных карт.</p>

376.	Карыз алуучунун төлөө жөндөмдүүлүгү (Borrower's solvency)	Платежеспособность заемщика (Borrower's solvency)	Карыз алуучунун финансылык жана финансылык эмес көрсөткүчтөрү менен берилген, кредиттик келишимден улам келип чыгуучу өз милдеттенмелерин келечекте толук жана мөөнөтүндө төлөө мүмкүнчүлүгүн баалоого мүмкүндүк берүүчү укуктук жана финансылык комплекстүү мүнөздөмөсү.	Комплексная правовая и финансовая характеристика заемщика, представленная финансовыми и нефинансовыми показателями, позволяющая оценить его возможность в будущем полностью и в срок оплатить свои обязательства, вытекающие из заключенного кредитного договора.
377.	“Өз кардарыңды бил” саясаты (Policy “Know your customer”)	Политика «Знай своего клиента» (Policy “Know your customer”)	ФКУнун кардарлар менен иш боюнча финансылык мамилелерди түзүү, иш боюнча мамилелерди улантуу боюнча пикирин билдирүү максатында, кардарларды талаптагыдай текшерүү, ошондой эле кардарлардын ишин иликтөө тартибин аныктоо саясаты.	Политика, определяющая порядок надлежащей проверки ФКО клиентов для установления с ними финансовых деловых отношений, а также изучения деятельности клиентов в целях выражения мнения по продолжению деловых отношений.
378.	Банк эсебин ачуусуз акча которууну алуучу (Receiver of remittance without opening of bank account)	Получатель денежного перевода без открытия банковского счета (Receiver of remittance without opening of bank account)	Жөнөтүүчү тарабынан банктык эсепти ачуусуз акча которууну алуучу катары көрсөтүлгөн жеке адам. Жөнөтүүчү жана алуучу бир эле адам болушу мүмкүн.	Физическое лицо, указанное отправителем в качестве получателя денежного перевода без открытия банковского счета. Отправитель и получатель могут быть одним и тем же лицом.
379.	Аралыктан банктык жана төлөм кызмат көрсөтүүлөрдү пайдалануучу (User of remote banking and payment services)	Пользователь дистанционных банковских и платежных услуг (User of remote banking and payment services)	Өз банктык эсебин же электрондук капчыгын аралыктан тескөө үчүн аралыктан сунушталуучу банктык жана төлөм кызмат көрсөтүүлөрүн пайдаланган жеке адам же юридикалык жак же болбосо жеке ишкер.	Физическое или юридическое лицо либо индивидуальный предприниматель, использующий дистанционные банковские и платежные услуги для удаленного управления своим банковским счетом или электронным кошельком.
380.	Төлөмгө каршы берүүлөр (Delivery versus payment)	Поставка против платежа (Delivery versus payment)	Бир активди жыйынтыктап которуу башка активди жыйынтыктап которуу ишке ашырылган шартта гана дароо жүргүзүлө тургандыгын гарантиялаган, эсептешүү принциби. Активдер валюта, баалуу кагаздар жана башка финансы инструменттери түрүндө болушу мүмкүн.	Принцип расчёта, который гарантирует, что окончательный перевод одного актива происходит сразу и только в том случае, если происходит окончательный перевод другого актива. Активы могут быть в виде валюты, ценных бумаг и других финансовых инструментов.
381.	Тобокелдикке баа берүү көрсөткүчү (VaR) (VaR (Value at Risk))	Показатель оценки риска (VaR) (VaR (Value at Risk))	Келип чыгуу ыктымалдыгын чагылдырган тобокелдиктин баа берилген көрсөткүчү, рыноктун макро жана микроэкономикалык конъюктурасынын учурдагы тенденциясы сакталып турган шартта, белгилүү бир мезгил ичинде (убакыт чеги) келип чыгышы ыктымал болгон жоготуулардын жол берилген өлчөмү.	Оценочный показатель риска, отражающий с заданной вероятностью (доверительный уровень), максимально возможный размер потерь за определенный период времени (временной горизонт) при условии сохранения текущих тенденций макро- и микроэкономической конъюнктуры рынка.
382.	Финансылык туруктуулук	Показатели финансовой	Финансы секторунун (банктык жана банктык эмес секторлордун) корпоративдик финансылык эмес	Показатели текущего финансового состояния и устойчивости финансового сектора (банковского и небанковского секторов),

	көрсөткүчтөрү (ПФУ) (Financial Soundness Indicators)	устойчивости (ПФУ) (Financial Soundness Indicators)	сектордун, үй чарбаларынын, ошондой эле реалдуу, бюджеттик жана тышкы экономикалык секторлордун учурдагы финансылык абалынын жана туруктуулугунун көрсөткүчтөрү. Финансылык туруктуулук көрсөткүчтөрү аркылуу макропруденциалдык талдап-иликтөөлөр финансылык туруктуулукка баа берүүнүн усулдук ыкмаларынын бири болуп саналат.	корпоративного нефинансового сектора, домашних хозяйств, а также реального, бюджетного и внешнеэкономического секторов. Макропруденциальный анализ посредством показателей финансовой устойчивости является одним из методологических подходов оценки финансовой стабильности.
383.	Аутрайт шарттарында мамлекеттик баалуу кагаздарды сатып алуу (редисконттук операциялар) (Purchase of government securities on outright terms (re-discount operations))	Покупка государственных ценных бумаг на условиях аутрайта (редисконтные операции) (Purchase of government securities on outright terms (re-discount operations))	Акча-кредит саясатынын инструменти, ал Улуттук банктын макулдашылган шарттарда мамлекеттик баалуу кагаздарды сатып алуу аркылуу банк тутумуна ликвиддүүлүктү сунуштоо максатында колдонулат.	Инструмент денежно-кредитной политики, используемый с целью предоставления ликвидности банковской системе путем покупки Национальным банком государственных ценных бумаг на оговоренных условиях.
384.	Баалуу кагаздар портфели (Securities portfolio)	Портфель ценных бумаг (Securities portfolio)	Баалуу кагаздар рыногунун субъекттеринин менчигинде же тескөөсүндө турган баалуу кагаздардын ар кандай түрлөрүнүн жыйындысы.	Совокупность различных видов ценных бумаг, находящихся в собственности или управлении субъекта рынка ценных бумаг.
385.	Марковица портфели теориясы (Markowitz portfolio theory)	Портфельная теория Марковица (Markowitz portfolio theory)	Тобокелдиктин, кирешелүүлүктүн жана натыйжалуу диверсификациянын катышынын негизинде инвестициялык портфелди туура тандоону талдап-иликтүүнүн жана баа берүүнүн негизин түзгөн принциптер.	Принципы, лежащие в основе анализа и оценки рационального выбора инвестиционного портфеля на основе соотношения риска, доходности и эффективной диверсификации.
386.	Керектөө кредити (Consumer loans)	Потребительский кредит (Consumer loans)	Банк тарабынан карыз алуучуга турак жай сатып алууну кошпогондо, ишкердик ишти жүргүзүүгө жана пайда алууга байланышпаган, жеке жана үй-бүлөлүк муктаждыктарын канааттандыруу максатында, кызмат көрсөтүүлөргө жана иштерге төлөө же узак убакытка пайдаланылуучу товарларды (мисалы, транспорт, тиричилик техникасы, жабдуу, эмерек, ж.б.) сатып алууга сунушталуучу кредит.	Кредит, предоставляемый банком заемщику для оплаты услуг и работ или приобретения товаров длительного использования (например, транспорта, бытовой техники, оборудования, мебели и др.), за исключением приобретения жилья, в целях удовлетворения личных и семейных нужд, не связанных с осуществлением предпринимательской деятельности и извлечением прибыли заемщиком.
387.	Алдын ала авторизациялоо (Pre-authorization)	Преавторизация (Pre-authorization)	Кардар тарабынан көрсөтүлгөн акча каражаттарды алуучудан төлөө үчүн эсепти алуу учурунда, кардардын банкка белгилүү бир мөөнөт ичинде жана (же) белгилүү бир сумманын чегинде өз эсептешүү/күндөлүк эсебин дебеттөөгө алдын ала уруксат бериши.	Предварительная выдача клиентом разрешения банку в течение определенного периода времени и (или) в пределах определенной суммы дебетовать свой расчетный/текущий счёт при получении счета на оплату от указанного клиентом получателя денежных средств.

388.	Баалуу кагаздар боюнча сый акы (Securities premium)	Премия по ценным бумагам (Securities premium)	Баалуу кагаздын адилет (рыноктук) наркынын анын номиналдык наркынан артышы. Мында, купон боюнча чегерилген пайыздар эске алынбайт (эгерде, баалуу кагаздарды чыгаруу шарттары купонго төлөөнү түшүндүрсө).	Превышение справедливой (рыночной) стоимости ценной бумаги над её номиналом, без учёта начисленных процентов по купону (если условиями выпуска ценной бумаги подразумевается выплата купона).
389.	Тобокелдикке баргандык үчүн сый акы (Risk premium)	Премия за риск (Risk premium)	Кыйла тобокелдүү активдерге каражат салуу менен инвестор аны алууну көздөп жаткан кошумча киреше.	Дополнительный доход, на который рассчитывает инвестор, вкладывающий средства в более рискованные активы.
390.	Келтирилген нарк (Present Value)	Приведенная стоимость (Present Value)	Бул, пайыздын белгиленген ченине ылайык, карызды тейлөө боюнча келечектеги бардык төлөмдөрдүн дисконттолгон суммасы. Эгерде пайыздык чен милдеттенме боюнча келишимдик ченге барабар болсо, анда келтирилген нарк номиналдык наркка барабар болот, ал эми пайыздык чен рыноктук чен болуп саналса, келтирилген нарк карыздын рыноктук наркына барабар болот деген түшүнүк келип чыгат.	Приведенная стоимость — это дисконтированная сумма всех будущих платежей по обслуживанию долга по заданной ставке процента. Если ставка процента равна договорной ставке по обязательству, то из этого логически вытекает, что приведенная стоимость равна номинальной стоимости, а если ставка процента является рыночной ставкой, то тогда приведенная стоимость равна рыночной стоимости долга.
391.	Баалардын көп түрдүүлүк принциби (Multiplicity of price principle)	Принцип множественности цен (Multiplicity of price principle)	Билдирмелерди канааттандыруу максималдуу баадан башталган жана белгиленген баа менен аяктаган принцип.	Принцип, согласно которому удовлетворение заявок начинается с максимальных цен и заканчивается на цене отсечения.
392.	Тобокелдикти кабыл алуу (Risk acceptance)	Принятие риска (Risk acceptance)	Тобокелдиктин деңгээли жол берилген (алгылыктуу) деңгээлдин чегинде турган учурларда же тобокелдикке чара көрүүнүн башка ыкмаларын колдонуу мүмкүнчүлүгү чектелген жана/же аларды колдонуу максатка ылайыксыз болгон, бизнес-процесске таандык болгон тобокелдикти таанууну билдирген жана терс тобокелдик-жагдай келип чыккан учурда чыгымдарды кабыл алуу учурларында колдонулат.	Применяется в случаях, когда уровень риска находится в пределах допустимого (приемлемого) уровня или в случаях, когда возможности применения других способов реагирования на риск ограничены и/или их применение нецелесообразно, означает признание риска, присущего бизнес-процессу, и принятие убытков при наступлении негативного риск-события.
393.	Карызды кабыл алуу/өткөрүп берүү/каторуу (Debt Assumption)	Принятие/уступка/перевод долга (Debt Assumption)	Бир чарба жүргүзүүчү бирдиктин милдеттенмелеринин катышуучу тараптардын макулдугу боюнча экинчисинин кабыл алышы/ага өткөрүлүп берилиши/ага которулушу.	Принятие/уступка/перевод долгового обязательства одной хозяйствующей единицы другой, как правило, по взаимному согласию участвующих сторон.
394.	Проблемалуу кредиттер	Проблемные кредиты	Кредиттик келишимде каралган шарттар бузулгандыгына байланыштуу, милдеттенмелерин аткаруусу жөнүндө карыз алуучуга билдирүү жөнөтүлгөн кредит.	Кредит, по которому заемщику направлено извещение об исполнении обязательств, в связи с нарушением условий, предусмотренных кредитным договором.
395.	Провайдер (Provider)	Провайдер (Provider)	Маалымат алмашуу учурунда компаниялар ортосунда өз ара байланышты камсыз кылуу боюнча	Организация, предоставляющая технологические/технические услуги по обеспечению взаимосвязи между компаниями при информационном обмене.

			технологиялык/техникалык кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштаган уюм.	
396.	Бир адамга эсептелинген минимум (Living wage)	Прожиточный минимум (Living wage)	Адам баласынын жашоо тиричилигин камсыз кылуу, анын ден соолугун сактоо, ошондой эле милдеттүү төлөмдөр жана жыйымдар суммасын камсыз кылуу үчүн зарыл болгон минималдуу керектөө куржунунун нарк өлчөмүнө барабар болгон материалдык ыңгайлуулуктар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн минималдуу топтомуна нарктык баа берүү. Тиричилик минимуму өлчөмү мамлекеттик статистика органдары тарабынан эсептелинип, социалдык саясатты жана программаларды, эмгек акынын минималдуу өлчөмүн, пенсиялардын минималдуу өлчөмүн белгилөө негиздемелерин иштеп чыгып, ишке ашырууда, ошондой эле стипендия, жөлөк пул ж.б. социалдык төлөөлөрдүн өлчөмүн аныктоодо, калктын жашоо-деңгээлине баа берүү үчүн каралган.	Стоимостная оценка минимального набора материальных благ и услуг, равных по величине стоимости минимальной потребительской корзины, необходимых для обеспечения жизнедеятельности человека и сохранения его здоровья, а также суммы обязательных платежей и сборов. Величина прожиточного минимума рассчитывается органами государственной статистики и предназначается для оценки уровня жизни населения при разработке и реализации социальной политики и программ, обоснования устанавливаемых минимального размера оплаты труда и минимального размера пенсии, а также для определения размеров стипендий, пособий и других социальных выплат, а также формирования госбюджета.
397.	Кредиттердин мөөнөтүн узартуу (продлонгациялоо) (Prolongation)	Пролонгация кредита (Prolongation)	Милдеттенмелерди аткаруу максатында, төлөмдөрдүн түшүү графиги өзгөргөндүгүнө байланыштуу кредиттик келишимдин мөөнөтүн узартуу.	Продление срока кредитного договора в связи с изменением графика поступления платежей в целях исполнения обязательств.
398.	Пайыздык чен (Interest rate)	Процентная ставка (Interest rate)	Кредит, насыя үчүн пайыз өлчөмү; белгилүү бир мезгил аралыгы (ай, жыл) үчүн карыз алуучу тарабынан кредиторго төлөнүп берилүүчү пайыздык төлөмдөрдүн салыштырмалуу өлчөмү. Кредитордун пайдасы көбүнесе пайыздык ченге жараша болот. Инфляция шартында пайыздык чен көбөйөт, анткени анда инфляциянын күтүлүп жаткан деңгээлинин толук же бир бөлүгү камтылат. Өлчөмү кредиттин бүтүндөй мөөнөтү үчүн катталбаган пайыздык чен өзгөрүлмөлүү пайыздык чен деп аталат.	размер процента за кредит, займ; относительная величина процентных платежей, выплачиваемых заемщиком кредитору за определенный период времени (месяц, год). От процентной ставки во многом зависит прибыль кредитора. В условиях инфляции процентная ставка увеличивается, так как включает в себя полностью или частично ожидаемый уровень инфляции. Процентная ставка, размер которой не фиксируется на весь срок кредита, называется плавающей.
399.	Карызды кечүү (эсептен алып салуу) (Debt Forgiveness)	Прощение (списание) долга (Debt Forgiveness)	Кредитор менен карыз алуучу ортосунда келишимдин алкагында карыздык милдеттенмелерди өз эрки боюнча толук же жарым-жартылай жокко чыгаруу.	Добровольное полное или частичное аннулирование долговых обязательств в рамках договорного соглашения между кредитором и заемщиком.
400.	Тике катышуучу (Direct participant)	Прямой участник (Direct participant)	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аркылуу жайгаштырылуучу мамлекеттик баалуу кагаздар рыногунда иш алып баруу жөнүндө Улуттук банк менен тиешелүү келишим түзгөн тике катышуу, финансы-кредит уюму ж.б. катышуучулар.	Прямой участник, финансово-кредитная организация и другие участники заключившие с Национальным банком Кыргызской Республики соответствующий договор о работе на рынке государственных ценных бумаг, размещаемых через Национальный банк Кыргыз Республики.

401.	Мамлекеттик баалуу кагаздар рыногундагы тике катышуучулар (Primary participant on Government securities market)	Прямой участник на рынке государственных ценных бумаг (Primary participant on Government securities market)	Мамлекеттик баалуу кагаздар рыногунда ишкердикти жүзөгө ашырган жана тике катышуучу катары иш алып барууга Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы менен келишим түзгөн коммерциялык банктар, институционалдык инвесторлор жана башка катышуучулар.	Коммерческие банки, институциональные инвесторы и другие участники, осуществляющие деятельность на рынке государственных ценных бумаг и заключивший договор с Национальным банком Кыргызской Республики о работе в качестве прямого участника.
402.	Электрондук цифралык кол тамга “ачык” ачкычы (Public key)	Публичный (открытый) ключ электронной цифровой подписи (Public key)	Электрондук цифралык кол тамгаларды текшерүү үчүн каралган белгилердин жалпыга жеткиликтүү болгон ырааттуулугу.	Общедоступная последовательность символов, предназначенная для проверки электронной цифровой подписи.
403.	Пул (Pool)	Пул (Pool)	1. Инвесторлордун компанияларынын, мисалы, бааны колдоп туруу же башка максаттар үчүн убактылуу биригүүсү. 2. Финансылык ресурстарды бириктирүү. 3. Эрежедегидей эле, суммардык мааниде алганда бир түрдүү кредиттердин, баалуу кагаздардын портфели.	1. Временное объединение компаний инвесторов, например, для поддержки цен или в других целях. 2. Объединение финансовых ресурсов. 3. Портфель кредитов, ценных бумаг, как правило, однотипных, в суммарном выражении.
404.	Пайда алып келүүчү активдер (Earning assets)	«Работающие» активы (Earning assets)	Бул, пайыздык киреше алып келген активдер (кредиттер, баалуу кагаздар жана башкалар). Эрежедегидей эле, булар банктын балансына талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүү максатында колдонулат.	«Работающие» активы – это активы (кредиты, ценные бумаги и другие), приносящие процентный доход. Применяются, как правило, для целей анализа баланса банка.
405.	Курстук айырма (Difference in rates of exchange, agio)	Разница курсовая (Difference in rates of exchange, agio)	Финансылык инструменттин наркында валюта курсунун же баалуу кагаздардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында келип чыккан айырма.	Разница в стоимости финансового инструмента, возникающая в результате изменения курса валюты или ценных бумаг.
406.	Өндүрүштүн ажырымы же ички дүн өнүмдөгү (ИДӨ) ажырым (GDP gap)	Разрыв производства или разрыв ВВП (GDP gap)	ИДӨнүн потенциалдуу мүмкүн болуучу жана айкын көлөмүнүн ортосундагы айырма. Өндүрүштөгү үзгүлтүк экономиканын активдешүүсүнүн же стагнация абалынын индикатору катары кызмат кыла алат. Эгерде, айкын ИДӨ ($Y < Y^*$) потенциалдуу ИДӨдөн төмөн болсо ($Y < Y^*$), анда экономикада “рецессиондук ажырым” деп аталган жагдай орун алган катары эсептелинип, ал дефляциялык процесстердин мүмкүндүгүн тастыктайт жана тескерисинче, айкын ИДӨ потенциалдуу ИДӨдөн жогору болсо ($Y > Y^*$), анда чогуу алгандагы талаптын өсүшү, чогуу алгандагы сунуштун өсүшүнөн артат, бул инфляциялык басымдын күчөшүнө түрткү берет.	Разница между потенциально возможным и фактическим объемом ВВП. Разрыв производства может служить индикатором активизации или стагнации экономики. Если фактический ВВП меньше потенциального ($Y < Y^*$), то, принято считать, что в экономике имеет место так называемый «рецессионный разрыв», который указывает на возможное наличие дефляционных процессов. И наоборот, если фактический ВВП больше потенциального ($Y > Y^*$), то, принято считать, что рост совокупного спроса превышает рост совокупного предложения, что способствует усилению инфляционного давления.
407.	Колдо болгон киреше (Effective revenue)	Располагаемый доход (Effective revenue)	Жеке керектөөгө жумшалуучу, салыктан арылтылган киреше. Колдо болгон киреше жеке киреше менен салыктардын суммасы ортосундагы айырмага барабар же	Доход, идущий на личное потребление и очищенный от налога. Личный располагаемый доход равен разности между личным доходом и суммой налогов или, что адекватно, равен сумме потребления и величины сбережений.

			ага шайкеш, керектөө суммасы менен жыйым өлчөмүнө барабар.	
408.	Чыгашалар (Expenses)	Расходы (Expenses)	Чарбалык иштин жүрүшүндө каражаттардын азайышына же карыздык милдеттенмелердин көбөйүүсүнө алып келген сарптоолор.	Затраты в процессе хозяйственной деятельности, приводящие к уменьшению средств или увеличению долговых обязательств.
409.	Айкын киреше (Real income)	Реальный доход (Real income)	Айкын киреше – бул, инфляция деңгээлине корректировкаланган киреше.	Реальный доход – это доход, скорректированный на уровень инфляции.
410.	Реалдуу пайыздык чен (Real interest rate)	Реальная процентная ставка (Real interest rate)	Инфляция деңгээлине корректировкаланган номиналдык пайыздык чен.	Номинальная процентная ставка, скорректированная на уровень инфляции.
411.	Реалдуу ИДӨ (Real gross domestic product)	Реальный ВВП (Real gross domestic product)	Базистик жылдын баасында эсептелинген ИДӨ. Ал номиналдык ИДӨнүн ИДӨ дефляторуна карата катышы катары аныкталат.	ВВП, рассчитанный в ценах базисного года. Определяется как отношение номинального ВВП к дефлятору ВВП.
412.	Реалдуу натыйжалуу алмашуу курсу (Real effective exchange rate)	Реальный эффективный обменный курс (Real effective exchange rate)	Өлкөдөгү баа деңгээлинин өзгөрүүсүнө кароого алынып жаткан өлкөлөр тобунда соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгүгө салыштырганда, өзгөрүүсүнө корректировкаланган номиналдык натыйжалуу курс.	Номинальный эффективный курс, скорректированный на изменение уровня цен в стране относительно стран-партнеров по торговле, включенных в рассматриваемую группу стран.
413.	Ревальвация (Revaluation)	Ревальвация (Revaluation)	Кагталган валюта курсу ыргагында улуттук валютанын чет өлкө валюталарына же эл аралык валюта бирдиктерине карата катышынын жогорулоосу.	Повышение курса национальной валюты по отношению к иностранным валютам или международным валютным единицам при режиме фиксированного валютного курса.
414.	Өзгөрүлмөлүү валюта курсунун режими (Floating exchange rate)	Режим плавающего валютного курса (Floating exchange rate)	Курсту аныктоо ага ылайык рыноктогу суроо-талап жана сунуштун негизинде жүргөн валюта режими	Валютный режим, согласно которому курсообразование происходит на основе спроса и предложения на рынке.
415.	Потенциалдуу кредиттик жана лизингдик жоготуулардын ордун жабууга каралган кам (РППУ) (Allowance for Loan and Lease Losses (ALLL))	Резерв на покрытие потенциальных кредитных и лизинговых потерь (РППУ) (Allowance for Loan and Lease Losses (ALLL))	Эл аралык финансылык отчеттуулук стандарттарына жана Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларына ылайык, өзүндө кредиттик тобокелдиктерди камтыган баланстан тышкары милдеттенмелерди кошо алганда, финансы активинин нарксызданышынан улам келип чыгуучу чыгымдардын ордун жабуу үчүн ФКУдардын чыгашаларынын эсебинен түзүлгөн резервдерге чегерүүлөрдүн суммасы.	Сумма отчислений в резервы, создаваемые за счет расходов ФКО, для покрытия возможных убытков от обесценения финансового актива, включая забалансовые обязательства, несущих в себе кредитные риски, в соответствии с МСФО и НПА НБКР.
416.	Потенциалдуу кредиттик жана лизингдик жоготуулардын ордун жабууга	Резерв на покрытие потенциальных кредитных и лизинговых потерь	Иши Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан жөнгө салынган финансы-кредит уюмдары тарабынан өзүндө кредиттик тобокелдикти, баланстан тышкары милдеттенмелерди аткаруу тобокелдигин камтыган активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон жоготуулардын ордун жабуу максатында,	Резервы, которые формируются финансово-кредитными организациями, регулируемые Национальным банком, за счет расходов в целях покрытия возможных потерь по активам, несущим в себе кредитные риски и риски исполнения забалансовых обязательств. РППУ являются контрсчетом к

	каралган кам (РППУ) (Allowance for Loan and Lease Losses (ALLL))	(Allowance for Loan and Lease Losses (ALLL))	чыгашалардын эсебинен түзүлгөн кам. РППУ активдерге карата контрэсеп болуп саналат, РППУга чегерүүлөр өлчөмү активдердин жана баланстан тышкары милдеттенмелердин абалына жана сапатына жараша белгиленет.	активам, размер отчислений в РППУ зависит от состояния и качества активов и забалансовых обязательств.
417.	Камдык валюта (Reserve currency)	Резервная валюта (Reserve currency)	Эл аралык операциялар боюнча төлөмдөрдү жүргүзүү үчүн кеңири колдонулган жана негизги дүйнөлүк валюта рыногунда кеңири жүгүртүлгөн валюта.	Валюта, которая широко используется для осуществления платежей по международным операциям и широко обращается на основных мировых валютных рынках.
418.	Резидент (Resident)	Резидент (Resident)	Кыргыз Республикасынын жарандыгына ээ, анын ичинде чет өлкөдө убактылуу жүргөн жеке адамдар, ошондой эле Кыргыз Республикасында туруктуу жашаган адамдар. Кыргыз Республикасында туруктуу жашаган чет өлкөлүк жеке адамдар тиешелүү органдардан иммиграциялоо жөнүндө оң чечим кабыл алынгандыгы тууралуу кат түрүндө билдирүү алгандан кийин резидент болуп саналат; - Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык түзүлгөн, Кыргыз Республикасында жайгашкан юридикалык жактар; - Кыргыз Республикасынын чет өлкөдө жайгашкан дипломатиялык жана башка расмий өкүлчүлүктөрү; - Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык түзүлгөн, Кыргыз Республикасында жайгашкан чет өлкөлүк юридикалык жактардын филиалдары жана өкүлчүлүктөрү; - Кыргыз Республикасынын чет өлкөдө жайгашкан юридикалык жактарынын филиалдары жана өкүлчүлүктөрү.	Физические лица, имеющие гражданство Кыргызской Республике, в том числе временно находящиеся за границей, а также лица, постоянно проживающие в Кыргызской Республике. Иностранные физические лица, постоянно проживающие в Кыргызской Республике, становятся резидентами, после получения письменного уведомления о положительном решении об иммиграции от соответствующих органов; - юридические лица, созданные в соответствии с законодательством Кыргызской Республики, с местонахождением в Кыргызской Республике; - дипломатические и иные официальные представительства Кыргызской Республики, находящиеся за границей; - филиалы и представительства иностранных юридических лиц, созданные в соответствии с законодательством Кыргызской Республики, с местонахождением в Кыргызской Республике; - филиалы и представительства юридических лиц Кыргызской Республики, находящиеся за границей.
419.	Рейтингдик агенттик (Rating agency)	Рейтинговое агентство (Rating agency)	Эмитенттердин төлөө жөндөмдүүлүгү, карыздык милдеттенмелери, корпоративдик башкаруу сапатына, активдерди башкаруу сапатына ж.б. (мисалы: Standard & Poor's, Moody's же Fitch Investors Service) баа берүү менен алектенген коммерциялык уюм.	Коммерческая организация, занимающаяся оценкой платежеспособности эмитентов, долговых обязательств, качества корпоративного управления, качества управления активами и т. п. (например: Standard & Poor's, Moody's или Fitch Investors Service).
420.	Карызды кайра өзгөртүп түзүү/ реструктуризация-лоо Debt (Reorganization/Restructuring)	Реорганизация/ реструктуризация долга (Reorganization/Restructuring)	Карызды кайра өзгөртүп түзүү, кредитор сыяктуу эле, карыз алуучунун катышуусу менен түзүлгөн, эки тараптуу келишимдин натыйжасы болуп саналат, карызды тейлөө шарттары ага ылайык өзгөртүлүп түзүлөт. Карызды кайра өзгөртүп түзүү кайра тариздөөнү, кайра каржылоону, карызды кечүүнү, конверсиялоону жана карызды мөөнөтүнөн мурда төлөөнү камтыйт.	Реорганизация долга является результатом двусторонних соглашений, заключаемых с участием как кредитора, так и заемщика в соответствии с которыми изменяются условия обслуживания долга. Реорганизация долга включает реоформление, рефинансирование, прощение, конверсию и досрочную выплату долга.

421.	Репо-операция (Repo operation)	Репо-операция (Repo operation)	Келечекте аныкталган күнү алдын ала макулдашылган баада, аларды кайтара сатуу/сатып алуу милдеттенмеси менен экинчилик рыногунда мамлекеттик баалуу кагаздарды сатып алуу/сатуу боюнча операция.	Операция по покупке/продаже государственных ценных бумаг на вторичном рынке с обязательством их обратной продажи/покупки в определённую дату в будущем, по заранее оговоренной цене.
422.	Кайра каржылоо (Refinancing)	Рефинансирование (Refinancing)	Борбордук банктын коммерциялык банкка сунуштаган кыска мөөнөттүү кредити жана ал финансылык каражаттар тартыштыгы келип чыккан шартта коммерциялык банктардын камдарынын деңгээлин корректировкалоо үчүн пайдаланылган акча массасына тике таасир этүү инструменти болуп саналат.	Кредит центрального банка, предоставляемый коммерческому банку, и является инструментом прямого воздействия на денежную массу, используемый для корректировки уровня резервов в коммерческих банках в случае возникновения дефицита финансовых средств.
423.	Карызды кайра каржылоо (Debt Refinancing)	Рефинансирование долга (Debt Refinancing)	Төлөө мөөнөтү өтүп кеткен карызды кошо алганда, алгачкы карызды жаңы карыздык инструменттерге конверсиялоо. Башкача айтканда, жаңы карыздык милдеттенмелер аркылуу мөөнөтү өтүп кеткен карыздарды же карызды тейлөө боюнча келечектеги милдеттенмелерди “төлөө” ишке ашырылат.	Конверсия первоначального долга, включая просроченную задолженность, в новые долговые инструменты. Иными словами, при помощи нового долгового обязательства производится «оплата» просроченных платежей или будущих обязательств по обслуживанию долга.
424.	Тобокелдик (Risk)	Риск (Risk)	Тобокелдик дегенде, банк ишинин шарттарына жана натыйжасына таасирин тийгизүүчү ички жана тышкы мүнөздөгү (туура эмес аракеттерди же аракеттенбей коюуну кошо алганда) кайсы гана болбосун факторлордон улам, орду жабылбаган чыгашалардын келип чыгышын же чыгашанын көбөйүшүн, кирешенин төмөндөшүн, пайданын азайышын, чыгымдын келип чыгышын, капиталдын азайышын, өз милдеттенмелерин төлөөгө жөндөмсүздүктү түшүнүүгө болот.	Реальная возможность неоправданного возникновения или увеличения расходов, снижения доходов, уменьшения прибыли, возникновения убытков, уменьшения капитала, неспособности расплачиваться по своим обязательствам вследствие любых факторов внутреннего и внешнего характера (включая неверные действия или отсутствие действий), влияющих на условия и результаты деятельности банка.
425.	Тышкы таасирлер тобокелдиги (External influences risk)	Риск внешних воздействий (External influences risk)	Уюмдан көз карандысыз факторлорго байланыштуу, бирок уюмдун максаттарын жана милдеттерин аткаруусуна олуттуу таасир тийгизген мүмкүн болуучу жоготуулар тобокелдиги. Тышкы таасирлер тобокелдигин баалоодо жаратылыш кырсыктары тобокелдиги, өнөктөштөр/берүүчүлөр тобокелдиги жана коопсуздук тобокелдиги кароого алынат.	Риск возможных потерь, связанный с факторами, независимыми от организации, но оказывающими существенное воздействие на выполнение цели и задач организации. При оценке риска внешних воздействий рассматриваются риск стихийных бедствий, риск партнеров/поставщиков и риск безопасности.
426.	Ишеним боюнча сактоо тобокелдиги (Custodial risk)	Риск доверительного хранения (Custodial risk)	Агент же сактоочунун камдарды башкаруучунун атынан сактоого алган баалуу кагаздарды өз учурунда берүүнү камсыз кыла албай калуу тобокелдиги.	Риск того, что агент или хранитель не обеспечит своевременную поставку ценных бумаг, которые он хранит от имени управляющего резервами.
427.	Маалымат технологиялар тобокелдиги (Information technologies risk)	Риск информационных технологий (Information technologies risk)	Уюмда колдонулган маалымат технологияларынын сапатына жана шайкештигине байланыштуу мүмкүн болуучу жоготуулар тобокелдиги. Маалымат технологиялары тобокелдигине баа берүүдө маалымат технологияларынын өркүндөтүлбөгөндүгү тобокелдиги, системалардын дал келбестиги тобокелдиги,	Риск возможных потерь, связанный с качеством и адекватностью используемых в организации информационных технологий. При оценке риска информационных технологий рассматриваются риск несовершенства информационных технологий, риск несовместимости систем, риск возможных сбоев

			компьютердик системалардын, программалардын, маалыматтар базаларынын, кайсы болбосун башка жабдуунун мүмкүн болуучу үзгүлтүккө учуроо тобокелдиги кароого алынат.	компьютерных систем, программ, баз данных, любого другого оборудования.
428.	Концентрациялануу тобокелдиги (Concentration risk)	Риск концентрации (Concentration risk)	Бул, ресурстардын айкын бир инструменттерге, айрым операцияларга, экономиканын белгилүү бир секторуна концентрациялануусунун натыйжасында келип чыккан жоготуу тобокелдиги.	Это риск потерь, возникающий в результате концентрации ресурсов на конкретном инструменте, отдельных операциях, в конкретном секторе экономики.
429.	Кредиттик тобокелдик (Credit risk)	Риск кредитный (Credit risk)	Карыз алуучунун өз милдеттенмелерин келишимде белгиленген мөөнөттөргө жана шарттарга ылайык аткара албай калуу тобокелдиги.	Риск невыполнения заемщиком своих обязательств в соответствии со сроками и условиями договора.
430.	Операциялык тобокелдик (Operational risk)	Риск операционный (Operational risk)	Бул, ички контролдоо системасына, маалымат алмашуу системаларында жана операциялык процесстерде орун алган үзгүлтүктөргө байланыштуу келип чыккан проблемалардын кесепетинен банктын кирешелери жана капиталы дуушар болгон тобокелдик. Ички контролдоонун натыйжалуу системасы банк иши дуушар болгон операциялык тобокелдиктерди контролдоонун биринчи баскычтагы чарасы болуп саналат. Айрыкча, операцияларды жүзөгө ашырышкан адамдардын милдеттерин бөлүштүрүүнү жана аларды контролдоону контракттарды иштеп чыгууга, операцияларды тастыктоого, ар кандай эсептешүү эсептерин контролдоого, бухгалтердик өткөрүүлөрдү даярдоого жана ишке ашырууга, бухгалтердик ыкмаларды жана өткөрүүлөрдү бекитүүгө жана кайра баалоолорду жүргүзүүгө жооптуу адамдардын милдеттеринен жана ишин контролдоодон ажыратууну камсыз кылган ички контролдоо системасы өтө маанилүү.	Риск, которому подвергаются доходы и капитал в результате проблем, связанных с системами внутреннего контроля, неполадками в системах обмена информацией и операционными процессами. Эффективная система внутреннего контроля является первостепенной мерой контроля операционных рисков, которым подвержена деятельность банка. Особенно важна система внутреннего контроля, обеспечивающая разделение обязанностей и контроля над лицами, осуществляющими операции, от обязанностей и контроля лиц, ответственных за обработку контрактов, подтверждение операций, контроль различных расчетных счетов, подготовку или проведение бухгалтерских проводок, утверждение бухгалтерской методологии или проводок, и проведения переоценок.
431.	Опциялык тобокелдик (Option risk)	Риск опционный (Option risk)	Бул качан, банктын кардары активдер же милдеттенмелер боюнча акча каражаттарынын агымынын көлөмүн жана мөөнөтүн өзгөртүүгө укуктуу болгон, бирок милдеттенме албаган учурда келип чыгат. Бул банкты активдерин жана милдеттенмелерин банк үчүн дурус боло бербеген учурдагы рыноктук пайыздык чендер боюнча кайра баалоого мажбурлайт (4-эскертүүнү караңыз).	Риск, возникающий в случае, когда клиент банка имеет право, но не обязательство, изменить объем или срок движения денежных потоков по активам или обязательствам. Это заставляет банк переоценивать эти активы и обязательства по текущим рыночным процентным ставкам, которые могут быть неблагоприятны для банка (см. примечание 4).
432.	Саясий тобокелдик (Political risk)	Риск политический (Political risk)	Саясий чөйрөнүн уюмдардын ишине жана стратегиялык чечимдерди кабыл алуусуна терс таасирин тийгизишинен улам келип чыккан тобокелдик.	Риск, возникающий вследствие негативного влияния политической среды на принятие стратегических решений и деятельность организации.

433.	Укуктук тобокелдик (Legal risk)	Риск правовой (Legal risk)	Банкта бузууга жол берүүлөргө жана банк ишинин мыйзам талаптарына, ошондой эле банктын ички ченемдик документтерине ылайык келбегендигине байланыштуу киреше жоготуу же чыгымга учуроо тобокелдиги.	Риск потери дохода или возникновения убытков у банка в связи с нарушениями или несоответствием его деятельности требованиям законодательства, а также внутренним нормативным документам банка.
434.	Пайыздык тобокелдик (Interest rate risk)	Риск процентный (Interest rate risk)	Пайыздык чендердин жана кредиттердин же карыздардын наркынын өзгөрүүсүнүн натыйжасында, жоготуу же алынуучу пайдадан ажыроо тобокелдиги.	Риск потерь или упущенной выгоды в результате изменения процентных ставок и стоимости кредитов или займований.
435.	Алдамчылык тобокелдиги (Fraud risk)	Риск мошенничества (Fraud risk)	Кызматтык милдеттерин бузууда, кыянаттык менен пайдаланууда жана/же аша чабууда, кызматтык маалыматты жаап-жашырууда же өз максаттарына пайдаланууда кызматкерлердин ак ниетсиздигинен, кызматкерлердин сүйлөшүп алуу фактысынан улам келип чыккан чыгымдар тобокелдиги.	Риск убытков, возникающих вследствие нечестности сотрудников, их сговора, при нарушении, злоупотреблении и/или превышении должностных обязанностей, сокрытии или использовании служебной информации в личных целях.
436.	Иш үзгүлтүксүздүгү боюнча тобокелдик (Business continuity risk)	Риск непрерывности деятельности (Business continuity risk)	Уюмдун алдында коюлган максаттар менен милдеттерди аткарбай коюуга же сапатысыз аткарууга алып келиши мүмкүн болгон өзгөчө кырдаалдардан жана инциденттерден улам, уюмдун ишинде пландан тышкары/күтүлбөгөн токтоп калуу же үзгүлтүккө учуроо пайда болушунун натыйжасында мүмкүн болгон жоготуулар тобокелдиги.	Риск возможных потерь из-за возникновения незапланированных/непредвиденных перерывов или остановок в деятельности организации вследствие чрезвычайных ситуаций и инцидентов, которые могут привести к невыполнению или некачественному выполнению поставленных целей и задач организации.
437.	Калдык тобокелдиги (Residual risk)	Риск остаточный (Residual risk)	Белгиленген алдын алуучу чараларды, ички контролдоо ыкмаларын кошо алганда, тобокелдиктерди төмөндөтүү боюнча чараларды кабыл алгандан кийин калган тобокелдик.	Риск, остающийся после принятия мер по снижению риска, включая установленные превентивные меры и приемы внутреннего контроля.
438.	Персонал боюнча тобокелдик (Personnel risk)	Риск персонала (Personnel risk)	Уюмдун кызматкерлеринин аракетине/аракетсиздигине жана даяр болушуна байланыштуу мүмкүн болуучу жоготуу тобокелдиги. Персонал тобокелдигине баа берүүдө ката кетируу тобокелдиги, персоналдын компетенттүү эместиги, алдамчылык тобокелдиги, кадрлардын токтобогондугу, кадрлардын жетишсиздиги тобокелдиги, ишин улантуучулук жана чечимдерди кабыл албоо тобокелдиги кароого алынат.	Риск возможных потерь, связанный с действиями/бездействиями и подготовленностью работников организации. При оценке риска персонала рассматриваются риск ошибок, риск некомпетентности персонала, риск мошенничества, риск текучести кадров, риск недостатка кадров, риск преемственности и риск неприятия решений.
439.	Эсептешүүлөр тобокелдиги (Settlement risk)	Риск расчетов (Settlement risk)	Бүтүм контрагентинин эсептешүү күнүндө/күнүнө чейин өз милдеттенмесин аткарбай коюшу мүмкүн болгон тобокелдик.	Риск возможного невыполнения контрагентом сделки своего обязательства на дату/до даты осуществления расчета.
440.	Аброй тобокелдиги (Reputation risk)	Риск репутации (Reputation risk)	Уюм же анын туунду компаниялары жөнүндө коомдук терс пикирлерден улам келип чыккан жоготуу тобокелдиги.	Риск потерь, которому подвержена организация в результате отрицательного общественного мнения о ней или ее дочерних компаниях.
441.	Баалуу кагаздарды рыноктук капиталдаштыруу	Рыночная капитализация ценных бумаг	Белгилүү бир мөөнөттөгү баалуу кагаздардын, белгилүү бир кредиттик рейтингдин же эмитенттин чогуу алынган рыноктук көлөмү.	Совокупный рыночный объем ценных бумаг определенной срочности, определенного кредитного рейтинга или эмитента.

	(Securities market capitalization)	(Securities market capitalization)		
442.	Баалуу кагаздардын рыноктук индекси (Securities market index)	Рыночный индекс ценных бумаг (Securities market index)	Конкреттүү (алдын ала аныкталган критерий боюнча алынган) баалуу кагаздардын наркын өзүнө камтуучу жана баалуу кагаздар рыногунун же анын сегментинин абалын чагылдыруучу агрегирленген көрсөткүч.	Агрегированный показатель, включающий в себя стоимость конкретных (отобранных по заранее определенному критерию) ценных бумаг и отражающий состояние рынка ценных бумаг или его сегмента.
443.	Рыноктук нарк (Market value)	Рыночная стоимость (Market value)	Бул, товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, анын ичинде биржалык, фондулук баалуулуктардын жана валюталардын рыноктогу ар бир айкын учурда суроо-талап менен сунуштун негизинде аныкталган утурумдук наркы.	Рыночная стоимость – текущая стоимость товаров, услуг, в том числе биржевых, фондовых ценностей и валюты, определяемая на основе спроса и предложений в каждый конкретный момент на рынке.
444.	Баалуу кагаздар рыногу (Securities market)	Рынок ценных бумаг (Securities market)	Финансы рыногунун баалуу кагаздар менен операциялар ишке ашырылган сегменти. Ал биринчилик жана экинчилик рынокторунан турат.	Сегмент финансового рынка, в котором проводятся операции с ценными бумагами. Состоит из первичного и вторичного рынков.
445.	Кыймылсыз мүлк рыногу (Real Estate Market)	Рынок недвижимости (Real Estate Market)	Мүлктү сатып алуу/сатуу рыногу, аны багыты боюнча, зыян келтирүүсүз пайдалануу мүлктү кайра жайгаштырууну жокко чыгарат, мисалы: имараттар, курулмалар, жер тилкелери.	Рынок, на котором происходит купля-продажа имущества, использование которого по назначению и без ущерба его характеристикам исключает его перемещение, примерами выступают: здания, сооружения, земельные участки.
446.	Облигациялар рыногу (Bond Market)	Рынок облигаций (Bond Market)	Мамлекеттик башкаруу органдары, ошондой эле финансылык жана финансылык эмес корпорациялар тарабынан чыгарылган карыздык инструменттер рыногу. Облигациялар рыногу карыз алуучуга карыздык баалуу кагаздарды чыгаруу жолу менен ошол эле учурда инвесторлорго бул баалуу кагаздарды сатып алуу жана сатып өткөрүү мүмкүнчүлүгүн берүү менен каражаттарды алууга мүмкүндүк берет.	Рынок долговых инструментов, выпускаемых органами государственного управления, а также финансовыми и нефинансовыми корпорациями. Рынок облигаций позволяет заемщику получать средства путем выпуска долговых ценных бумаг, в то же время предоставляя инвесторам возможность покупать и продавать эти ценные бумаги.
447.	Туунду финансылык инструменттер рыногу (Derivative Financial Instruments Market)	Рынок производных финансовых инструментов (Derivative Financial Instruments Market)	Анда инструменттер (мисалы, своптор жана опциондор) финансылык тобокелдиктерди кыйла мүмкүнчүлүктөргө ээ же бул тобокелдиктерге туруштук бере алгандарга сатып өткөрүү үчүн колдонулган рынок, мисалы, валюта курсу жана пайыздык чендер менен шартталган тобокелдиктер.	Рынок на котором инструменты (например, свопы и опционы) используются для продажи финансовых рисков, например, обусловленных валютными курсами и процентными ставками, тем, кто обладает большими возможностями или готовностью нести эти риски.
448.	Рыноктук нарк боюнча баа берүү (Market Valuation)	Рыночная стоимостная оценка (Market Valuation)	Рынокто белгилүү бир убакытта суроо-талап жана сунуштардын негизинде аныкталган товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, анын ичинде биржалык, фондулук баалуулуктардын жана валютанын күндөлүк наркы. Карыздык инструменттин рыноктук наркы отчет берүү учурунда түптөлгөн ушул инструменттин рыноктук баасына, б.а. тиешелүү күнгө карата абал	Текущая стоимость товаров, услуг, в том числе биржевых, фондовых ценностей и валюты, определяемая на основе спроса и предложений в каждый конкретный момент времени на рынке. Рыночная стоимость долгового инструмента должна основываться на рыночной цене этого инструмента, сложившейся на момент отчета, то есть на текущих рыночных

			боюнча күндөлүк рынок бааларына негизделүүгө тийиш (мисалы, отчеттук мезгилдин башына же акырына карата).	ценах по состоянию на соответствующие даты (например, на начало или конец отчетного периода).
449.	Сальдо (Balance)	Сальдо (Balance)	Белгилүү бир мезгил аралыгында акчалай түшүүлөр жана чыгашалар ортосундагы айырма; өлкөнүн экспорту жана импортунун (соода балансынын сальдосу) наркы ортосундагы айырма, чет өлкөгө төлөмдөр менен чет өлкөдөн түшкөн каражаттар ортосундагы айырма (өлкөнүн төлөм теңдеминин сальдосу). Оң түптөлгөн, активдүү сальдо түшүүлөрдүн чыгашалардан арткандыгын, ал эми терс сальдо – тескерисинче, б.а. чыгаша түшүүлөрдөн арткандыгын түшүндүрөт.	Разность между денежными поступлениями и расходами за определенный промежуток времени; разность между стоимостью экспорта и импорта страны (сальдо торгового баланса), между платежами за границу и поступлениями средств из-за границы (сальдо платежного баланса страны). Положительное, активное сальдо означает превышение поступлений над расходами, а отрицательное – наоборот.
450.	Сактык сертификаты (Savings certificate)	Сберегательный сертификат (Savings certificate)	Банкка банктык аманат (депозит) катары акча каражатын салуу фактысын жана белгиленген мөөнөтү бүткөндөн кийин кардардын банктык аманаттын (депозиттин) суммасын жана ал боюнча пайыздарды ошол банктын кайсы болбосун бөлүмүнөн алуу укугун күбөлөндүрүүчү баалуу кагаз. Жеке адам гана сактык сертификатынын ээси боло алат.	Ценная бумага, удостоверяющая факт внесения в банк денежных средств в качестве банковского вклада (депозита) и право клиента получить, по истечении установленного срока, сумму банковского вклада (депозита) и проценты по нему в любом подразделении данного банка. Держателем сберегательного сертификата может быть только физическое лицо.
451.	СВИФТ (SWIFT)	СВИФТ (SWIFT)	(Англ. SWIFT, Society of Worldwide Interbank Financial Telecommunications) – Эл аралык акчалай эсептешүүлөрдү жана төлөмдөрдү жүзөгө ашыруунун автоматташтырылган системасы.	(Англ. SWIFT, Society of Worldwide Interbank Financial Telecommunications) – Автоматизированная система осуществления международных денежных расчетов и платежей.
452.	SWIFT (SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication))	SWIFT (SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication))	Бүткүл дүйнөлүк банктар аралык финансылык коммуникациялар коому, ал SWIFT телекоммуникациялык чөйрөсү аркылуу пайдалануучулар ортосунда чек ара төлөмдөрүн ишенимдүү жана коопсуз өткөрүп берүүнү камсыз кылат.	Сообщество всемирных межбанковских финансовых телекоммуникаций, обеспечивает надежную и безопасную передачу трансграничных платежей между пользователями посредством телекоммуникационной среды SWIFT.
453.	Своп-операциясы (Swap operation)	Своп-операция (Swap operation)	Соода-финансылык алмашуу операциясы, анда баалуу кагаздарды, валютаны сатып алуу (сатып өткөрүү) бүтүмүнө келишүү контрбүтүмдү, б.а. ошол эле товарды белгилүү бир мөөнөткө ошол же башка шарттарда кайра сатуу (сатып алуу) келишими менен коштолот. Своп-операциялардын бир нече түрлөрү бар: а) баалуу кагаздарды колдонуу мөөнөтүн узартуу максатында жүргүзүлгөн своп-операция баалуу кагаздарды сатып, ошол эле учурда ушундай эле түрдөгү кыйла узак мөөнөттүү баалуу кагаздарды сатып алууну түшүндүрөт; б) валюталык своп-операция чет өлкө валютасын улуттук валютада тез арада төлөп, кийин кайра сатып алуу шартында сатып алуу; в) алтын менен своп-операциялар алтынды белгилүү бир мөөнөттөн кийин кайра сатып	Торгово-финансовая обменная операция, в которой заключение сделки о купле (продаже) ценных бумаг, валюты сопровождается заключением контрсделки, т.е. сделки об обратной продаже (купле) того же товара через определенный срок на тех же или иных условиях. Существует ряд видов своп-операций: а) своп с целью продления сроков действия ценных бумаг представляет продажу ценных бумаг и одновременную покупку такого же вида ценных бумаг с более длительным сроком действия; б) валютная своп-операция заключается в покупке иностранной валюты с немедленной оплатой в национальной валюте с условием последующего обратного выкупа; в) своп-операция с золотом состоит в продаже золота на условиях наличной поставки с одновременным заключением сделки на обратную покупку

			алуу бүтүмүнө келишүү менен накталай берүү шартында сатуу аркылуу жүргүзүлөт; г) пайыздар менен своп-операциялар, бир тарап (кредитор) экинчи тарапка белгилүү бир чен боюнча карыз алуучулардан алынган пайыздарды келишимде белгиленген чен боюнча кайра төлөөнүн ордуна төлөөгө милдеттене тургандыгын түшүндүрөт. Бул контракт боюнча чендердин динамикасын мыкты болжолдогон тарап утушка ээ болот; д) карыздык талаптар каралган своп-операциялар, мында кредиторлор ортосунда келишилген шарттарга ылайык, алар пайыздар менен гана алмашпастан, өз кардарларынын карызынын суммасы менен да алмашышат. “своп” тибиндеги бүтүмдөрдүн түрлөрү бир операцияга бириктирилиши мүмкүн.	золота через определенный срок; г) своп-операция с процентами заключается в том, что одна сторона (кредитор) обязуется выплатить другой проценты, получаемые от заемщиков по определенной ставке в обмен на обратную выплату по фиксированной в договоре ставке. Это контракт, в котором выигрывает сторона, лучше спрогнозировавшая динамику ставок; д) своп-операция с долговыми требованиями состоит в том, что кредиторы обмениваются не только процентами, но и всей суммой долга своих клиентов согласно условиям заключенного между ними контракта. Указанные виды сделок типа “своп” могут объединяться в одну комбинированную операцию.
454.	Тике своп-операциялар (Swap operations)	Своп-операции прямые (Swap operations)	Келечекте белгилүү бир күнү, алдын ала макулдашылган шартта, негизги суммаларды жана чегерилген пайыздарды кайра алмашуу милдеттенмеси менен улуттук валютадагы акча каражаттарын чет өлкө валютасындагы эквиваленттүү суммага алмашуу операциялары.	Операции по обмену денежных средств в национальной валюте на эквивалентную сумму в иностранной валюте с обязательством обратного обмена основных сумм и начисленных процентов по заранее оговоренным условиям в определенную дату в будущем.
455.	Своп-курс (Swap rate)	Своп-курс (Swap rate)	Банктар алар боюнча эсептешүүнү ар башка күндөрү ишке ашырган шартта, ошол эле учурда чет өлкө валютасын сатып алуу жана сатып өткөрүү баалары.	Цены одновременной покупки и продажи банками иностранной валюты при условии расчетов по ним в разные даты.
456.	Форвард бүтүмү (Forward dealing)	Сделка форвардная (Forward dealing)	Бүтүмгө келишүүдө сатып алуучу жана сатуучу келечекте белгилүү бир күнү товарды/активди берүүгө макулдашкан мөөнөттүү бүтүм.	Срочная сделка с расчетом при ее заключении, в которой покупатель и продавец соглашаются на поставку товара/актива на определенную дату в будущем.
457.	Фьючерс бүтүмү (Future dealing)	Сделка фьючерсная (Future dealing)	Бүтүмгө келишкенден кийин белгилүү бир мөөнөттө, контрактта бүтүмдүн аяктоо мөөнөтүнө карата келип чыккан акциялардын баалары жана курстарындагы айырманы алуу максатында белгиленген баа боюнча товар үчүн акчалай сумманы төлөөнү болжолдоочу бүтүм.	Сделка, предполагающая уплату денежной суммы за товар через определенный срок после заключения сделки по цене, установленной в контракте в целях получения разницы в ценах или курсах акций, возникающей к сроку завершения сделки.
458.	Карызгерлердин отчет берүү системасы (Debtor Reporting System (DRS))	Система отчетности должников (СОД) (Debtor Reporting System (DRS))	Дүйнөлүк банктын өнүккөн өлкөлөрдүн карыздарына мониторинг жүргүзүү максатында пайдаланылган статистикалык отчет системасы. Маалымат, карыз алуучу-өлкөлөрдүн отчету түрүндө берилет. Мындай маалыматтардын негизинде Дүйнөлүк банк жыл сайын Global Development Finance (“Глобалдык өнүгүүнү каржылоо”) докладтын даярдайт (мурда – World Debt Tables).	Система статистической отчетности, используемая Всемирным банком в целях мониторинга долга развивающихся стран. Информация предоставляется в виде отчетов стран-заемщиков. На основе предоставленных данных Всемирный банк готовит ежегодный доклад Global Development Finance (“Финансирование глобального развития”) (ранее – World Debt Tables).

459.	Кредиттик рейтинг системасы (Credit rating system)	Система кредитного рейтинга (Credit rating system)	Кредит берүү жөндөмдүүлүгү жана кредиттөө чечимин кабыл алууга баа берүү системасы, мында кредитор өз алдынча иштеп чыккан жана адистештирилген кредиттик агенттиктер сунуштаган кредиттик рейтингдин шкаласына таянуу менен иш алып барат.	Система оценки кредитоспособности и принятия решения о кредитовании, при которой кредитор ориентируется на шкалу кредитного рейтинга, разработанную им самостоятельно или предложенную специализированным кредитным агентством.
460.	Корпоративдик башкаруу системасы (Corporate governance system)	Система корпоративного управления (Corporate governance system)	ФКУнун милдеттерин аныктоо жана аларга жетүүнү контролдоо механизми катары кызмат кылган, ФКУ жетекчилиги, анын байкоо кеңеши, менчик ээлери жана башка кызыкдар болгон тараптар ортосундагы өз ара иш алып баруу системасы. Мындай система ыйгарым укуктарды жана жоопкерчиликтерди бөлүштүрүүнү уюштурууга, ошондой эле корпоративдик чечимдерди кабыл алуу процессин курууга мүмкүндүк берет.	Система взаимоотношений между руководством ФКО, её наблюдательным советом, собственниками и другими заинтересованными лицами, служащая механизмом определения задач ФКО и контроля их достижения. Такая система позволяет организовать распределение полномочий и ответственности, а также построить процесс принятия корпоративных решений.
461.	Баалуу кагаздардын системалуу тобокелдиги (Securities systematic risk)	Систематический риск ценных бумаг (Securities systematic risk)	Белгилүү бир баалуу кагаздардын эмес, макроэкономикалык факторлордун таасири астында рыноктун конъюктурасынын (мисалы, инвестициялык) өзгөрүүлөрү менен байланышкан тобокелдик. Бардык баалуу кагаздарга мүнөздүү жана аны диверсификациялоонун эсебинен четтетүүгө мүмкүн эмес.	Риск, связанный с изменениями конъюнктуры рынка (например, инвестиционного) под влиянием макроэкономических факторов, а не кон-кретной ценной бумаги. Характерен для всех ценных бумаг и не может быть устранен за счет диверсификации.
462.	Слип (Slip)	Слип (Slip)	Картты пайдалануу менен операциянын ишке ашырылгандыгын тастыктаган кагаз түрүндөгү документ. Слип соода тейлөө ишканасында орнотулган импринтердин жардамы менен карттын рельефттик реквизиттеринин оттискасын, ошондой эле карт ээсинин жана ошол ишкананын кассиринин кол тамгаларын камтыйт. Ал эми добуштук авторизациялоо учурунда слип телефон аркылуу алынган авторизациялык коду камтууга тийиш.	Бумажный документ, служащий подтверждением совершения операции с использованием карты. Слип должен содержать оттиск рельефных реквизитов карты, произведенный с помощью импринтера, установленного в торгово-сервисном предприятии, а также подписи держателя карты и кассира торгово-сервисного предприятия. В случае голосовой авторизации слип также должен содержать полученный по телефону авторизационный код.
463.	Смарт-карт (Smart Card)	Смарт-карта (Smart Card)	Маалымат анын интегралдык схемасында (микропроцессорунда) камтылган карт. Электрондук төлөмдөрдү өткөрүүдө смарт-картта жеке купуя ачкыч сакталат жана электрондук цифралык кол тамганы түзүү жол-жобосу жүргүзүлөт.	Карта, носителем информации в которой является интегральная схема (микропроцессор). При проведении электронных платежей в смарт-карте хранится личный секретный ключ и производится процедура создания электронной цифровой подписи.
464.	Акча жүгүртүү тездиги (Velocity of money)	Скорость обращения денег (Velocity of money)	Жүгүртүү жана төлөм каражаты катары пайдаланылган акча бирдиги менен жыл ичинде жүзөгө ашырылган циклдердин, толук жүгүртүүлөрдүн саны. Ал ИДӨнүн номиналдык көлөмүнүн акча массасынын көлөмүнө катышы катары эсептелет жана акча белгилеринин төлөм каражаты катары пайдаланылышында алардын жылышынын көрсөткүчү катары колдонулат.	Количество циклов, полных оборотов, осуществляемых в течение года денежной единицей, используемой в качестве средства обращения и платежей. Рассчитывается как отношение номинального объема ВВП к объему денежной массы. Используется как показатель интенсивности движения денежных знаков при функционировании их в качестве средства платежа.

465.	Тобокелдикти басаңдатуу (минималдаштыруу) (Risk reduction)	Снижение (минимизация) риска (Risk reduction)	Тобокелдик деңгээли жол берилген (алгылыктуу) деңгээлден арткан, инциденттин/тобокелдик жагдайынын орун алышы ыктымалдыгын жана/же таасирин/кесепеттерин төмөндөтүү боюнча чараларды иштеп чыгууну жана ишке киргизүүнү болжолдогон учурларда колдонулат.	Применяется в случаях, когда уровень риска превышает допустимый (приемлемый) уровень, предполагает разработку и внедрение мер реагирования по снижению вероятности и/или воздействия/последствий от инцидента/риск-события.
466.	Акчага суроо-талап (Money demand)	Спрос на деньги (Money demand)	Экономикалык агенттердин акча каражаттарына муктаждыгы.	Совокупная потребность экономических агентов в денежных средствах.
467.	Атайы карыз алышуу укугу (АКУ) (Special Drawing Rights (SDR))	Специальные права заимствования СПЗ (SDR) (Special Drawing Rights (SDR))	Эл аралык камдык активдер, алар ЭВФ тарабынан түзүлөт жана анын мүчөлөрү ортосунда колдо болгон расмий камдарга толуктоо катары таркатылат. ЭВФтин атайы карыз алышуу укугуна ээ мүчөлөрүндө АКУну кайтарып берүү боюнча реалдуу (шарттуу) милдеттенмелер келип чыкпайт. АКУ ЭВФке мүчө мамлекеттердин жана АКУга ыйгарым укук чегерилген ээлик кылуучулардан болуп саналышкан эл аралык финансылык уюмдардын чектүү санынын гана активдеринен боло алат. АКУ наркы АКШ доллары, евро, япон йени жана фунт стерлинги сыяктуу 4 валютадан турган валюта куржунунун негизинде аныкталат. АКУга каражаттарды салууда “авуар” деген түшүнүк пайдаланылат, бул ЭВФке мүчө болгон башка мамлекеттерден чет өлкө валюталарын же башка камдык активдерди алууга шартсыз укук.	Международные резервные активы, которые создаются МВФ и распределяются среди его членов в дополнение к имеющимся официальным резервам. У членов МВФ, получивших SDR, не возникает реального (безусловного) обязательства по возврату выделенных им SDR. SDR могут быть активами только государств-членов МВФ и ограниченного числа международных финансовых организаций, которые являются уполномоченными держателями SDR. Стоимость SDR определяется на основе валютной корзины, состоящей из 4-х валют: доллар США, евро, японская йена и фунт стерлингов. При вложении в SDR иногда используется понятие «авуары» – безусловное право на получение иностранной валюты или иных резервных активов у других государств-членов МВФ.
468.	Эсептен алынган сумма (Write Off)	Списанная сумма (Write Off)	Кредитор өндүрүү мүмкүн эмес деп санаган жана ошондон улам аны андан ары бухгалтердик китептеринде эске албаган финансылык талап.	Финансовое требование, которое кредитор считает невозможным взыскать и поэтому более не учитывает его в своих бухгалтерских книгах.
469.	Спот-курс (Spotrate)	Спот-курс (Spotrate)	Бир мамлекеттин башка мамлекеттин валютасында туюндурулган валютасынын бүтүм келишилген учурга карата белгиленген баасы.	Цена валюты одного государства, выраженная в валюте другого государства, установленная на момент заключения сделки.
470.	Спот-алмашуу курсу (Spot rate)	Спот-обменный курс (Spotrate)	Бир валюта экинчисине дароо берүү же бүтүмгө келишилгенден кийинки экинчи жумуш күнү эле берүү шартында алмаштырылган курс.	Курс, по которому одна валюта обменивается на другую с поставкой немедленно или на второй рабочий день после заключения сделки.
471.	Спот (спот бүтүмү) (Spot (spot dealing))	Спот (сделка спот) (Spot (spot dealing))	Финансылык активдерди сатып алуу/сатуу операциясы, ал боюнча эсептешүүлөр бир-эки жумуш күнү ичинде жүргүзүлөт.	Операция по покупке/продаже финансовых активов, расчеты по которой осуществляются в течение одного-двух рабочих дней.
472.	Адилет нарк (Fair value)	Справедливая стоимость (Fair value)	Эсептелинген акчалай сумма, тараптардын ар бири аны ишке ашыруу учурунда компетенттүү, так эсептеп жана мажбурлоосуз иш алып барган, талаптагыдай маркетингден кийинки коммерциялык бүтүмдө сатып	Расчетная денежная сумма, за которую состоялся бы обмен имущества на дату оценки между готовым купить покупателем и готовым продать продавцом в коммерческой сделке после должного маркетинга, во время которой каждая

			алууга даяр сатып алуучу менен сатууга даяр сатуучунун ортосунда баа берүү күнүнө карата мүлктү алмашуу ишке ашырылган нарк. Тооруктарда мүлк сатылып өткөрүлбөгөн учурда, Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарында каралган тартипте белгиленген нарк адилеттүү нарк катары эсептелинет.	из сторон действовала компетентно, расчетливо и без принуждения. В случае нереализации имущества на торгах, то справедливой стоимостью считается стоимость, устанавливаемая в порядке, предусмотренном действующим законодательством Кыргызской Республики.
473.	Баалуу кагаздардын адилет наркы (Fair value)	Справедливая стоимость ценных бумаг (Fair value)	Толук маалымат алышкан, ошондой бүтүмгө келишүүнү каалашкан жана бири-бирине көз каранды болушпаган тараптар ортосундагы бүтүмгө келишүүдө балуу кагаздарга алмашууга боло тургандай сумма.	Сумма, на которую можно обменять ценную бумагу при совершении сделки между хорошо осведомленными, желающими совершить такую сделку и независимыми друг от друга сторонами.
474.	Суроо-талап (Demand)	Спрос (Demand)	Товарларга жана кызматтарга коомдук чогуу алгандагы муктаждык.	Совокупная общественная потребность в товарах и услугах.
475.	Спрэд (Spread)	Спрэд (Spread)	1) Финансы рынокторунун катышуучулары тарабынан белгиленген сатып алуу жана сатуу баасынын ортосундагы айырма. 2) Пайыздык чендер ортосундагы айырма, банк каражаттарды ал боюнча алып, карыз алуучуларга берет.	1) Разница между ценами покупки и продажи, устанавливаемыми участниками финансовых рынков. 2) Разница между процентными ставками, по которым банк получает средства и по которым их выдает заемщикам.
476.	Төлөө мөөнөтү (Payments period)	Срок погашения (Payments period)	Төлөө мезгили - негизги сумманы төлөө үчүн биринчи төлөмдөн акыркы төлөмгө чейинки мезгил аралыгы. Төлөө мөөнөтү - бул, эки мезгил суммасы, б.а. болгон шартта жеңилдетилген мезгилдеги жана төлөө мезгилиндеги.	Период погашения - это период от первого до последнего платежа в погашение основной суммы. Срок погашения - это сумма двух периодов: льготного периода при его наличии и периода погашения.
477.	Банктык чен (Bank rate)	Ставка банковская (Bank rate)	Банкка/кардарга кредитти/депозитти пайдалангандыгы үчүн төлөмдүн пайыздарда туюндурулган өлчөмү. Банктык пайыз кредиттин/депозиттин өлчөмүнө жана мөөнөтүнө, анын камсыздалышына, кредиттик тобокелдик денгээлине жараша болот.	Размер платы банку/клиенту за пользование кредитом/депозитом, выраженный в процентах. Банковский процент зависит от величины и срока кредита/депозита, его обеспеченности, степени кредитного риска.
478.	Номиналдык чен (Nominal rate)	Ставка номинальная (Nominal rate)	Инфляцияны эске алуусуз чегерилген пайыздык чен.	Ставка процента, исчисляемая без учета инфляции.
479.	Реалдуу пайыздык чен (Real interest rate)	Ставка процента реальная (Real interest rate)	Инфляциядан “арылтылган” пайыздык чен. Пайыздын номиналдык чени менен инфляция денгээлинин ортосундагы айырма катары эсептелет.	Процентная ставка, "очищенная" от инфляции. Рассчитывается как разница между номинальной ставкой процента и уровнем инфляции
480.	Аудит стандарты (The standard of audit)	Стандарт аудита (The standard of audit)	Аудиттин объектисине, аткаруучулардын квалификациясына, аудитти уюштурууга, документтерге талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүнүн усулдук ыкмаларына жана тиешелүү багыт боюнча аудитордук корутундунун берилишине карата талаптардын жана эрежелеринин топтомун белгилеген ченемдик документ.	Нормативный документ, устанавливающий комплекс требований и правил к объекту аудита, квалификации исполнителей, организации аудита, методическим приемам анализа документации и представлению аудиторского заключения в предметной области.

481.	Күтүлүүчү кирешенин стандарттуу четтөөсү	Стандартное отклонение ожидаемого дохода (Return standard deviation)	Портфельдин жалпы тобокелдигинин өлчөмүн аныктоо чарасы, ал инвестициялоо мезгилинде күтүлүүчү мааниден ыктымалдуулугу боюнча орточо четтөөнү түшүндүрөт.	Мера определения величины общего риска портфеля, которая представляет собой взвешенное по вероятности среднее отклонение от ожидаемого значения за период инвестирования.
482.	Жоюу наркы (Liquidation cost)	Стоимость ликвидационная (Liquidation cost)	Күрөөлүк мүлккө баа берүү максатында жоюу наркы – бул талаптагыдай маркетингсиз жана жарнамалоосуз эле, кыска мөөнөт ичинде активди сатып өткөрүүдөн реалдуу алынышы мүмкүн болгон активдин наркы. Бухгалтердик эсепке алуу максатында жоюу наркы – бул, колдонуудан калышынан улам күтүлүп жаткан сарптоолорду эсептен алып салуу менен пайдалуу кызмат өтөө мөөнөтүнүн акырында актив үчүн субъект алууну көздөп жаткан таза сумма.	Для целей оценки залогового имущества ликвидационная стоимость – это стоимость актива, которая реально может быть получена при реализации актива в короткие сроки, без должного маркетинга и рекламы. Для целей бухгалтерского учета ликвидационная стоимость – это чистая сумма, которую субъект ожидает получить за актив в конце срока его полезной службы за вычетом ожидаемых затрат по его выбытию.
483.	Стоп-баракча (Stop-list)	Стоп- лист (Stop-list)	Эмитент тарабынан товарларды же кызмат көрсөтүүлөрдү төлөөгө кабыл алууга жана валюталарды алмаштырууну кошо алганда, нак акчаларды кабыл алуу же берүү үчүн тыюу салынган карттардын тизмеси.	Список карт, запрещенных эмитентом к приему для оплаты товаров или услуг и приема или выдачи наличных, включая обмен валют.
484.	Чыккан өлкөсү (Home Country)	Страна происхождения (Home Country)	Эки же андан көбүрөөк өлкөдө өндүрүлгөн учурларда, товар толугу менен чыгарылган же “олуттуу өзгөртүүлөргө дуушар болгон” өлкө.	Страна, в которой товар был полностью произведен или "претерпел существенные преобразования" в случаях когда производство имеет место в двух или более странах.
485.	Банктын стратегиялык тобокелдиги (Bank strategic risk)	Стратегический риск банка (Bank strategic risk)	Банк ишинин жана аны өнүктүрүү стратегиясын аныктаган чечимдердин туура эместигине, стратегияны ишке ашырууда шайкеш келбеген ресурстар менен камсыз кылынгандыгына байланыштуу орун алышы мүмкүн болгон жоготуулардын, ошондой эле банк ишине коркунуч алып келиши мүмкүн болгон коркунучтардын жеткиликтүү эсепке алынбагандыгынын натыйжасында орун алган жоготуу тобокелдиги.	Риск возможных потерь, связанный с неверными решениями, определяющими стратегию деятельности и развития банка, неадекватным ресурсным обеспечением реализации стратегии, а также потерь вследствие недостаточного учета возможных опасностей, которые могут угрожать деятельности банка.
486.	Камсыздандыруу корпорациясы (Insurance Corporations)	Страховые корпорации (Insurance Corporations)	Өмүрдү камсыздандыруу, кырсыктардан камсыздандыруу, оорулардан, өрттөн камсыздандыруу жана тобокелдиктерди бириктирүү аркылуу айрым институционалдык бирдиктерди же бирдиктердин башка тобун камсыздандыруунун дагы башка түрлөрү негизги функцияларынан болуп саналган, корпоративдик, өз ара иш жүргүзүшкөн башка түзүмдөр.	Корпоративные, взаимные и другие структуры, основной функцией которых является страхование жизни, страхование от несчастных случаев, страхование на случай болезни, страхование от пожара и другие виды страхования отдельных институциональных единиц или других групп единиц путем объединения риска.
487.	Стресс-тесттер (Stress Tests)	Стресс-тесты (Stress Tests)	Стресс-тестирлөө тышкы чөйрөдө (экономиканын төмөндөөсү, пайыздык чендердин, валюта курсунун өзгөрүүсү, мыйзамдардагы өзгөртүүлөр, ж.б.) сыяктуу эле, банк кардарларынын жана контрагенттеринин ишинде да алгылыксыз өзгөрүүлөр (мисалы, банктын ири кардарларынын банкроттукка учуроосу, депозиттердин	Стресс-тестирование является аналитическим инструментом оценки потенциальных потерь банка в случае неблагоприятных изменений как во внешней среде (спады в экономике, изменение процентных ставок, валютного курса, изменения в законодательстве и т.п.) так и в деятельности клиентов и контрагентов банка (например, банкротство

			агылып чыгышы, алмашуу курсунун, пайыздык чендердин өзгөрүүсүнүн кардардын кредит төлөө жөндөмдүүлүгүнө таасири, ж.б) болгон учурда, банктын потенциалдуу жоготууларын баалоонун аналитикалык инструменти болуп саналат. Банктын балансынын банктык тобокелдиктердин таасирине ийкемдүүлүгүнө баа берүү, ошондой эле банктын капиталынын жагдайдын мындан аркы өнүгүшүнүн ар башка сценарийлеринде мүмкүн болуучу ири чыгымдардын ордун жабуу мүмкүнчүлүгүнө баа берүү стресс-тестирилөөнүн негизги милдети болуп саналат.	крупных клиентов банка, отток депозитов, влияние изменения обменного курса на кредитоспособность клиента, процентных ставок и т.п.). Основной задачей стресс-тестирования является оценка чувствительности баланса банка к влиянию банковских рисков, а также оценка способности капитала банка компенсировать возможные крупные убытки при различных сценариях дальнейшего развития событий.
488.	Эл аралык камдар түзүмү (Structure of international reserves)	Структура международных резервов (Structure of international reserves)	Борбордук банктын валюта портфелинде валюталардын максаттуу пайыздык үлүшүн, ошондой эле алтындын максаттуу көлөмүн, алардан жол берилген чектөөлөрдү белгилөө менен түзүлгөн валюталар топтому, алардан эл аралык камдар портфели турат.	Набор валют, из которых состоит портфель международных резервов центрального банка, с установлением целевых процентных долей валют в валютном портфеле, а также целевого физического объема золота и допустимых отклонений от них.
489.	Төлөө мөөнөттөрүнүн түзүмү (Maturity Structure)	Структура сроков погашения (Maturity Structure)	Талаптарды жана милдеттенмелерди төлөө мөөнөттөрүн убакыт боюнча бөлүштүрүү. Бул “төлөө мөөнөттөрүнүн мүнөздөмөсү” же “төлөө мөөнөттөрүнүн бөлүштүрүлүшү” деп да аталат.	Распределение во времени сроков погашения требований или обязательств. Называется также “характеристикой сроков погашения” или “распределением сроков погашения”.
490.	Субординацияланган карыз (Subordinated duty)	Субординированный долг (Subordinated duty)	Бул, эмитенттин башка милдеттенмелерине салыштырганда кыйла төмөн статустагы милдеттенме. Эмитент банкрот абалда калган учурда алардын орду, бардык кредиторлор жана аманатчылар толук тейлөөгө алынып, алардын талаптары канааттандырылгандан кийин, бирок эмитенттин акцияларына ээлик кылуучулардын талаптары канааттандырылганга чейин жабылууга тийиш.	Субординированный долг – это обязательства с более низким статусом по сравнению с другими обязательствами эмитента. В случае банкротства эмитента погашаются после полного обслуживания и удовлетворения требований всех кредиторов и вкладчиков, но до удовлетворения требований держателей акций эмитента.
491.	Субсидия (Subsidium)	Субсидия (Subsidium)	Мамлекеттик же жергиликтүү бюджеттин эсебинен керектөөчүлөргө, ошондой эле атайын фондулардын эсебинен юридикалык жактарга жана жеке адамдарга, жергиликтүү бийлик органдарына сунушталуучу төлөөлөр.	Выплаты потребителям, предоставляемые за счет государственного или местного бюджета, а также специальных фондов юридическим и физическим лицам, местным органам власти.
492.	Кредиттин суммасы (Amount of a credit)	Сумма кредита (Amount of a credit)	Кредиттик уюмдар белгилүү бир шарттарда карыз алуучуларга сунушташкан, тиешелүү валютадагы акчалай ресурстардын көлөмү.	Объем денежных ресурсов в соответствующей валюте, который кредитные организации предоставляют заемщикам на определенных условиях.
493.	Маалыматтардын олуттуулугу (Significance of the information)	Существенность информации (Significance of the information)	Эгерде, анын камтылбай калышы же бурмаланышы кабыл алынуучу чечимге же айтылуучу пикирге таасир эте алса, анда бул маалымат олуттуу болуп эсептелинет.	Информация считается существенной, если ее пропуск или искажение могут повлиять на суждения и принимаемые решения пользователями.

494.	Эсеп (Account)	Счет (Account)	Эсеп – 1) өзүнчө статьяга тиешелүү болгон бардык бухгалтердик жазуулардын регистри. Кош жазуу системасында эсеп дебетке жана кредитке ээ; 2) соода мамилелеринде – сатуучу тарабынан сатып алуучунун атына жазылган жана товардын келип түшкөндүгүн жана анын наркын тастыктаган товардык документ; 3) эсептешүү, кандайдыр бир нерсени эсепке алуу.	Счет – 1) регистры всех бухгалтерских записей, относящихся к отдельной статье. В системе двойной записи счета имеют дебетовую и кредитовую стороны; 2) в торговых отношениях – товарный документ, выписываемый продавцом на имя покупателя и удостоверяющий поставку товара и его стоимость; 3) расчет, учет чего-либо.
495.	Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби (Capital and Financial Account)	Счет операций с капиталом и финансовых операций (Capital and Financial Account)	Төлөм балансынын бөлүгү, анда (а) капиталдык трансферттер жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдерди (патенттер жана кайра өндүрүүгө (копирайт) менчик укугу) сатып алуу/сатуу жана (б) финансылык активдер жана милдеттенмелер боюнча маалыматтар камтылган.	Раздел платежного баланса, который включает информацию по (а) капитальным трансфертам и приобретению/продаже нефинансовых произведенных активов (патенты и права собственности на воспроизведение (копирайт)) и (б) финансовым активам и обязательствам
496.	Төлөм теңдемнин күндөлүк операциялар эсеби (Current account of balance of payments)	Счет текущих операций платежного баланса (Current account of balance of payments)	Өлкөнүн төлөм теңдемнин бөлүгү, анда товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөр экспортунун жана импортунун көлөмү, анын инвестициялардан таза кирешесинин көлөмү жана трансферттик төлөмдөрдөн таза көлөмү белгиленген. Төлөм теңдемнин күндөлүк операцияларынын эсебинде резиденттер жана резидент эместер ортосунда жүргүзүлгөн экономикалык баалуулуктар менен кайсы болбосун операциялар (финансылык активдерди жана милдеттенмелерди эске албаганда) камтылат. Ошондой эле, мында күндөлүк керектелүүчү баалуулуктарды кайтарымсыз берүү же алууга байланыштуу операциялар да эске алынган. Мында, товарлар, кызмат көрсөтүүлөр, кирешелер жана күндөлүк трансферттер да камтылган. Товарлар, кызмат көрсөтүүлөр, кирешелер жана күндөлүк трансферттер боюнча сальдону негизинен, “күндөлүк операциялар боюнча сальдо” же “күндөлүк операциялар эсебинин сальдосу” деп аташат.	Раздел платежного баланса страны, в котором фиксируются объемы ее экспорта, импорта товаров и услуг, ее чистого дохода от инвестиций и чистого объема трансфертных платежей. Счет текущих операций платежного баланса охватывает любые операции с экономическими ценностями (кроме операций с финансовыми активами и обязательствами), совершаемые между резидентами и нерезидентами. Также учитываются операции, связанные с безвозмездным предоставлением или получением ценностей, предназначенных для текущего использования. Включаются товары, услуги, доходы и текущие трансферты. Сальдо по товарам, услугам, доходам и текущим трансфертам обычно называют «сальдо по текущим операциям» или «сальдо счета текущих операций».
497.	Активдүү эсептер (Real accounts)	Счета активные (Real accounts)	Уюмдардын каражаттары эске алынган бухгалтердик эсепке алуу эсептери. Алар өзүндө каражаттардын бар экендигинин, курамынын жана жайгаштырылышынын көрсөткүчтөрүн камтыйт. Активдүү эсептерде каражаттардын көбөйүүсү дебет боюнча, ал эми азаюусу – кредит боюнча жазылат. Дебеттик сальдо баланс активинде көрсөтүлөт.	Счета бухгалтерского учета, на которых учитываются средства организаций. Они содержат показатели наличия, состава и размещения средств. На активных счетах увеличение средств записывается по дебету, а уменьшение – по кредиту. Дебетовое сальдо показывается в активе баланса.
498.	Пассивдүү эсептер (Credit accounts)	Счета пассивные (Credit accounts)	Өздүк жана карыздык каражаттардын булагы, алардын максаттуу багытталышы эске алынган бухгалтердик эсепке алуу эсептери. Каражат булактарынын көбөйүүсү пассивдүү эсептерде кредит боюнча, ал эми азаюусу –	Счета бухгалтерского учета, на которых учитываются источники собственных и заемных средств, их целевое направление. Увеличение источников средств в пассивных

			дебет боюнча жазылат. Эсептер боюнча кредиттик сальдо баланс пассивинде көрсөтүлөт.	счетах записывается по кредиту, уменьшение – по дебету. Кредитовое сальдо по счетам показывается в пассиве баланса.
499.	“Эскроу” эсептери (Escrow Accounts)	Счета «эскроу» (Escrow Accounts)	Тышкы карыз боюнча төлөөлөргө карата карыз алуучунун өлкөсүнөн тышкары жайгашкан банктарда ачылган жана алар аркылуу анын экспорттук пайдасынын жарымы өтө турган эсептер колдонулат. Эрежедегидей эле, бир жылдык мөөнөттөгү мындай эсептердеги калдыктар карызды тейлөө боюнча келечекте келип чыгуучу төлөмдөрдүн ордун жабуу үчүн каралган. Ушундан улам, мындай эсептердин бенефициарынан болгон кредиторлор өз карыздары боюнча кошумча камсыздоолорду жана карызды тейлөөдө айкын артыкчылыкта алышат.	Применительно к выплатам по внешнему долгу – счета, которые обычно открываются в банках, находящихся за пределами страны заемщика, и через которые проходит часть экспортной выручки заемщика. Как правило, остатки на таких счетах сроком один год предназначены для покрытия будущих платежей по обслуживанию долга. Благодаря этому кредиторы, являющиеся бенефициарами таких счетов, получают дополнительное обеспечение по своим займам и фактический приоритет при обслуживании долга.
500.	Күндөлүк милдеттенмелер (Current liabilities)	Текущие обязательства (Current liabilities)	Төлөө мөөнөтү бир жылдан ашпаган кыска мөөнөттүү милдеттенмелер.	Краткосрочные обязательства со сроком погашения не более одного года.
501.	Күндөлүк трансферттер (Current Transfers)	Текущие трансферты (Current Transfers)	Капиталдын трансферттери болбогон реалдуу же финансылык ресурсту акысыз өткөрүп берүү. Күндөлүк трансферттер тартылган кирешенин жана товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдүн керектелишине түздөн-түз таасирин тийгизет.	Безвозмездная передача реального или финансового ресурса, не являющихся трансфертами капитала. Текущие трансферты оказывают непосредственное воздействие на уровень располагаемого дохода и на потребление товаров и услуг.
502.	Терминал (Terminal)	Терминал (Terminal)	Адистештирилген кассалык жабдуулар, стационардык жабдуулар, чөнтөккө салып жүрүү үчүн каралган уюлдук түзүлүштөр, көчмө терминалдар жана кассалык аппараттар, өз алдынча тейлөө автоматтары (төлөмдөрдү кабыл алууга адистештирилген автоматтар жана банкоматтар), ошондой эле башкы процессинг менен байланыш түзүүгө, билдирүүлөрдү түзүүгө жана аларды төлөм системасынын түйүнүнө жөнөтүүгө жана андан келип түшкөн билдирүүлөрдү кабыл алууга мүмкүндүк берген интернет тармагына транзакцияларды авторизациялоо үчүн эсептешүү веб-сервери.	Специализированные прикассовые устройства, стационарное оборудование, мобильные устройства карманного типа, переносные терминалы и кассовые аппараты, автоматы самообслуживания (специализированные автоматы и банкоматы, предназначенные для приема платежей), а также расчетный веб-сервер для авторизации транзакций в сети Интернет позволяющий устанавливать связь с главным процессингом, формировать, отправлять сообщения в сеть платежной системы и принимать сообщения, поступающие из неё.
503.	Банктык төлөм карттарды толтуруу үчүн терминал (Terminal of card updating)	Терминал пополнения банковской платежной карты (Terminal of card updating)	Акча каражаттарын банктык эсептен картка түшүрүү, ПИН-кодду, лимиттерди алмаштыруу, картты колдонуу мөөнөтүн узартуу үчүн каралган түзүлүш.	Устройство, предназначенное для записи денежных средств с банковского счёта на карту, смены ПИН-кода, лимитов, продления срока действия карты.
504.	Өсүш арымы (Rate surplus)	Темп прироста (Rate surplus)	Белгилүү бир мезгил ичинде экономикалык көрсөткүчтүн өсүшүнүн, анын салыштырмалуу чондуктарда же пайыздарда өлчөнгөн баштапкы деңгээлине карата катышы.	Отношение прироста величины экономического показателя за определенный период времени к его исходному уровню, измеряемое в относительных величинах или в процентах.

505.	Өсүш арымы (Growth rate)	Темп роста (Growth rate)	Учурдагы экономикалык көрсөткүчтүн чоңдугунун, анын салыштырмалуу чоңдуктарда же пайыздарда өлчөнгөн эсептөө базасына кабыл алынган баштапкы маанисине карата катышы.	Отношение величины экономического показателя в данное время к его исходному значению, принятому за базу отсчета, измеряемое в относительных величинах или в процентах.
506.	Инфляция арымы (Rate Of Inflation)	Темпы инфляции (Rate Of Inflation)	Белгилүү бир мезгил ичинде баалардын жалпы деңгээлинин пайыздарда туюндурулган өсүш арымы.	Выраженный в процентах темп прироста общего уровня цен в течение определенного периода времени.
507.	Рынок тенденциясы (Trends of the market)	Тенденция рынка (Trends of the market)	Рынокто баа (мисалы, товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө баанын, пайыздык чендердин, валюта курсунун) деңгээлинин өзгөрүүгө же сакталып турууга ык койгон туруктуу багыты.	Устойчивая направленность изменения или сохранения уровня цен на рынке (например, цен на товары и услуги, процентных ставок, валютного курса).
508.	Соода балансы (Trade balance)	Торговый баланс (Trade balance)	Төлөм теңдеминин өлкөнүн башка өлкөлөр менен соода байланыштарын мүнөздөгөн бөлүгү. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорту жана экспорту аны түзүүчүлөрдөн болуп саналышат. Баланс товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөр экспортунун жана импортунун айырмасы катары эсептелет, улуттук товардык рыноктун өнүгүү деңгээлин мүнөздөйт.	Часть платежного баланса, характеризующая торговые связи страны с другими странами. Его составляющими являются экспорт и импорт товаров и услуг. Баланс рассчитывается как разница экспорта и импорта товаров и услуг, характеризует степень развитости национального товарного рынка.
509.	Тоорук сессиясы (Trade session)	Торговая сессия (Trade session)	Билдирмелерди берүүгө жана тоорук системаларынын катышуучулары ортосунда бүтүмдөргө келишүүгө жол берилген убакыт аралыгы.	Период времени, в течение которого допускается подача заявок и заключение сделок между участниками торговых систем.
510.	Тоорук күнү (Trade day)	Торговый день (Trade day)	Тоорук системаларында тооруктар өткөрүлгөн иш күнү.	Рабочий день, в который проводятся торги в торговых системах.
511.	Акча-кредит саясатынын трансмиссиялык механизми (Transmission mechanisms of monetary policy)	Трансмиссионный механизм денежно-кредитной политики (Transmission mechanisms of monetary policy)	Акча-кредит саясаты экономикага таасирин тийгизе турган ыкмалар (каналдар) жыйындысы.	Совокупность путей (каналов), по которым денежно-кредитная политика (ДКП) оказывает влияние на экономику.
512.	Трансферт (Transfers)	Трансферт (Transfers)	1) Чет өлкө валютасынын бир өлкөдөн экинчиге которулушу; 2) Бир жактын экинчи бир жакка баалуу кагаздарга ээлик кылуу укугун өткөрүп берүүсү; 3) Бүтүм боюнча төлөөнү бир эсептен экинчисине которуу; 4) Алардын жүрүшүндө реалдуу ресурсту же финансылык активди кайтарымсыз негизде өткөрүп берүү ишке ашырылган операциялар.	1) Перевод иностранной валюты из одной страны в другую; 2) Передача одним лицом другому лицу права владения ценными бумагами; 3) Перенос оплаты по сделке с одного счета на другой; 4) Операции, в ходе которых происходит передача реального ресурса или финансового актива на безвозмездной основе.
513.	Транш (Tranche)	Транш (Tranche)	1) Кредиттик келишимди колдонуу мезгили ичинде белгилүү бир убакыттан кийин ар кандай шарттарда сунушталуучу кредиттин үлүшү;	1) Доля кредита, предоставляемая на разных условиях через определенный промежуток времени в течение срока действия кредитного соглашения;

			2) Бардык талаптарды жана милдеттерди жөнгө салган жалпы шарттардан айырмаланган өзүнүн конкреттүү шарттары бар финансылык талаптардын жана милдеттенмелердин айрым бөлүгү.	2) Отдельная часть финансового требования или обязательства со своими собственными конкретными условиями, в отличие от общих условий, регулирующих все требования или обязательства.
514.	Тренд (Trend)	Тренд (Trend)	Отчеттук, статистикалык маалыматтарды иштеп чыгуу жана ушунун негизинде экономикалык өсүш же төмөндөө тенденцияларын белгилөө аркылуу аныкталган экономикалык көрсөткүчтөрдүн өзгөрүү багыты.	Направленность изменения экономических показателей, определяемая путем обработки отчетных, статистических данных и установления на этой основе тенденций экономического роста или спада.
515.	Маалымат коопсуздугуна коркунучтар (Threat of information safety)	Угроза информационной безопасности (Threat of information safety)	Маалымат системасына потенциалдуу таасирин тийгизиши мүмкүн болуучу таасирлер, алар маалымат системаларын пайдалануучуларга тике же кыйыр түрдө зыян келтириши мүмкүн.	Потенциально возможные воздействия на информационную систему, которые могут нанести прямой или косвенный ущерб пользователям информационной системы.
516.	SWIFT жамааттык пайдалануу түйүнү (ЖИП) (Society for worldwide interbank financial telecommunication)	Узел коллективного пользования (УКП) SWIFT (Society for worldwide interbank financial telecommunication)	Пайдалануучуларга чек ара аркылуу төлөмдөрдү өткөрүү үчүн жалпы интерфейс аркылуу SWIFT телекоммуникациялык түйүнүнөн пайдалануу мүмкүндүгүн камсыз кылган аппараттык-программалык комплекс.	Аппаратно-программный комплекс, обеспечивающий пользователям доступ к телекоммуникационной сети SWIFT через общий интерфейс для проведения трансграничных платежей.
517.	Тобокелдиктерди тескөө (Risk management)	Управление рисками (Risk management)	Орун алышы мүмкүн болгон тобокелдиктерди минималдаштырууга багытталган жана өзүнө тобокелдиктерди аныктоону жана аларга баа берүүнү, чечимдерди кабыл алууну, тобокелдикке мониторинг жана контролдукту камтыган процесс.	Процесс, направленный на минимизацию возможных рисков и включающий в себя выявление и оценку риска, принятие решения, мониторинг и контроль риска.
518.	Жеңилдик деңгээли (Concessional Level)	Уровень льготности (Concessional Level)	Карыздын төлөнбөгөн номиналдык наркы менен операция жүргүзүлгөн валюта үчүн колдонулган пайыздык чен боюнча дисконттолгон, карызды тейлөө боюнча келечектеги төлөмдөрдү салыштыруу максатында, кредит же насыя (займ) берилген учурга карата жүргүзүлгөн, карыздын номиналдык наркына пайыз түрүндө туюндурулган таза келтирилген наркты эсептөө. Карыздын жеңилдетилген деңгээли (же байланыштуу жардамдын) эки тараптуу негизде окшош эле эсептелет, бирок карыздын номиналдык наркынын ордуна насыянын (займдын) жалпы наркы, б.а. кредитор тарабынан берилген сыяктуу эле, берилбеген каражаттарды да эске алуу менен алынат, ал эми булардын айырмасы грант-элемент деп аталат (<i>Грант-элементти жана Таза келтирилген наркты карагыла</i>).	Выраженный в виде процента от номинальной стоимости долга расчет чистой приведенной стоимости, производимый на момент предоставления кредита или займа, с целью сопоставления непогашенной номинальной стоимости долга и будущих платежей по обслуживанию долга, дисконтированных по процентной ставке, применимой для валюты операции. Уровень льготности долга на двусторонней основе (или связанной помощи) рассчитывается аналогичным образом, однако вместо номинальной стоимости долга берется нарицательная стоимость займа, то есть с учетом как предоставленных, так и не предоставленных кредитором средств, а разница называется грант-элементом. (См. также <i>Грант-элемент и Чистая приведенная стоимость</i>).

519.	Тышкы карыздын туруктуулугу (External Debt Sustainability)	Устойчивость внешнего долга (External Debt Sustainability)	Аны тейлөөдө төлөм теңдемине төлөөлөрдүн ири көлөмдөрү аркылуу басым жасабаган карыз деңгээли. Туруктуулук тобокелдикке дуушар болбогондой шартта каржылоо үчүн карыз алуунун алгылыктуу деңгээлинин орун алып турушун узартуу мүмкүнчүлүгүн да түшүндүрөт.	Уровень долга, не оказывающий давления на платежный баланс посредством больших объемов выплат по его обслуживанию. Устойчивость также означает возможность продолжения приемлемого уровня заимствований для финансирования импорта без того, чтобы быть подверженным риску устойчивости.
520.	Төлөм системасынын тике катышуучусу (Direct participant of payment system)	Прямой участник платежной системы (Direct participant of payment system)	Улуттук банкта эсеби бар жана тике коммуникациялык туташуу мүмкүнчүлүгүнө ээ катышуучу.	Участник, имеющий счет в Национальном банке и прямое коммуникационное соединение с системой.
521.	Кошуп эсептөө ыкмасы боюнча пайыздарды эсепке алуу (Accrual of Interest Costs)	Учет процентов по методу начисления (Accrual of Interest Costs)	Пайыздык чыгашаларды/кирешелерди эсепте дайыма чагылдырып туруу, капиталды сунуштоо менен капитал наркынын катышын аныктоого өбөлгө түзөт.	Постоянное отражение в учете процентных расходов/доходов позволяет соотносить стоимость капитала с предоставлением капитала.
522.	Эсептик жазуу (Account, inventory)	Учетная запись (Account, inventory)	Пайдалануучунун маалыматтык ресурстардан пайдалануу үчүн зарыл болгон, код коюлган аты.	Имя пользователя в закодированном виде, необходимое для доступа к информационным ресурсам.
523.	Эсептик чен (Discount rate)	Учетная ставка (Discount rate)	Акча-кредит саясатынын инструменти, ал Борбордук банк тарабынан белгиленген пайыздык ченди түшүндүрөт жана экономикада акча ресурстарынын баасынын базалык көрсөткүчү катары кызмат кылат.	Инструмент денежно-кредитной политики, представляющий собой устанавливаемую центральным банком процентную ставку и служащий базовым ориентиром цены денежных ресурсов в экономике.
524.	Трастты уюштуруучу (трастор) (Settlor (trustor))	Учредитель траста (трастор) (Settlor (trustor))	Трастты уюштуруучу (трастор) – бул, ишеним боюнча тескөөгө өткөрүлүп берилген мүлктүн ээси; ага ыйгарым укук чегерилген мамлекеттик орган (мамлекеттин менчигинде турган мүлк боюнча); чарба жүргүзүү укугуна негизденген ишкана (менчик эсинин уруксаты менен).	Учредитель траста (трастор) – это собственник передаваемого в доверительное управление имущества; уполномоченный на то государственный орган (в отношении имущества, находящегося в государственной собственности); предприятие, основанное на праве хозяйственного ведения (с разрешения собственника).
525.	Төлөмдөр файлы (File of payments)	Файл платежей (File of payments)	Системада электрондук түрдө түптөлгөн жана өткөрүлүп берилген төлөмдөр топтомунун жыйындысы.	Совокупность пакетов платежей, формируемых и передаваемых в системе в электронном виде.
526.	Факторинг (Factoring)	Факторинг (Factoring)	Факторинг – бул, карызгерге карата талаптарды алуу жана карыздарды өндүрүү. Мында бир тарап (финансылык агент) экинчи тарапка (кардарга) кардардын товарларды сунуштоосунан, иштерди аткаруусунан же үчүнчү жакка кызмат көрсөтүүдөн улам, үчүнчү жакка карата келип чыккан, анын акчалай талаптарынын эсебинен акча каражатын берет же берүүгө милдеттенет, ал эми кардар финансылык агентке ошол акчалай талапты ыйгарып берет же ага милдеттенет.	Факторинг – это приобретение требований к должнику и взыскание долга, когда одна сторона (финансовый агент) передает или обязуется передать другой стороне (клиенту) денежные средства в счет денежного требования клиента (кредитора) к третьему лицу (должнику), вытекающего из предоставления клиентом товаров, выполнения им работ или оказания услуг третьему лицу, а клиент уступает или обязуется уступить финансовому агенту это денежное требование.

527.	Фидуциардык жоопкерчилик (Fiduciary responsibility)	Фидуциарная ответственность (Fiduciary responsibility)	Ишенимге негизденген мамилелерден улам келип чыккан жоопкерчиликтүүлүк. Ислам банктарынын жана “ислам терезесине” ээ банктардын ишин жөнгө салуу максатында, фидуциардык жоопкерчиликтүүлүк – бул, инвестициялык эсеп ээлеринин акча каражаттарын талаптагыдай тескөө жана мудароба келишиминде белгиленген шарттарды сактоо боюнча банктын өз кардарлары алдында жоопкерчилиги.	Ответственность, возникающая в отношениях, основанных на доверии. Для целей регулирования деятельности исламских банков и банков, имеющих “исламское окно”, фидуциарная ответственность – это ответственность банка перед своими клиентами по надлежащему управлению денежными средствами держателей инвестиционных счетов и соблюдению условий, оговоренных в договорах мудароба.
528.	Белгиленген валюта курсу (Fixed exchange rate)	Фиксированный валютный курс (Fixed exchange rate)	Мамлекет тарабынан белгиленген жана колдоого алынган алмашуу курсу.	Обменный курс, который устанавливается и поддерживается государством.
529.	Финансы системасы (Financial System)	Финансовая система (Financial System)	Финансы ортомчуларынын, финансы рынокторунун экономикада акчанын жана кредиттин жылышынын жана экономикада акчанын жана кредиттин жылышын камсыз кылган финансы инфраструктурасынын ортомчусу болуп саналган чогуу алгандагы институттары. Финансы системасы: финансы уюмдарынан, үй чарбалардан, финансылык эмес ишканалардан, мамлекеттик мекемелерден жана ишканалардан өз атынан активдерге ээлик кылууга, милдеттенмелерди кабыл алууга, экономикалык ишти жүзөгө ашырууга жана башка түзүмдөр менен операцияларды жүргүзүүгө мүмкүнчүлүгү бар ишканалардан турат. Финансы системасынын өлчөмү финансы системасынын түзүмүнө жараша эсептелет жана депозиттик уюмдарга, башка финансылык корпорацияларга, финансылык эмес корпорацияларга, үй чарбаларына, мамлекеттик башкаруу секторуна жана борбордук банкка таандык болгон финансылык активдердин суммасын түшүндүрөт.	Совокупность институтов финансового посредничества, финансовых рынков, являющихся посредниками движения денег и кредита в экономике, и финансовой инфраструктуры, обеспечивающих движение денег и кредита в экономике. Финансовая система состоит из: финансовых организаций, домашних хозяйств, нефинансовых предприятий, государственных учреждений и предприятий, которые могут от своего имени владеть активами, принимать обязательства, осуществлять экономическую деятельность и проводить операции с другими структурами. Размеры финансовой системы рассчитываются исходя из структуры финансовой системы и представляет собой сумму финансовых активов, принадлежащих депозитным организациям, другим финансовым корпорациям, нефинансовым корпорациям, домашним хозяйствам, сектору государственного управления и центральному банку.
530.	Финансы-кредит уюму	Финансово-кредитная организация	Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банктын лицензиясынын/күбөлүгүнүн негизинде бардык же айрым банктык операцияларды жүргүзүү укугуна ээ юридикалык жак.	Юридическое лицо, имеющее право осуществлять все или отдельные банковские операции на основании лицензии/свидетельства Национального банка Кыргызской Республики в соответствии с законодательством.
531.	Финансылык милдеттенме (Financial Liability)	Финансовое обязательство (Financial Liability)	Эки тараптын тең өз ара тиешелүү укуктарын жана милдеттенмелерин аныктайт, алар өз табиятына жараша финансылык катары каралууга тийиш жана карыз алуучудан кредитордун пайдасына, алардын ортосунда түзүлгөн келишимде белгиленген жагдайларда төлөмдүн (төлөөлөрдүн) ишке ашырылышын талап кылат.	Определяет соответствующие взаимные права или обязанности обеих сторон, которые в силу своей природы должны рассматриваться как финансовые и требует от заемщика произвести платеж (платежи) в пользу кредитора в обстоятельствах, оговоренных в договоре между ними.

532.	Финансылык талаптар (Financial Claim)	Финансовое требование (Financial Claim)	Эки тараптын өз ара тиешелүү укуктарын жана милдеттенмелерин аныктайт, алар өз мүнөзүнө жараша финансылык катары каралууга тийиш жана кредиторго карыз алуучудан алардын ортосунда түзүлгөн келишимде белгиленген жагдайларда төлөмдү (төлөмдөрдү) алуу укугун чегерет.	Определяет соответствующие взаимные права или обязанности обеих сторон, которые по своему характеру должны рассматриваться как финансовые, и дает кредитору право на получение платежа (платежей) от заемщика в обстоятельствах, оговоренных в договоре между ними.
533.	Финансылык тобокелдик (Financial risk)	Финансовый риск (Financial risk)	Контрагенттин сапатына, контрагент өлкөнүн экономикалык абалына жана финансы рынокторундагы өзгөрүүлөргө байланыштуу орун алышы ыктымал болгон жоготуу тобокелдиги. Финансылык тобокелдик кредиттик тобокелдик, рыноктук тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги болуп бөлүнөт.	Риск возможных потерь, связанный с качеством контрагента, экономическим состоянием страны-контрагента и изменениями на финансовых рынках. Финансовый риск подразделяется на кредитные риски, рыночные риски и риск ликвидности.
534.	Финансы рыногу (Financial Market)	Финансовый рынок (Financial Market)	Экономикалык субъекттер катышуучулардын жүрүм-туруму боюнча белгиленген эрежелерге ылайык, финансылык талаптарды сатып алуу-сатууну жүзөгө ашырышкан рынок катары аныкталат.	Определяется как рынок, на котором экономические субъекты осуществляют куплю-продажу финансовых требований в соответствии с установленными правилами поведения участников.
535.	Төлөм теңдемнин финансылык эсеби (Financial Account)	Финансовый счет платежного баланса (Financial Account)	Өлкөнүн тышкы финансылык активдери жана милдеттенмелери менен операциялары төлөм теңдемнин финансылык эсебине кирет. Өлкөнүн тышкы финансылык активдери монетардык алтындан, ЭВФтин атайын карыз алышуу укуктарында авуарлардан жана резидент эместерге карата талаптардан турат. Өлкөнүн тышкы милдеттенмелери резидент эместердин резиденттерге карата талаптарынан турат. Финансылык эсепти классификациялоо эң оболу, чет өлкө инвестицияларынын функционалдык багытына негизденген: тике, портфельдик жана башка инвестицияларга; туунду финансылык инструменттерге; резервдик активдерге бөлүнөт.	К финансовому счету платежного баланса относятся операции с внешними финансовыми активами и обязательствами страны. Внешние финансовые активы страны состоят из монетарного золота, авуаров в специальных правах заимствования МВФ и требований к нерезидентам. Внешние обязательства страны состоят из требований нерезидентов к резидентам. Классификация финансового счета основана, в первую очередь, на функциональном предназначении иностранных инвестиций: различают прямые, портфельные и прочие инвестиции; производные финансовые инструменты; резервные активы.
536.	Форварддык операциялар (Forward operations)	Форвардные операции (Forward operations)	Форварддык келишимде макулдашылган баа боюнча келечекте, кайсы бир күнү активди берүү шарты каралган операциялар.	Операции, предусматривающие поставку актива в какой-то день в будущем по цене, согласованной в форвардном контракте.
537.	Форвард бүтүмү (Forward dealing)	Форвардная сделка (Forward dealing)	Биржадан тышкары форварддык контракт түзүү учурунда макулдашылган баа боюнча келечекте алардын берилишин караган товарлар, баалуу кагаздар, валюталар менен стандартка салынбаган бүтүмдөр.	Нестандартизированная сделка с товарами, ценными бумагами, валютой, предусматривающая их поставку в будущем по цене, согласованной во время заключения форвардного контракта вне биржи.
538.	Форвард чени (Forward rate)	Форвардная ставка (Forward rate)	Эки тарап менен макулдашылган жана келечекте макулдашылган суммада төлөнүүчү пайыздык чен.	Процентная ставка, согласованная двумя сторонами и уплачиваемая в будущем на оговоренную сумму.

539.	Форвард баасы (Forward price)	Форвардная цена (Forward price)	Товарлардын, валюталардын же финансылык инструменттердин белгилүү бир көлөмү келечекте аныкталган убакытта ал боюнча сунушталган катталган баа.	Фиксированная цена, по которой определенный объем товара, валюты или финансовых инструментов должен быть поставлен в конкретное время в будущем.
540.	Фронт-офис (Front Office)	Фронт-офис (Front Office)	Бекитилген ыйгарым укуктарга, лимиттерге жана контролдук көрсөткүчтөргө ылайык, инвестициялык операциялардын демилгечиси катары иш алып барган түзүмдүк бөлүм.	Структурное подразделение, которое выступает в качестве инициатора инвестиционных операций в соответствии с утвержденным делегированием полномочий, лимитами и контрольными ориентирами.
541.	Фьючерс контракты (Futures contract)	Фьючерсный контракт (Futures contract)	Келечекте белгиленген күнү, макулдашылган баада аларды сунуштоо үчүн белгилүү бир товардын, валюталардын же баалуу кагаздардын катталган санын сатып алуу же сатуу жөнүндө стандартташтырылган келишим. Ал форварддык контракттан айырмаланып биржада сатылат, стандартташтырылган шарттарга ээ жана адатта товарлардын жеткирилип берилишин болжолдойт.	Стандартизированный договор о купле или продаже фиксированного количества определенного товара, валюты или ценных бумаг для их поставки в оговоренную дату в будущем по согласованной цене. В отличие от форвардного контракта торгуется на бирже, имеет стандартизированные условия и обычно не предполагает физической поставки товара.
542.	Форфейтинг (Forfaiting)	Форфейтинг (Forfaiting)	Товарларды сатууда экспортточуларды, сатуучуларды кредиттөө формасы, бул көбүнчө тышкы соода операцияларында колдонулат. Банк (форфейтер) экспорттоочудан (сатуучудан) импорттоочунун ал тарабынан сатылып алынган товар жеткирилип берилгенден кийин дароо төлөө боюнча акчалай милдеттенмесин сатып алат жана экспортоочуга товардын наркын мөөнөтүнөн мурда, толугу менен же бөлүп-бөлүп төлөөнү өзү жүзөгө ашырат. Кийинчерээк банкка-форфейтерге товарга төлөөгө акча каражаттарын, төлөөнү ал үчүн форфейтор жүзөгө ашыргандыгынан кабардар болгон импорттоочу, сатып алуучу чегерет, төлөйт. Банк-форфейтер мөөнөтүнөн мурда төлөгөндүгү үчүн экспорттоочудан пайыздарда алат. Форфейтердин операциялары факторинг операцияларына окшош.	Форма кредитования экспортеров, продавцов при продаже товаров, применяемая чаще всего во внешнеторговых операциях. Банк (форфейтор) выкупает у экспортера (продавца) денежное обязательство импортера (покупателя) оплатить купленный им товар сразу же после поставки товара и сам производит досрочную, полную или частичную оплату стоимости товара экспортеру. В последующем, денежные средства банку-форфейтору в оплату товара перечисляет, уплачивает импортер, покупатель, уведомленный, что оплату за него произвел форфейтор. За досрочную оплату банк-форфейтор взимает с экспортера проценты. Операция форфейтинга аналогична операции факторинга.
543.	Акча-кредит саясатынын максаттуу көрсөткүчү (Monetary policy target)	Целевой показатель ДКП (Monetary policy target)	Акча-кредиттик жөнгө салуу органы тарабынан белгиленген макроэкономикалык индикатор, анын мааниси боюнча акча-кредит саясатынын максаттарга жетишүү деңгээли аныкталат.	Макроэкономический индикатор, устанавливаемый органом денежно-кредитного регулирования, по значению которого определяется степень достижения цели денежно-кредитной политики.
544.	Чектин баасы (Cutting off price)	Цена отсечения (Cutting off price)	Мамлекеттик баалуу кагаздардын сунушталган (бекитилген) көлөмүн жайгаштырууга берилген билдирмелерди канааттандыруу аягына чыккан баа.	Цена, при которой заканчивается удовлетворение заявок предложенного (утвержденного) объема размещения государственных ценных бумаг.

545.	Баалуу кагаз (Security)	Ценная бумага (Security)	Документ ээсинин ошол документти чыгарган жакка карата мүлктүк укугун же карыздык мамилесин тастыктаган документ.	Документ, удостоверяющий имущественное право или отношение займа владельца документа по отношению к лицу, выпустившему такой документ.
546.	Борбордук банк (Central Bank)	Центральный банк (Central Bank)	Кыргыз Республикасында: Борбордук банк – финансы системасынын маанилүү аспектилерин контролдогон улуттук финансылык мекеме. Борбордук банк акча-кредит саясатын жүргүзөт, акча эмиссиясына өзгөчө укукка ээ, бирдиктүү валюта саясатын жүргүзөт, өлкөнүн эл аралык резервин тескейт жана көпчүлүк өлкөлөрдө финансы-кредит уюмдарынын, банк эмес финансы-кредит уюмдарынын, алмашуу бюролорунун жана кредиттик бюролордун, төлөм системаларынын операторлорунун жана төлөм уюмдарынын ишин контролдойт жана жөнгө салат.	В Кыргызской Республике: Центральный банк – национальное финансовое учреждение, осуществляющее контроль над важнейшими аспектами финансовой системы. Центральный банк проводит денежно-кредитную политику, обладает исключительным правом денежной эмиссии, проводит единую валютную политику, управляет международными резервами страны и в большинстве стран осуществляет контроль и регулирование за деятельностью финансово-кредитных организаций, небанковских финансово-кредитных организаций, обменных бюро и кредитных бюро, операторов платежных систем и платежных организаций.
547.	Жагдайдын чилениши (экономикалык категория сыяктуу) (Contagion (as economic category))	Цепная реакция (как экономическая категория) (Contagion (as economic category))	Финансылык солгундоо же кризистик жагдайлардын бир мекемеден, өлкөдөн жана/же активдер классынан башкаларга жайылып кетиши.	Распространение финансовых потрясений или кризисов с одних учреждений, стран и/или классов активов на другие.
548.	Жүгүртүлүүчү монеталар (Circulation coins)	Циркуляционные монеты (Circulation coins)	Өлкөнүн мыйзамдарына ылайык баалуу эмес металлдардан даярдалып, жүгүртүүгө чыгарылган жана расмий төлөм каражаты статусуна ээ ар башка номиналдагы монеталар.	Монеты различного достоинства, изготовленные из драгоценных металлов, выпускаемые в обращение в соответствии с законодательством страны и имеющие статус официального платежного средства
549.	Жарым-жартылай конвертирленүүчү валюта (Partly convertible currency)	Частично конвертируемые валюты (Partly convertible currency)	Валюталарын башка валютага алмаштыруу операцияларына чектөөлөр колдонулган өлкөлөрдүн валюталары.	Валюты стран, в которых применяются ограничения на операции по обмену их валюты на другие валюты.
550.	Жеке кредиторлор (Private Creditors)	Частные кредиторы (Private Creditors)	Мамлекеттик башкаруу органдары же мамлекеттик сектордун мекемелери болуп саналбаган кредиторлор. Мындай кредиторлордун катарына облигацияларга жеке ээлик кылуучулар, жеке банктар, башка жеке финансы уюмдар, ошондой эле өндүрүшчүлөр, экспорттоочулар жана башка финансылык талаптарга ээ болгон товар берүүчүлөр кирет.	Кредиторы, не являющиеся органами государственного управления или учреждениями государственного сектора. В число таких кредиторов входят частные держатели облигаций, частные банки, другие частные финансовые организации, а также производители, экспортеры и другие поставщики товаров, имеющие финансовые требования.
551.	Гарантияланбаган жеке тышкы карыз (Private Non- guaranteed External Debt)	Частный негарантированны й внешний долг	Аларды төлөө өлкөнүн өкмөтү тарабынан гарантияланбаган жеке карыз алуучулардын тышкы карыздык милдеттенмелери.	Внешние долговые обязательства частных заемщиков, погашение которых не гарантировано правительством страны.

		(Private Non-guaranteed External Debt)		
552.	Жеке сектор (Private sector)	Частный сектор (Private sector)	Өлкөдөгү үй чарбаларынын жана жеке фирмалардын жыйындысы.	Совокупность домашних хозяйств и частных фирм в стране.
553.	Чек (Cheque)	Чек (Cheque)	Чек берүүчүнүн банкка, чекте көрсөтүлгөн жана мыйзам актыларында белгиленген мөөнөт ичинде төлөөгө сунушталган сумманы чек ээсине төлөп берүүсү боюнча, эч нерсе менен шартталбаган кат жүзүндөгү буйруусун камтыган төлөм инструменти. Банкка салынган акча каражаттарына ээ юридикалык жак же жеке адам чек берүүчү болуп саналат, ал акча каражаттарын чектерди берүү аркылуу пайдаланууга укуктуу; анын пайдасына чек берилген юридикалык жак жана жеке адам чек ээси болуп эсептелет.	Платежный инструмент, содержащий ничем не обусловленное письменное распоряжение чекодателя банку уплатить держателю чека, указанную в ней сумму и, предъявленный к оплате в течение срока, установленного законодательством. Чекодателем является юридическое или физическое лицо, имеющее денежные средства в банке, которыми он вправе распоряжаться путём выставления чеков; держателем чека является юридическое или физическое лицо, в пользу которого выдан чек.
554.	Капиталдын таза агылып чыгышы/агылып кириши (Net capital's outflow / income)	Чистый отток/приток капитала (Net capital's outflow / income)	Капиталдын чек арадан/чек арага (чек араларга) агылып чыгышы/агылып киришинин дүң көлөмү менен капиталдын өлкөгө/өлкөдөн (өлкөлөргө) чек арадан/чек арага (чек араларга) агылып чыгышы/агылып киришинин ортосундагы айырма.	Разница между валовым объемом оттока/притока капитала за/из-за границу(ы) и притоком/оттоком капитала в/из страну(ы) из-за/за границы(у).
555.	Сырттан каржылоонун таза агымы (Net Flow of external financing)	Чистый поток внешнего финансирования (Net Flow of external financing)	Кредиттерге/насыяларга (займдарга) карата бул, таза агым – бул каражаттарды дүңүнөн берүү жана негизги сумма боюнча төлөөлөрдүн ортосундагы айырма.	Применительно к кредитам/займам чистый поток – это разность между валовым предоставлением средств и платежами по основной сумме.
556.	Ресурстардын айкын трансферти (Net Resource Transfer)	Чистый трансферт ресурсов (Net Resource Transfer)	Ресурстардын айкын трансферти – бул, бардык пайыздык төлөмдөрдүн сальдосун эске албаганда, күндөлүк операциялар эсебинин сальдосу.	Чистый трансферт ресурсов — это сальдо счета текущих операций за исключением сальдо всех процентных платежей.
557.	Таза экспорт (Net export)	Чистый экспорт (Net export)	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту менен импорту ортосундагы айырма.	Разница между экспортом и импортом товаров и услуг.
558.	Экономикада өзгөрүүлөр (Shock in Economy)	Шок в экономике (Shock in Economy)	Чогуу алгандагы суроо-талапка же чогуу алгандагы сунушка таасирин тийгизүүчү факторлордун кескин жана эрежедегидей эле, күтүүсүз өзгөрүшү.	Резкое и, как правило, неожиданное изменение факторов, оказывающих влияние на совокупный спрос или совокупное предложение.
559.	Айыптык санкциялар (Penal sanctions)	Штрафные санкции (Penal sanctions)	Мыйзам боюнча кабыл алынган шарттарды, милдеттенмелерди бузууга жол берген жактардан алынган, келишимде каралган, документтер аркылуу катталган айыптын түрү жана деңгээли. Айыптык санкциялар көбүнчө буйрутманын өз убагында аткарылбай же толук аткарылбай калышына, иш графигин сактабай коюуга, продукциянын, товарлардын,	Предусмотренные договором, документально зафиксированные вид и уровень штрафа, взимаемого с лиц, нарушивших принятые ими условия, обязательства по законодательству. Чаще всего штрафные санкции предусматриваются за несвоевременное выполнение или полное невыполнение заказа, несоблюдение графика работ,

			кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатынын төмөндүгүнө, зыяндын, чыгымдардын башка түрлөрүн келтирүүгө карата каралат.	низкое качество продукции, товаров, услуг, за нанесение других видов ущерба, убытков.
560.	Экономикалык агенттер (Economic agents)	Экономические агенты (Economic agents)	Экономикалык ыңгайлуулуктарды өндүрүүдө, бөлүштүрүүдө, алмашууда жана керектөөдө катышкан экономикалык мамилелердин субъекттери.	Субъекты экономических отношений, принимающие участие в производстве, распределении, обмене и потреблении экономических благ.
561.	Өлкөнүн экономикалык аймагы (Country's Economic Territory)	Экономическая территория страны (Country's Economic Territory)	Төмөнкүлөрдү өзүндө камтыйт: 1) аба мейкиндиги; 2) аймактык суулар; 3) эл аралык суулардагы бүткүл континенталдык шельф, ага карата өлкө же жаратылыш ресурстарын пайдаланууга, мисалы, балык уулоого, минералдык сырьёну же отунду өндүрүү укуктарына карата анын юрисдикциясы жайылтыла тургандыгын беките турган өзгөчө укуктардан пайдаланат; 4) так бөлүнгөн аймактык анклавдар, дүйнөнүн калган өлкөлөрүндө жайгашкан жана аймагында мындай анклавдар дээрлик жайгаштырылган өлкөлөрдүн өкмөттөрү менен расмий келишимдердин алкагында түзүлгөн.	Включает: 1) воздушное пространство; 2) территориальные воды; 3) весь континентальный шельф в международных водах, в отношении которого страна пользуется исключительными правами или на которые распространяется — либо она утверждает, что распространяется, — ее юрисдикция в отношении прав на использование природных ресурсов, например, на ловлю рыбы, добычу минерального сырья или топлива; 4) четко выделенные территориальные анклавы, расположенные в остальных странах мира и созданные в рамках официальных соглашений с правительствами тех стран, на территории которых такие анклавы фактически расположены.
562.	Экспорт (Export)	Экспорт (Export)	Чет өлкөгө сатылган товарлар, кызмат көрсөтүүлөр же капиталдык активдер: 1) Ошол өлкөдө өндүрүлгөн товарлар андан кийин чет өлкөгө алынып кетип, чет өлкө валютасына сатылат жана ал көрүнөө экспорт деп аталат; 2) Ошол өлкөдө (мисалы, туристтерди тейлөө) же чет өлкөлөрдө (банктык, камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрү) чет өлкө валютасында сунушталган кызмат көрсөтүүлөр көмүскө экспорт деп аталат; 3) чет өлкөдө айкын активдерге жана банктык депозиттерге портфельдик инвестициялар, тике инвестициялар жана банктык депозиттер формасында жайгаштырылган капитал, капиталдын экспорту деп аталат.	Товары, услуги, или капитальные активы, продаваемые за рубеж: 1) Товары, которые производятся в данной стране, затем перевозятся за границу и там продаются за иностранную валюту, называются видимым экспортом; 2) Услуги, которые предоставляются иностранцам либо в данной стране (например обслуживание туристов), либо за границей (банковские, страховые услуги) за иностранную валюту, называются невидимым экспортом; 3) Капитал, который размещается за границей в форме портфельных инвестиций, прямых инвестиций в иностранные реальные активы и банковских депозитов, называется экспортом капитала.
563.	Электрондук маалымат (Electronic information)	Электронная информация (Electronic information)	Алар менен компьютердик системаларда, компьютердик коммуникацияларда жана алар менен байланыштуу электрондук жабдууларда операциялар ишке ашырылган, электрондук түрдө берилген маалыматтар.	Информация в электронном представлении, с которой производятся операции в компьютерных системах, компьютерных коммуникациях и связанном с ними электронном оборудовании.
564.	Электрондук төлөм (Electronic payment)	Электронный платёж (Electronic payment)	Өлкөнүн мыйзам актыларына жана белгиленген жол-жоболорго ылайык, электрондук төлөм документинин жардамы менен өткөрүлгөн төлөм.	Платёж, проводимый с помощью электронного платёжного документа в соответствии с законодательством страны и установленными процедурами.
565.	Электрондук билдирүү (Electronic message)	Электронное сообщение (Electronic message)	Системада суроо-талап, жооптор жана тастыктоолор жөнүндө электрондук маалымат.	Электронная информация о запросах, ответах и подтверждениях в системе.

566.	Эмбоссер (Embosser)	Эмбоссер (Embosser)	Төлөм карттарына өздүк маалыматтарды басып түшүрүү (эмбоссирлөө) аркылуу аларды персоналдаштырууга багытталган жабдуу.	Устройство, предназначенное для персонализации платежных карт путём механического выдавливания (эмбоссирования) на них идентификационной информации.
567.	Баалуу кагаз эмиссиясы (Security emission)	Эмиссия ценных бумаг (Security emission)	Баалуу кагаздарды чыгаруу жана жайгаштыруу.	Выпуск и размещение ценных бумаг на первичном рынке ценных бумаг.
568.	Баалуу кагаз эмитенти (Security issuer)	Эмитент ценных бумаг (Security issuer)	Баалуу кагаздарды жүгүртүүгө чыгарган жана алардын менчик ээлеринин алдында белгиленген мүлктүк укуктардын чегинде ал боюнча милдеттенмелерди өзүнө алган юридикалык жак.	Юридическое лицо, которое выпускает ценные бумаги в обращение и несет по ним обязательства в пределах установленных имущественных прав перед их собственниками.
569.	Натыйжалуу пайыздык чен (ставка) (Effective interest rate)	Эффективная процентная ставка (Effective interest rate)	Натыйжалуу пайыздык чен – 1) бул, кредит боюнча татаал пайыздык чен. Ал, ошол кредитти алуу үчүн зарыл болгон бардык төлөмдөр болжолдоолордо анын ордун жабууга багыттала тургандыгын болжолдоо менен эсептелинет; 2) бул, кредиттик келишим колдонулган бүтүндөй мезгил ичине бөлүштүрүлгөн жана кредитор декларациялаган номиналдык пайыздык чендерден тышкары, кредитти тариздетүүгө жана тейлөөгө кеткен бардык сарптоолорду өзүндө камтыган банктын кредиттик каражаттарын пайдалангандык үчүн төлөмдөрдүн толук суммасын түшүндүрөт.	Эффективная процентная ставка – 1) это сложная процентная ставка по кредиту, рассчитанная в предположении, что все платежи, необходимые для получения данного кредита, идут на его погашение; 2)представляет собой полную сумму платежей за пользование кредитными средствами банка, распределенную на весь период действия кредитного договора и включает в себя, кроме номинальной процентной ставки, декларируемой кредитором, все сопутствующие затраты на оформление и обслуживание кредита.
570.	Эталондук портфель	Эталонный портфель (Benchmark)	Бул талап кылынган коопсуздукту жана кирешелүүлүктү камсыз кылган жана эл аралык камдарды тескөөнүн натыйжалуулугун баалоо үчүн колдонулган тандалган рыноктук индекстер инструменттеринин курамына кирген портфель.	Портфель включенных в выбранные рыночные индексы инструментов, обеспечивающий требуемую безопасность и доходность и используемый для оценки эффективности управления международными резервами.
571.	Юридикалык тобокелдик (Legal risk)	Юридический риск (Legal risk)	Документтерди тариздетүү сапатына жана өлкө мыйзамдарына өзгөртүүлөрдүн киргизилишине байланышкан жоготуулар тобокелдиги. Юридикалык тобокелдик өзүндө тобокелдиктин эки классын камтыйт: - контрагент-өлкөлөрдүн салык алуу, соттук укуктар жана уюмдун кызыкчылыгын көздөгөн башка иш багыттарын уюштуруу жагындагы мыйзам талаптарын жакшы билбегендиктен улам келип чыккан мыйзам тобокелдиги; - ички ченемдик документтердин өлкөнүн мыйзам талаптарына ылайык келбегендигинен улам келип чыккан ички ченемдик документтер тобокелдиги.	Риск возможных потерь, связанный с качеством оформления документации и изменениями законодательства страны. Юридический риск вклю-чает в себя два класса рисков: - риск законодательства, возникающий вследствие незнания или недостаточного знания требований законодательства стран-контрагентов организации в области налогообложения, судебного права и других областях, затрагивающих интересы организации; - риск внутренних нормативных документов, возникающий вследствие несоответствия внутренних нормативных документов требованиям законодательства страны.

